

Sinclair, Alexander Maclean

The Gaelic bards from 1825-1875

PB

1633

S55

THE
Gaelic Bards

FROM 1825 TO 1875.

BY THE
Rev. A. Maclean Sinclair.

Sydney, C. B. :
MAC-TALLA PUBLISHING CO. Ltd.
1904.

THE
Gaelic Bards

FROM 1825 TO 1875.

BY THE
Rev. A. Maclean Sinclair.

Sydney, C. B. :
MAC-TALLA PUBLISHING CO. Ltd.
1904.

PR

1623

555

691571

13.1.59

AN CLAR-INNSE.

Bho 1800 gu 1825.

	Taobh-duilleig
1 Deorsa Chionabuis	1
2 Anna Nic-Gillios	6
3 Am Breabadair Mor	8
4 Alasdair Foirbeis.....	10
5 Eoghan Og Domhnallach	12
6 Aonghus Mac-Ualraig.....	14
7 Ailein nan Sionnach	16
8 Donnachadh Brocair	18
9 Padruig Mac-an-t-Saoir	21
10 Donnachadh Mac-an-t-Saoir .	22
11 Tormaid a Chuariteir	25
12 Mr. Donnachadh Mac-Caluin.....	28
13 Donnachadh nam Blàr	28
14 Padruig Mac-an-t-Saoir	32
15 Iain Munro	33

Bho 1825 gu 1875.

1 Seumas Munro	36
2 Ailein an Ridge	38
3 Iain Sealgair	40
4 Ceit Mhunn.....	43
5 Mr. Donnachadh Mac-Gilleathain ..	44
6 An t-Urr. Iain Mac-an-t-Saoir	49
7 Tormaid Mac-Neacail	51
8 Iain mac Dhomhnaill mhic Alasdair	53
9 Lachainn na Gaidhlig.....	57
10 Iain Mac-an-Toisich	57
11 Daibhidh Caimbeul	58
12 Domhnall Mac-Cithich	60
13 Domhnall Phàil	63
14 Iain Mor na Morairne.....	65

IV.

15	Uilleam Mac-Aoidh	67
16	Dotair Rahuidhe	69
17	Mr. Donnachadh Dughallach	70
18	Aonghus Domhnallach	72
19	Gilleasbuig Caimbeul	74
20	Iain Mac-Coinnich	76
21	Fionnghal Nic-Eacharn	78
22	Uilleam Mac-a-Leith	79
23	Iain Mac-Cuithein	81
24	Donnachadh Bàn Camaran	84
25	Iain Sinclair	85
26	Mr. Domhnall Mac-Rath	89
27	Baintighearna D'Oyly	90
28	Mairi nighean Iain Bhain	91
29	Eoghan Mac-Colla	94
30	Cailein Siosal	97
31	Am Blàrach	99
32	Domhnall Mac-Phàil	108
33	Fearchair Domhnallach	110
34	Iain Dughallach	113
35	Alasdair Ailein Mhoir	115
36	Iain Mac an-t-Saoir	118
37	Bard na Léidige	119
38	Iain Mac-Dhughail	120
39	Domhnall Ruadh Mac-Fhionghain	123
40	An t-Urr. A. Stiubhart	125
41	An Dotair Mac-a-Chléirich	128
42	Mairi Nic-Ealair	129
	Orain eile	130
	Biographical sketches	137

Na Baird Ghaidhealach

Bho 1825 gu 1875.

DEORSA CHIONABUIS.

Rugadh Deorsa Caimbeul — Deorsa mac Chailein, mhic Dhonnachaidh, mhic Chaip-tein Alasdair—ann an Cionabus an Ile 'sa bhliadhna 1766. Bha baile Chionabuis aig air mhàl, mar a bha e aig 'athair, a shean-air, agus a shìn-seanair roimhe. Dhealaich e ri Cionabus agus chaidh e a dh' fhuireach ann am Port-au-eilein mu 'n bhliadhna 1836. Chaochail e air April 28, 1858. Bha e gu math air a dhoigh. Dh' fhàg e a chuid airgiod aig a dhithis cloinne, mac agus nighean. Bha a mhac na dhotair. Bha a nighean posda ann am Port-an-eilein.

Bha Deorsa Chionabuis na fhior bhàrd. Bhiodh e cluich air an fhidhill; ach a réir an rainn a leanas cha robh fhidhleireachd idir cho binn ri chuid oran:—

Nuair a bheireadh oirre Deorsa
Sheinneadh e gu làidir seolta;
'S ann a shaoileadh muinntir Dhomhnaill
Gum b' e seorsa druma bh' ann.

Tha e na ghnothach bochd gun deach a chuid mhor de na h-orain ghasda a rinn Deorsa Chionabuis a leigeadh air chall.

FUIRICH A RIBHINN.

Oran do Chatriona Thàillear an Ceann-
tràigh an Ile.

LE DEORSA CHIONABUIS.

Fonn: “Cuir a chinn dìlis tharam do làmh.”

LUNNEAG.

O, fuirich a ribhinn phrìseil, phrìseil,
O, fuirich a ribhinn 's dìlse na càch;
A mhaighdean a 's luraiche, fuirich an Ile,
Og bhean a's dìlse 'chi mi gu bràth.

Cha dìrich mi bruthach 's cha siubhail mi
còmhnard

Tuilleadh ri m' bheò, 's mo smeòrach na
tàn.

Ach éisdidh mi ghàir thig o bhàrr nan
tonn mòra,

'S dh' fhuiling mi bròn gu leoir air do sgàth.

Gum faca mi 'n eathar a feitheamh na
h-uaire;

Mhealladh i bhuaansa gruagach mo ghràidh.
Ma sgaradh o chéile sinn b' éibhinn an
uaigh

Seach an-shocair bhuan, 's gun bhuaidh aig
a bhàs.

A mhaighdean a's bòidhche na smeòrach
'sa chéitein,

'Soilleir an sgeul r'a leughadh an dràsd;—
Ged 's bòidheach an couasg, gur stobain gu
léir e,

'S faicilleach 'théid gach creutair na 'dhàil.

Ri soirbheas 's ri sruithean mar ghuidhinn
ad dhéidh

Gach cala d' an déid thu, gheug an fhuilt
thlàith,

Bidh mise trom dubhach air tulaich leam
féin,
'S mi sruthadh nan deur gu geur air do
sgàth.

Aon phòg o d' bheul milis, nam faighinn
gun ghruaim i,
Dheanadh, ge cruaidh e, m' fhuasgladh o'n
bhàs;
A ghaoil thigeadh rughadh is lasadh am
ghruaidh
Air eagal gum buairteadh bhuan thu le
càch.

'S e m' acain, nuair shìnear mi iseal 'san ùir
Nach lionadh an drùchd do shùil mheall-
ach bhlàth.

Ma mbeallas mi sìth ann an rioghachd nan
dùl,
Far am binne luchd-ciùil, bi nùnn air mo
sgàth.

Ma tha thu gun fhortan cha 'n fheil tochar
ga m' dhìth,—
Airgiod no ni nach h-fheil ann ad làimh.
Bheir mi mo mhionnan nach faic thu mo
mhì-thlachd,
'S gheibh thu bhuan sìochaint, seirc, agus
gràdh.

Ma 's ann 'tair air mo ni, no cur sios air mo
dhaoine,
Dhiult iad thu, ghaoil, gum b' fhaoin iad
'sa chàs.

An Ti a chuir mise gu piantan an t-saogh'l,
Cha d' fhàg e gun daoine' mi dh' fhaoidt'
thoirt an làth'r.

Tha airgiod is òr ann am phòca gu h-uallach
Agus crodh guailionn 'm buail' air mo
sgàth.—

Is e 'rinn an eucoir a bhéisd a thug uam
thu;
'S tha mi fo ghruaim o mhaduinn Di-màirt.

Gu m' laimh thainig litir 's mi fàgail na
tir s'
O fhear a bha dìleas dhomh ann an dàimh;
Cha 'n urrainn mi 'freagairt 's mo chridh'
ann an Ile,
Glaist' aig an ribhinn bhinn tha 'n Ceann-
tràigh.

Mo shoraidh do 'n Oa gu òigh a chùil
shniomhain;
'S deimhin leam fhìn gun dug mi dhi gràdh.
Ach theid mise fhathast, ma 's maireann
dhomh, 'dh-Ile,
'S dhuit-sa gu cinnteach bheir mi mo làmh.

ISE GA FHREAGAIRT.

Mo shoraidh o'n Oa gu òg a chùil shuìomh-
ain;
'S deimhin leam fhìn gun dug mi dhuit
gràdh
Mo ghaol tha cho buan dhuit ris 'n fhuachd
tha san fhìor-uisg'
'Chaimbeulaich rioghail, fhoinnidh, dheas,
àird.

ORAN

Do Shine Woodrow, nighean ministear a
bh' ann an Ile.

LE DEORSA CHIONABUIS.

O, chunna mi 'n oigh a's boidhch' air thal-
amh,
'S i mòdhar, banail; caomh chagar mo
chridh'.
Mo mhiann oirre còir le deoin gach caraid,
Gun or, gun earras; cha ghabhainn ach i.
Tha m' aigne fo ghruaim, 's mo thuar fo
smalan,
Mu 'n sgeul so 'fhuaras Di-luain thar a
Chaoil;—

Gun do chaochail gach uaisl' is suairceas
 banail,
 Gach suaimhneas, carantachd, gean, agus
 gaol.

'S ann tha mi feadh bheann is gleann fo
 airtneal
 O fhalbh an latha gu sgaradh an neoil;
 'S nan sininn mo thaobh a dh' fhaotainn
 cadail,
 B' e 'm fraoch mo leaba 's na baidealaidh
 ceo.

Ma thug thu rium cùl 's gun d' dhiùlt thu
 n' fhurán,
 'S mi giulan mulaid le fulangas buan,
 Nan deanadh mo shùil an drùchd a chum-
 ail,
 Cha chluinnteadh tuilleadh mo chunha ga
 d' luaidh.

Ghaoil, tréigidh a ghrian an iarmailt buil-
 each,
 Is diultaidh sruthain bhith ruith chum a
 chuain,
 Mu 'n lùghdaich mo spéis do 'n ghéig a's
 luraich';
 Ach 's fheudar cur leis, ma thug thu dhomh
 fuath.

Nis so dhuit mo làmh le càirdeas tairis,
 'S le blàths a mhaireas fhad 's bhitheas mi
 beò,
 'S na cùm mi ga m' chràdh fo phràmh na 's
 fhaide,
 Do ghràdh gam mhealladh 's nach fhaigh
 mi ort coir.

ANNA NIC-GILLIOS.

Rugadh Anna Nic-Gillios ann am Morar.
Bha i posda ri Domhnallach a mhuinntir
Chnoideirt. Thainig i do Ghleanna-Garadh
maille ri 'fear-posda sa bhliadhna 1802.

ORAN LUCHD-IMRICH.

LE ANNA NIC-GILLIOS.

LUINNEAG.

O, sud an taobh a ghabhainn,
E, sud an taobh a ghabhainn,
'S gach aon taobh gam biodh an rathad
Ghabhainn e gu h-eolach.

Gabhaidh sinn ar cead de Mhòrair,
Arisaig 's Mùideart nam mòr-bheann,
Eig' is Cana ghorm nan ròiseal,
'S Uibhist bhòidheach ghreannmhor;

Cnòideart fhuar is Gleanna-Garadh,
Far a bheil na fiùrain gheala,
'S uisge Ruaidh o 'u Bhràighe thairis
Gu srath Ionarlòchaidh.

Tha na càirdean gasda lionmhor
Thall 's a bhos air feadh nan crìochan;
'S ma dh'fhàgas mi 'h-aon diu 'n diochuimhn
'S aobhar miotlachd dhomhs' e;

Domhnallaich, is gum bu dual daibh
Seasamh dìreach ri uchd cruadail,
A bhith dian a ruith na ruaige,
Dileas cruaidh gu dòruinn.

Long is leoghann, craobh is caisteal
Bhiodh na 'n sròiltean ard ri 'm faicinn,
Firean is làmh dhearg is bradan,
'S fraoch na bhadain còmh' riu.

Chi mi 'n cabrach air an fhuaran
 A ghreigh féin na 'n treud mu 'n cuairt da,
 'H-uile té 's a sròn 'san fhuaradh
 Mun dig guais luchd-tòrachd.

Leam bu bhinn a chaismeachd mhaidne
 An déidh dùsgadh as mo chadal,
 Coileach dubh air bàrr a mheanguin,
 'S fiadh 'sa bhad ri crònan.

Falbhaidh sinn bho thìr nan uachd'ran,
 Ruigidh sinn an dùthaich shuainhneach,
 Far am bi crodh laoigh air bhualtean
 Aig na fuarain bhòidheach.

Falbhaidh sinn, 's cha dean sinn fuireach,
 Fàgaidh sinn slàn agaibh uile,
 Seolaidh sinn air bhàrr na tuinne;
 Dia chur turais oirne.

CANADA ÀRD.

LE ANNA NIC-GILLIOS.

Ann an Canada àrd
 Tha gach sonas is àgh;
 Bidh gach maoin ann a fàs ri 'chéile.

Gu bheil cruithneachd a fàs
 Luchd-mhor, lionte gu 'bhàrr
 Ach trì mìosan thoirt da de thearmunn.

Gheibhear siùcar a craoibh
 Ach an goc chur na taobh,
 Is cha mhìll sin a h-aon de 'geugan.

Gheibh sinn dearcan is fion,
 'S gach ni eile gu 'r miann;
 Cha bhi uireasbhuidh sion fo 'n ghréin oirnn.

Bu mhath dhuinne 's gach dòigh
 Maigstir Alasdair òg;
 Fear na misnich, na treoir', 's na léirsinn.

Dh' fhalbh e leinn, mar rinn Maois,
 'Mach a dùthaich na daors',
 'Thoirt dhuinn fearainn, is saors', is eibhuis.

Fhuair sinn bailtean dhuinn fhìn,
 Le còir dhainginn o 'n rìgh,
 'S cha bhi uachd'rain a chaoidh ga 'r léir-
 eadh.

EALAG CHAMARAN.

LE DONNACHADH MOR FRISEAL.

Is oidhche dhomh nam aonar
 A siubhal fraoich is fàsaich,
 Gun d' dhrùidh an t-uisg' air m' aodach
 Is shaoil leam a bhith bàithte.
 Bha 'ghaoth a cheart cho fuath'sach
 'S mo chluas nach cluinneadh tàirneach.
 Ceud soraidh slàn do 'n ghruagaich
 'Thug dhomh gun ghruaim an fhàrdach.

Nuair ràinig mise 'n teaghlach
 Bu chaoimhneil rium bha Sàra,
 Gun d' fhuair mi cuid na h-oidhche
 Is roinn de 'n la-'r-na-nihàreach;
 Bha h-uile ni mar dhaoimean
 Gun fhoighneachd 'tigh'nn gu m' àilgheas;
 'S mo dhùrachd-sa do 'n mhaighdinn
 A rinn mo leab' a chàradh.

B' i sud an leaba chliùteach;
 Gun gabhadh diùca tàmh innt';
 Le iteagan 's le dùnais,
 'S le cùirteinean ùr' àrda,
 Le cuibhrig dearg is uaine,
 'S le cluasagan mìn, àlainn:—
 Ged bhiodh an reothadh cruaidh ann
 Am fuachd cha 'n fhaigheadh làmh-rium.

Is math 'thig gùn de 'n t-siod' dhuit,
 Is breacan rìomhach sgàrlaid;

Is làmhainnean geal rìomhach
 Mu d' bhasan mine, bàna;
 An t-suil a's glaine lionadh,
 'S do bhian mar shneachd an fhàsaich;
 Gur son' e, ge b' e òg e,
 A gheibh le deoin do làmh-sa.

Nuair theid thu thun na h-àiridh
 'S a Bhraighe 's tearc do shanhladh,
 A dheananh muighe 's càbaig,
 'S a dh' arach laogh is ghamhna;
 Do phears' tha dìreach alainn,
 'S gur h-àilleagan 'sa ghleann thu;
 B' e 'n sòlas a bhi còmh' riut
 Seach stòras Thighearna Ghrannda.

'Nis bheir mi dhuit mo sheoladh,
 Mar 's eol dhomh, ann an dànachd;
 Bi 'fuireach bho gach gòraich',
 'S do dhòigh na doir do mhànan.
 B' i 'n còmhnaidh banail, stuama,
 'S fear-fuadain na leig teann ort;
 Is chi thu le do shùilean
 Gur cùis sin nach dean call dhuit.

Gur h-iomad caileag bhòidheach
 A b' eol dhomh ri mo là-sa,
 A chaill le falbh na h-oidhche
 A h-aoibhneas is a h-àilleachd.
 Tha iad an nis is gnùig orr'
 An cùil gun fhear thig làmh-riu;
 Gur daor am pàidheadh sùgraidh
 'Bhi 'tabhairt glùin do phàisde.

Mu Lòchaidh 's ann tha seorsa
 Na h-òigh' mu bheil mi 'seanachas;
 Na fleasgaichean grinn', bòidheach
 'Tha eolach air gach fear-ghleus;
 Fir ghasda dha 'm bu dual
 An am cruadail a bhi calma.—
 'S e ainm na maighdinn shuairce
 Mu 'n cualas Ealag Chamarain.

Mo ghuidhe dhuit 's mo dhùrachd
 Gach cùis a dhol gu bràth leat,
 A nighean mhaiseach chliùteach
 A's fiughantaiche nàdar.
 Do chliu bidh mise 'g innseadh
 Le firinn anns gach àite.—
 Ceud soraidh slau do 'n mhaighdinn
 A rinn mo leab' a charadh.

Is ann a mhuinntir Bhaideanaich a bha
 Donnachadh Friseal. Is e am Breabadair
 Mor a theirteadh ris am bitheantas. Cha
 robh ann ach duine bochd, agus bhiodh e
 gle thrìc a siubhal feadh na dùthcha. Ge
 b' e ciamar a dheanadh e fighe, b' aithne
 dha orain a dheanamh. Bha e beo sa
 bhliadhna 1832. Bha e an uair sin còrr is
 trì-fichead. Dh' fhaodadh Ealag Chama-
 ran a bhith na chomain air son an orain a
 riinn e oirre.

ALASDAIR FOIRBEIS.

Bha Alasdair Foirbeis na'sheirdsean 'san
 Reisimeid Dhuibh. Chaochail e am baile
 Pheairt.

ORAN

Do Chòirneal Daibhidh Stiubhart, triath
 Ghart.

LE ALASDAIR FOIRBEIS.

'M brat-sròil 'bha anns an Fhraing,
 Nach d' fhuair tàmailt o thùs,
 Chuir iad sìos e do 'u Eipeit
 A dh' fheuchainn a chliù.
 Bha thus' an sin 's do réisimeid
 Féin air do chùl,
 'N da-fhicheadamh 's a dhà,
 Sar luchd-càraidh gach cùis.

Chuir sibh Frangaich na 'n smùr
 An tìr ainmeil nan tùr,
 'S thug sibh uap' bhratach riomhach,
 'Bha miaghail na 'n cùirt.

Am mach air faiche Mhaida,
 Gun taing thug sibh buaidh;
 Ged bha na Frangaich lionmhor
 O 'n t-sliabh tigh'nn a nuas.
 'N tri-ficheadamh 's ochd-deug
 Bha gu treun ri do chluais.—
 B' iad sud na seòid, a Dhàibhidh,
 Nach fàgadh tu 'n cruas;
 Na fìor Ghàidheil gun ghruaim,
 'Rachadh dàn anns an ruaig,
 'S a dh' iomaineadh na naimhdean
 Gu ceannsgalach, crnaidh.

Nuair chaidh sibh 'Mhartinig
 Anns na h-Innsibh an Iar,
 Bu luath do dhaoin' air tràigh ann,
 'S gum b' àluinn an triall,
 Nuair dh' éigheadh tu adbhànnsa,
 Mar b' annsa léat riamh,
 Bhiodh tri-chlaisich rùisgte,
 'S fuil bhrùit air an fhiar,
 Aig na gaisgich gun ghiamh,
 Ghuineach, chalma, gun fhiamh,
 Nuair bheireadh tu dhaibh òrdagh,
 Nach sòradh dol sìos.

Tha thu de dh-fhuil nan rìghrean
 'Bha miaghail ri 'n là,
 Siol ainmeil Bhanco uasail,
 Bhiodh buadhach 'sna blàir.
 Is iomadh baintighearn' phrìseil
 Tha 'n tì air do làimh;
 'S cha 'n fhacas anns an tìr so
 Na dhìobradh do ghràdh.
 Bu tu còirneal nam buadh
 Roimh bhragàd tarruinn 'suas
 B' àrd a chluinnt' do chomànd
 Ann an rangan do shluaigh.

Ma dh' fhàg thu sinn air sgrìob,
 'S tu air thì dhol do 'n Fhraing,
 Gun meal thu slàint 's toil-inntinn
 Ri linn do dhol ann.
 Cha 'n fheil a leth 's na b' fhiach thu
 Fo d' riaghladh 'san àm;
 'S nam faigheadh tu mo dhùrachd-s',
 B' e 'n crùn chur miu d' cheann.
 'S fada leam bhios tu bhuan,
 F'hir na gaisge 's an truais;
 'S i 'n aoidh a chithear daonnan
 A t' aodann gun ghruaim.

'S e fìor dhuin'-uasal eireachdail a bha 'n triath Ghart. Bha e na shaighdear misneachail, na ofaigeach tùrail, na Ghaidheal rioghail, na eachdraiche math, agus na dhuine 'riseal, bàigheal, caoibhneil. Cha robh neach ann an Albainn ri a latha bu dillse air cùl a luchd-dùthcha na e. Cha b' iongantach ged a bhiodh am fear a rinn an t-oran ullamh gu crùn. Bhreatainn a chur air a cheann.

EOGHAN OG AN STRATH-NIN.

Bu mhac Eóghan Og do dh-Eóghan Domhnallach ann an Strath-Nin, faisg air caisteal na Moighe. Ghabh e gaol air nighinn breabadair a bha na 'banseirbheiseach an taigh athar. Bha a chuideachd an aghaidh dha a pòsadh. Thug e an t-arm air, agus dh' eirich e gu bhi na 'chaintein. Thill e dhachaidh an ceann sheachd bliadhna, agus phòs e an nighean. Bha da mhac aca, Gileabart agus Aonghus. Tha co dhìù tri fichead bliadhna is a deich o'n a chaochail e.

AGHRUAGACH DHONN NAM MEALL-
SHUILEAN.

LE EOGHAN OG AN STRATH-NIN.

ESAN.

A ghruagach dhonn nam meall-shuilean,
Gun d' chum thu 'n raoir am chaithris mi;
Gur beag tha dh-aogas cailinn ort,
'S do chùl mar fhaileas òir.
Mo rùn dhuit ainnir òig.

ISE.

Gun d' thog iad moch Di-h-aoine orm
Gun deachaidh mi do 'n chaochan leat;
Cha d' fhuadaich sud mo ghaol-sa dhuit
Nam faodainn a bhi beò.—
Mo rùn dhuit Eóghain òig.

ESAN.

Gun d' thog iad moch Di-sathairn' orm,
Gun robh mi-fhìn a laighe leat;
Bidh sinne mar sin fhathast,
Is don-rath air luchd an sgeoil.—
Mo rùn dhuit ainnir òig.

ISE.

Nam biodh de ghaol aig baintighearn' ort
Na thug mi-fhìn bho Chaingis dhuit,
Bu shuarach chuirteadh saibhreas leath';
Gum b' oighreachd leath' do phòg.—
Mo rùn dhuit Eóghain òig.

Ged bha thu 'n raoir 'san ridhe so,
Cha d' fhaod mi 'dhol a bhruidhinn riut;
Do bhreacan trom fo 'n t-snighe
Is mo chridhe-s' air a leon.—
Mo rùn dhuit Eóghain òig.

'S ann aig a' ghlacaig sheilich ud
A rinn sinn fhìn an dealachadh;
Bu chaoibhneil blàth ar faireachdainn,
'S gu talamh ruith na deoir.—
Mo rùn dhuit Eóghain òig.

GUR TROM TROM A THA MI.

LE EOGHAN OG AN STRATH-NIN.

LUINNEAG.

Gur trom trom a tha mi,
 'S gur trom a dh' fhàg an t-earrach mi;
 Gur truime 'n diugh na 'n dé mi
 'S mi cumha 'n déidh na banaraich.

Do bhanaraich na bàthaigh,
 A thug mi 'n gaol nach b' aithreach leam;
 'S ma dh' fhuireas tu coig bliadhna
 Gun cuir mi rian air aran dhuit.

Cha 'n fheil thu fein ach òg dbeth
 Gu pòsadh air an earrach so;
 'S ged shiubhlainn-sa an saoghal
 Gum bi mo ghaol dhuit maireannach.

Is ged a bha mo bhràithrean
 'San àiridh a cur maille orm;
 Nam bitheadh tu 'ghaoil deònach
 Gun seòlann a null thairis leat.

Ged tha thu dh' easbhuidh saibhris
 Tha daimh annad is ceanaltachd;
 Is tha thu laghach bòidheach,
 'S gun ghòraiche riut ceangailte.

Nam bithinn-sa 'n Strath-Eireann
 Do spéis cha bhiodh an aineol orm;
 Ach tillidh mi ma 's beò mi,
 'S le m' dheòin cha dean sinn dealachadh.

AONGHUS MAC-CUARAIG.

Bha Aonghus Mac-Cuaraig a fuireach
 anns a Bhlàthaich an Airdghobhar. Chuir-
 eadh oran Iain am mach an Co-chruinn-
 eachadh Phàdruig Mhic Pharlain an 1813.

Is e “Horo, Iain, taobh rium fhìn” a tha
 ’san leabhar sin. Is e “A cheist, Iain,
 teann rium fhìn” a tha ’san Ailleagan, a
 chuireadh am mach an 1830.

HO RO, IAIN.

LE AONGHUS MAC-CUARAIG.

LUINNEAG.

Ho ro, Iain, taobh rium fhìn,
 ’S na bi strì ri amaideachd;
 Feumaidh mnathan uaisle tì,
 ’S goirt an cinn mur faigh iad i.

Tionndaidh rium is leugh a chòir,
 Tha mise deònach teannadh riut;
 ’S ma ’s olc no math a bhios mo dhòigh,
 Cha chluinn na h-eòlaich gearan uam.

Cha ’n iarr mi siùcar no tì,
 No sròl no sìod’ a cheannach dhomh;
 ’S i obair mo dha làimhe fhìn
 A’s cinntiche mi ’leanailt rium.

Gabh thus’, Iain, am muir-làn
 Mar phàtaran, ’s cha ’n aireach dhuit;
 Air fhad ’s ga’n éirich e an àird
 Gum faic thu ’n tràigh an eal’achd ann.

Sin mar bhitheas luchd na stràic,
 Le ’n curraicean àrd ’s le ’n cailleaguth;
 Ni ’m pòsadh bochd an toirt gu làr
 Mar shneachda bàn na gailline.

An rìomhadh cheannaicheas iad gu daor
 ’S an saoghal bheir an car asda;
 Bidh gùn is gùn ga ’n cur mu sgaoil
 Gu aodach do na caileagaibh.

Nuair a theid iad chum na féill,
 Gur gann dhuit té dhiu aithneachadh;
 Ach seargaidh iad mar ròs na géig
 Ri teas na gréin' a dh' fhannaicheas.

Cadal feumaidh iad is tàmh,
 Cha bhi iad slàn mur faigh iad sin.
 Cha ghearain té dhiu thu bhi 'd thràill;
 'S ann ni i tàir is fanoid ort.

Gun sloinn i suas, o bhun gu géig,
 An treubh o 'n d' rinn i failleineadh,
 Ga d' chur-sa sios mar mhith gun bheus,
 'S gur mairg bheir spéis mar leannan di.

An uaisle bhochd gun chas, gun làmh—
 Tha 'n dùn mar dh' fhàg an sean-fhacal—
 Cha chuir i salann air a chà;
 Bi t' fhaicill tràth mu 'n lean i riut.

Cha dugainn-sa do 'n uaisle beum
 Na 'h-àite fein, 's cha teannainn ris;
 Ach 's beag an cliù do dh-fhear gun spréidh
 Bhith fòirneadh té tha talach air.

Tha thus' is mis' a réir a chéil,
 Ar n-òr, ar spréidh, 's ar seanairean;
 'S ma gheibh mi each gu ruith na réis',
 Cho cruaidh riut féin gun lean mi ris.

Nuair thig am bothan le chraos cam,
 Am màl, a chlann, 's an ceannach ort,
 Gur taitneach dhuit a bhean 'san àm
 A thàirneas ceann an amuill dhuit.

AILEIN MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Ailein Mac-an-t-Saoir an Cille-
 Bharra faisg air an Tairbeirt. Bha e na
 'bhrocair an Ceann-tìre. Bha e math air
 cur as do na sionnaich, agus mar sin

theirteadh Ailein nan Sionnach ris. Tha
cuid ag radh nach robh e a cur as do na
sionnaich uile, air eagal 's gun rachadh a
thilgeadh am mach a obair.

ORAN DO 'N AOIS.

LE AILEIN NAN SIONNACH.

Mile marbhaisg air an aois,
'S iomadh caochladh bheir i oirnn,
Fagaidh i gu seachdaidh cruaidh
Ghruaidh a bha cho dearg 'san ròs.

'M falt a bha gu sleamhuinn, min,
'S nuair chirt' e air lith an òir,
Fasaidh e caiteineach, ciar,
'S cuid eile cho liath ri clòimh.

'N t-sùil a bha gu soilleir, glan,
'Toirt soluis do 'n chorp gu léir,
Tàirnidh an aois oirre smal
'S cha léir dhuit gu ceart do mheur.

'Chluas a bha gu furachair, geur,
Leis an cluinnt' am feur a fàs,
Rinn an aois a druideadh suas,
'S cha chluinn thu gun nuallan àrd.

'N deud a bha mar lbhri shnaight',
Cho geal ri caile ann ad bheul,
Cnàmhaidh ise an bun 's am bàrr
'S bidh an càirein lom na 'deidh.

'N teanga bha gu sgiolta, grinn,
Cho biun ri smeorach air ghéig,
Mar thromb is a teanga brist'
Chinn na 'gliogan ann ad bheul.

'N gàirdean 'san robh spionnadh mor,
Leis an tilgteadh òrd is clach,
Tàirnidh an aois uaith a lùths,
'S trom leis a bhith giulan bat'.

'Chas a bha gu làidir, luath,
Leis am buidh'nteadh buaidh 'san réis,
Cha dean i ceum gun am bat',
'S gum feumadh i taic na déidh.

Goididh 'n aois do chuimhne uait,
'S tàirnidh i ort snuadh an aoig,
'S gheibh thu 'n sin tigh còmhnuidh buan;
'S neo-shuaire an leannan an aois.

DONNACHADH MAC-GRIOGAIK.

Rugadh Donnachadh Mac-Griogair am Braighe Raineach. Bha e na 'bhrocair. Bha e a còmhnuidh am Braigh'-Fasaidh. Bha e pòsda ri Sìne, nighean Ailein Stiubhairt am Bun Raineach. Bha Uilleam na 'ghille aige ag ionnsachadh na brocaireachd. Bha e ri tachairt ris air oìdhche shònraichte, ach rainig am brocair an t-àite roimh 'n àm. Is ann an sin a thòisich e air an òran.

ORAN A BHROCAIR.

LE DONNACHADH MAC-GRIOGAIK.

O, gur mis' tha fo airsneal,
'S mi ri faire na broclaich ud thall,
'S gun mi faicinn fear m' aiteis
'Tigh'nn le lomhainn chon ghasda airsreing;
Leis na h-abhagan sgairteil
'S luath a dheanadh an aisith 'sa chàrn,

'S leis na miol-chonaibh seanga
 Bhuailleadh speach air fear cabrach nam
 beann.

Gur a h-ìomad oidhch' anmoch
 A thug mise air sgàirnich 'san tìr;
 'S bidh mi 'n nochd mar a b' àbhaist
 Gun aon duine ri mànràn rium fhìn.
 Nam biodh fios aig mo nàbaidh
 Gu bheil mis' an so 'n dràsda ri strì,
 'S ann na cheum nach biodh fàilinn,
 Bhiodh e agam am màireach le cinnt'.

C'uin an cuirinn-sa coire
 Air an òigear 's nach toilleadh e i,
 'S gur mi fhìn 'bhrisd a choinneamh;
 Cha 'n fheil stàth dhomh bhith gearan no
 caoidh,

Ged a dh' fhuiling mi cruadal,
 Agus moran de dh-fhuachd orm ga chinn,
 'S mi gun leaba, gun chluasaig,
 Ach na leacan fo m' chruachan 's mi sgith.

Ach nan digeadh tu, Uilleim,
 'S grad a thogadh tu 'm mulad so dhìom;
 Is sar ghiomanach gunn' thu
 Leis an deanteadh au fhuil anns an fhrìth,
 Bu tu leannan na gruagaich,
 Te cho banail 's cho suairc 's tha 'san tìr;
 'S làmh a leagadh 'n fhir ruaidh thu,
 Leis an cuirteadh na h-uain oirnn a dhìth.

Tha mi fada bho aitreabh,
 Gun aon neach 'ni rium facal de chainnt,
 Ann an cùlaobh na beinne,
 'N taobh mu dheas do Loch-Eireachd so
 thall,

Ach na bidheam fo smuairean
 'S mi ag amharc a suas ris gach àird,
 Ann an lagan beag uaine,
 Dh' fheuch am faic mi 'm fear ruadh 'tigh-
 inn air sgàth.

Dh' fheuchainn ro bheagan caoibhneis
 Dhuit, a shiounaich nan coilltean 's nam
 fròg,
 Nuair a ghlacainn an spàinteach,
 A bhiodh freagarrach, làmhchar fo 'n òrd,
 Bheirinn toll air do léine,
 Nach leighiscadh léigh a tha beò,
 On 's i 'n droch-bheirt dh' an géill thu,
 Is nach faighear thu 'dh-éisdeachd a mhòid.

'S iomad fear a tha 'm barail
 Gu bheil m' aran-sa socrach gu leoir;
 Their gach aon a tha 's tìr rium,
 Gur tu fear an druim dhìrich gach lò.
 Ach nam faighinn seachd bliadhn' iad
 Gu bhith siubhal nan crìoch air mo lorg,
 'S e mo bharail gun fhiaradh
 Gu bheil pàirt diu a liathadh 's iad òg.

Cha'n ioghn' dhomhs' a bhi truagh dheth
 'S a liuthad oidhche, fliuch, fuar a thug mi
 Ann am shìneadh 'm bun bruaiche,
 'S dian chur sneachda bho thuath orm gam
 chlaoidh,
 Gur h-e 'nheudaich droch shnuadh orm,
 Is a thanaich a ghruag bhàrr mo chinn:
 Is mor m' eagal 'san uair so
 Gnu greas e gu uaigh mi roimh 'm thim.

Thug mi tamull am òige,
 'S bha mi amaideach gòrach gu leoir;
 'S fheudar aideach' le nàir'
 Gun robh mi bristeadh nan àithntean gach
 lò
 Ann an smuaintibh 's am briathraibh,
 Ann am miannaibh, 's droch ghniomhar-
 aibh fòs,
 An nis 's mithich fàs diadhaidh
 Bhon tha 'n aimsir a triall mar an ceò.

PARUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Pàruig Mac-an-t-Saoir an Leitir Beann aig Loch Odha 'sa bhliadhna 1782. Bha e greis a cumail sgoil an Diura. Thàinig e a chumail sgoil aig Loch Odha 'sa bhliadhna 1811. Bha e na 'mhaighstir-sgoil sgìre an sin ré da fhichead bliadhna 's a ccithir. Phòs e Ciorstaidh Shinclair an Achadh-na-craoibhe, agus bha siathnar chloinne aige, Donnachadh, Iain, Alasdair, Pàdrùig, Mairearad is Iseabal. Chaochail e 'sa bhliadhna 1855. Sgrìobh e dòrlach de dh-orain.

CRUACHAN BEANN.

LE PARUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Cruachan Beann, Cruachan Beann,
Cruachan Beann 's mòr mo thlachd dheth,
Cruachan Beann le 'chuid meall
'S a chuid allt 'ruith troimh 'ghlacaibh.

Cruachan Beann 's e cho mòr,
Tha e sònraicht' ri 'fhaicinn,
Cha 'n fheil a leithid 's an Roinn-Eòrp',
'S geal a chòt' ri àm sneachda.

Clann an t-Saoir g' am bu dual
'Bhith na 'chluaineagan fasgach,
Bha iad uair a seòl air chuain
'S fhuair iad buaidh ann le gaisge.

'S iomadh linn bho 'n fhuair iad còir
Air a ghleann 's bòidhch' ri 'fhaicinn,
'S fhad 's a ruitheas uisg' gu cuan
Bidh an dualchas sin aca.

Fine 's duineile gun ghruaim,
 'S iomadh buaidh a bha 'n taic riu;
 'S mairg a theannadh orra dlùth
 'N àm bhith rùsgadh nan glas lann.

'S iomadh blàr 'san d' fhuair iad buaidh,
 'N àm dol suas gum bu bhras iad,
 'S an ceann-cinnidh air an ceann
 Toirt comànd do na gaisgich.

'N Leitir Beann chaidh m' àrach òg,
 Deiseir bhòidheach nam badan,
 Gheibht' am fiadh ann air an t-sliabh
 'S earbag riabbach 's gach lagan.

Aite 's maisiche fo 'n ghréin
 'Chaidh cha léir dhomh ri 'fhaicinn,
 Leis gach seòrs' a tha 'san fhonn
 Feadh gach tom 's air gach stacan.

Soraidh nis le Cruachan Beann,
 'S leis gach coire 's gleann tha 'n taic ris;
 'S e mo dhùrachd Clann an t-Saoir
 'Bhith chòmhnuidh air gach taobh na 'fhas-
 gaibh.

DONNACHADH MAC-AN-T-SAOIR.

Chuireadh an t-oran so am mach an Co-
 chruinneachadh Mhic-Caluim 'sa bhliadh-
 na 1821. Bha 'm fear a rinn e beò an
 uair sin.

STRON-EASGAIR.

LE DONNACHADH MAC-AN-T-SAOIR AN
 COMHALL.

Is mór mo chùis smuaisean
 On ghluais mi Diar-daoin

Gu gleann nan lùb uaine,
 'N robh uaislean mo ghaoil.
 Bu phailt ann crodh guailionn
 A nuallan ri 'n laoigh;—
 Sud a bhual' anns nach gluaiseadh a
 chaoile.

Bu ghreadhnach ri uair
 Stròn nan cluaineagan caoin',
 'S bu lionmhor na sguaban
 Ga 'm buan air gach raon;
 On chinn i fo luachair
 Chaidh gruaim air a h-aoibh;
 An àit bhualtean is chluaran tha fraoch
 oirr'.

A Bhàn-leacann bhruachach,
 Air 'm buaint' an subh chraobh,
 Bu lionmhor do bhuidhean,
 'S cha b' fhuar leam do ghaoth.
 A mheud 's a bha 'n uachdar
 De d' chnuaic bu chlach-aoil;
 'S ann o d' luathre bhiodh duais aig luchd-
 saothreach.

Dhail-ghearrte ghrinn, bhòidheach,
 Cha b' fhòlach do bhàrr,
 Ach coirc agus eòrna,
 Bhiodh mòg-cheannach, àrd;
 Muim-altruim gach pòir thu,
 Thig beò anns a Mhàrt;
 'S cha laigh fuarachd no gruaim ort 'san
 fhaoilteach.

Bu sheamragach, fèirneineach,
 Neòineineach thu,
 Is b' fhasgach do shrònagan
 Ceòsagach, ùr;
 Do mhachraichean òrdail
 Bhiodh còmhdach' gu dlùth;
 'S ann ga'm buain a bhiodh smuais aig na
 faobhair.

B' e 'n t-eibhneas bhith gluasad
 Mu d' chluaineagan réidh';
 Bu sheasgair do m' ghruaidh iad
 Fo fhuarachd nan speur,
 'S do phreasan mar bhuaile
 Gu suain aig an spréidh,
 'S gorm-bhrat uain' air gach gualainn is
 raon dhiot.

A Shròn nam bad cùbhraidh,
 Nan ùbhlán 's nam peur,
 Laigh bròn air do lùchairt,
 'S tu 'g ionndrainn na dh' eug;
 Gach ròs tha air lùbadh,
 Gun drùchd, gun teas gréin';
 Maise shuaicheant' do shnuaidh tha air
 caochladh.

A Chnocain an fhuarain,
 'S dubh uaignidh do ghnùis;
 Ach chunna mis' uair
 Nach robh gruaim ort no mùig;
 Bhiodh spaidseireachd uaislean
 Gle chruaidh air na bùird,
 'S bu ghlan snuadh na bha gluasad air
 t' aodann.

Bhon dh' fhalbh na fir àluinn
 Chaidh àrach fo d' shùil,
 Cha chluinn sinn guth mànrain
 An àros na mùirn,
 Bhiodh àgh ann is gàire,
 'S piàna toirt ciùil
 Aig na gruagaichean snuadh-mhaiseach,
 caoin-gheal.

Ach sguiream de m' dhàn
 Mu na h-àrmuinn b' fhearr cliù;
 Cha dùisgear le ceòl iad,
 Tha 'n còmhnuidh 'san ùir.
 'S e 'n gliocas bhith òrdail
 N' ar còmhradh 's n' ar rùn;
 'S gearr ar cuairt, 's beag ar buannachd
 'san t-saoghal.

MR. TORMAID MAC-LEOID.

Rugadh an t-Urramach Tormaid Mac-Leoid—Tormaid a Chuairteir—'sa Mhorairne an 1793. Chaochail e an Glaschu an 1862.

AN GAIDHEAL

An tìr chéin air oidheche Challuinn.

LEIS AN URR. TORMAID MAC-LEOID, D.D.

Is tiamhaidh, trom, mo chridhe 'n nochd,
Is mi am aon'ran bochd leam féin;
Cha'n iarr mi tàmh, cha'n fhaigh mi lochd,
Is mi fo sprochd an dùthaich chéin.

Is iomadh cuimhne thùrsach, throm,
Dhomh dùsgadh fonn a bhròin gu goirt;
'S e thog an osna so am chom,
Nach h-fheil mi 'n tìr nam beann an nochd.

Tha tìr nam beann mar bha i riamh—
Gach gleann, is sliabh, is creag nam faobh,
An creachann àrd 's am bi am fiadh,
'S an leacann liath tha sìos o 'thaobh.

Tha fòs gach allt a leum le toirm,
Bho chreig gu creig a sìos gu tràigh;
Tha bàrr an fhraoich le 'bhadain ghorm'
Gu trom 's gu dosrach mar a bha.

Ach c' ait' a bheil na cairdean graidh,
D' an dug mi baigh an laithean m' òig'?
'S e fath mo mhulaid is mo chraidh
A mheud 's a tha dhiu 'n nochd fo 'n fhoid.

An t-athair thog mi suas ri 'thaobh
'S mo mhathair chaomh cha'n fheil iad ann;
Is dh' fhalbh mo cho-aoisean gu léir
Mar cheo roimh 'n ghréin air uchd nam
beann.

O slàn le comunn caomh mo ghaoil,
 A chuireadh faoilte am chridhe bochd!
 Mo chreach cha'n fheil iad air an t-saogh'l
 A dheanadh aobhach mis' an nochd.

Ach tha iad beo an dùthaich chéin,
 Tir ard na gréin', gun oidhch', gun duibhr';
 Is coinnichidh sinn ri ùin' a chéil',
 Gun sùil fo dheur, gun chridh a caoidh.

Tha àl a falbh is àl a teachd,
 Mar shlachdraich dhéin nan tonn air
 tràigh;
 Ar bliadhnaichean, tha iad gu fìor
 Mar sgeulachd dhiomhain, ghearr, gun stà.

Ach gloir do Shlan'ghear caomh nam buadh,
 A thug a nuas o thìr an aigh
 Deagh sgeul an aoibhnis mhoir do 'n
 t-sluagh,
 Air beatha bhuain nach mill am bàs.

Choisinn e bheatha so gu daor,
 An uair a thaom gu lar as 'fhuil;
 Ach O! cia grasmhor, fialaidh saor,
 Do 'n chinne-dhaonn' a h-àgh 's a buil!

C' ar son a bhithinn brònach, bochd,
 A caoidh fo sprochd an so leam féin?
 Do shùil, a Dhé, tha orms' an nochd,
 Fo dheòrachd bhochd an dùthaich chéin.

Cha bhi mi 'caoidh, cha doir mi géill;
 Fo thaic do sgéith gun iarr mi tàmh;
 Do thoil-sa deanar leam, a Dhé,
 Ga m' strìochdadh féin a chaoidh fo d' làimh.

Jan., 1830.

BLAR CHUIL-FHODAIR.

LEIS AN URR. TORMAID MAC-LEOID, D.D.

Tha 'm blar air a chur leo air monadh an
 fhraoich,
 Tha 'n sgiath air a spionadh a ghuailibh
 nan laoch;
 Chaidh 'n claidheabh a bhrisdeadh an lamh-
 aibh nan saoi,
 'S tha fuil nam fear gcala fo bhonnaibh
 nan daoibh.

Tha 'm breacan 's an t-éileadh leis an d'
 éiteadh na sàir
 Le marcaichibh Shasuinn air an saltairt ri
 làr;
 Tha 'n suaicheantas uasal a chòmhdach na
 suinn,
 Ri fhaicinn 'san àraich, gun àilleachd, gun
 loinn.

Ann an dùthaich nam mor bheann tha
 bròn agus cràdh;
 Luchd nam boineid 's nam breacan cha 'n
 fhaicear gu bràth;
 Na fiùrain bu tréine nach géilleadh 's iad
 beò
 Tha sìnt' air Cuil-fhodair gun phlog is
 gun deò.

Nis slàn leat, a Thearlaich, chaidh 'n iom-
 airt le càch,
 Chaidh oighreachd do shìnnse a dhìth ort
 gu bràth.
 Thug thu 'n oidheirp, 's bu treun i, le gais-
 gich mo ghràidh,
 'S bidh iomradh do chruadail air a luaidh
 gu la bhràth.
 February, 1830.

MR. DONNACHADH MAC-CALUIM.

Rugadh an t-Urr. Donnachadh Mac-Cal-
uim an Còmhal 'sa bhliadhna 1784. Phòs
e Catriona Nic-Fhearghuis, nighean nach
robh ach sia bliadhna deug de dh-aois, an
1808. Bha e na 'mhaighstir-sgoile an Glas-
raidh ré beagan bhliadhnachan. Rinneadh
ministear dheth is shuidhicheadh an Aras-
aig e an 1818. Chuir e am mach co-chruinn-
eachadh de dh-orain an 1821, agus Eachd-
raidh na h-Eaglaise an Gaidhlig an 1845.
Chaochail e an Arasaig air an naoidheamh
latha fichead de cheud mìosa na bliadhna
an 1863. Dh' fhàg e teaghlach mor. Is e
a b' ùghdar do Úhollath, dàn a chuir e-fein
am mach na 'cho-chruinneachadh agus a
chuireadh a rithisd am mach an Sar-Obair
nam Bàrd.

AISLING NÀ SUAINE.

LEIS AN URR. DONNACHADH MAC-CALUIM.

Is faoin aisling shiubhlach na suain',
Is faoin neo-bhuan gach uile ni.
Tuitidh an gaisgeach treun na threis,
Is àillteachd gach crutha gu 'n crìon.
Mar a shruthas blàth mhaoth na coill',
Mar thig neul doilleir air a ghréin,
Is amhuil sin beatha nam beò.—
Cha choigil 's cha chaomhain sinn seud.

DONNACHADH MAC-A-LEITH.

Bu mhac Donnachadh Mac-a-Léith do
Dhòmhnaill Mac-a-Léith agus do dh-Oigh-
rig Chainbeul, bean Dhòmhnaill. Rugadh

e an Locha-Buidhe am Muile 'sa bhliadhna 1785. Bha e a fuireach an da no tri de dh-àiteachan ris an abairteadh am Blàr. Thugadh mar sin Donnachadh nam Blàr mar ainm air. Bha e pòsda, agus bha siathnar chloinne aige; Iain, Daibhidh, Sìne, Catriona, Mairi agus Mairearad. Chaochail e an 1863.

AN TE BHEAG.

LE DONNACHADH NAM BLAR.

LUNNEAG.

Ma phòsas mi cha ghabh mi té mhór;
Cha phòs, cha taobh, 's cha ghabh mi té
mhór;

Ma phòsas mi idir cha ghabh mi té mhór;
'S ro bheag an té dh' fhóghnas dhòmhsa.

Cha ghabh mi 'n té shrideagach, shradag-
ach ruadh,

A chumadh an conas 's am mallachd a suas;
Cha bhitheadh i agam, 's nam faighinn i
bhuam;

B'e 'n turus gun bhuaidh a pòsadh.

Cha ghabh mi té mh r 's cha ghabh mi té
àrd,

B' fhearr leam té bheag a bhiodh faisg air
an làr,

Cha ruiginn a leas a dhol fad air a sgàth,
'Cur uisge na sàil am bhrògan.

Mo cheist air an ainnir is meallaiche sùil,
Do shlios mar an eala, gur math thig dhuit
gùn,

Gruaidh dhearg is rosg tana, 's glan seall-
adh do shùl

Guim mealladh tu diùc le d' bhòidhchid.

Do ghruaidh mar na ròsan cho bòidheach
 's cho mìn,
 Do chuailein cho clannach ga 'charadh le
 cir,
 Cha'n fhàg mi thu idir air son bhith gun ni;
 Gum faigh sinn a chaoidh na dh' fhóghnas.

 Dh' fhalbh mi le cabhaig gu bauais do 'n
 chùirt,
 Ri oidheche gun ghealaich, 's bu mhath
 dhomh mo thùr.
 Cha bhithinn ri gearan ged chosdainn na
 crùin,
 Nan tachradh mo rùn 'sa chòdhail.

 Bha càch anns an t-sabhull ri ceangal nam
 bann,
 Bha mis' aig an teine gun duin' ach a
 chlann;
 'N àm pàigheadh a bhuideil cha robh mi
 air chall,
 Ged dh' òl iad an dram gun m' fheòraich.

MUILE NAM MOR-BHEANN.

LE DONNACHADH MAC-A-LEITH.

LWINNEAG.

Bhon tha mi gun sunnd, 's is dùth dhomh
 mulad,
 Cha tog mi mo shùil ri sùgradh tuilleadh,
 Cha déid mi le mùirn gu cùirt nan cruinn-
 eag,
 'S mo rùn am Muile nam mòr-bheann.

 Am Muile nan craobh tha mhaighdean
 bhanail
 D' an dug mi mo ghaol 's mi faoin am
 bharail;
 'S ma chaidh e fo sgaoil 's nach faod mi
 'faighinn,
 Gun taobh mi caileagan Chòmhail.

Tha mais' agus uaisle, suairceas, 's ceanal
 A dìreadh a suas an gruaidh mo leannain.
 Ma bheir thu dhomh fuath, 's nach buan
 do ghealladh,
 Ni uaigh is anart mo chòmhdach.

Do shlios mar an fhaoileann taobh na mara,
 Do ghruaidh mar an caorann sgaoilt' air
 meangain;
 Sùil ghorm a's glan aoidh fo chaoin-rosg
 tana;
 'S tu 'n òigh a mhealladh gach òigear.

Do chùl mar an lion na 'mhìle camag
 Nach greannaich fo chùl is siod ga cheangal,
 Do dheud mar na dìsnean, dìonach, dain-
 geann,
 Beul binn a ghabhail nan òran.

Tha maise no dha ri 'n àireamh fhathast
 Air bean a chuil bhàin 's nam blàth-shùl
 meallach.
 Ma bheir thu do làmh, gum fàs mi fallain,
 'S bu shlàinte mhaireann do phòg dhomh.

Gur math thig an gùn o 'n bhùth do 'n
 ainnir,
 'S an fhasan a's ùire 'n cùirt nan Gallaibh;
 Troigh ghlan am bròig ùir 's i dùint le
 barr-iall,
 Nach lùb air faiche bàrr feòirnein.

Tha smaointinn no dhà an tràth s' air m'
 aire;
 Cha 'n innis mi 'chàch ceann-fàth mo ghal-
 air;
 Ged laigheas mi tràth cha tàmh dhomh
 cadal,
 'S do ghràdh gam sgaradh an còmhnuidh.

'S e bhagair mo chiall ro mhiad do chean-
ail,
'S o'n chaidh thu do 'n t-sliabh nach b'
fhiach leat m' fharaid;
'S e t' aogas is t' fhiamh 'chuir pian am
charaibh,
'S cha mhiann a bh' agam air stòras.

PADRUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Padruig Mac-an-t-Saoir faisg air
Loch Liobhann 'sa bhliadhna 1785. Bha e
na ofaigeach air luing chogaidh. Chaoch-
ail e sa bhliadhna 1855.

CUMHA CHRUACHAIN.

LE PADRUIG MAC-AN-T-SAOIR.

Tha 'n Cruachan gu dubhach,
A cumhadh nan uaislean;
'S tianhaidh torman a shruthan;
A choilltean th' air dubhadh,
Agus 'eunlaidh fo phuthar
An dubhar a bhruachan!

Ann am Prioraid Aird-chatain
Tha 'mhaca na 'n suainich,
Fo stéigh nan mùr liatha,
D' an éideadh an iath-shlat,
Is cuiseagan cianail
'Sileadh dhiar air an uaighean.

Có 'dhìreas á Làirig
De na b' àbhaist a chuartach?
Tha Gleann-nodha gun àiteach,
'S an Leitir na 'fàsach,
'S am fàrdaichean blàtha
Na 'n càrnaichibh fuara.

Cha 'n fheil piop air na Casain,
 No bratach a gluasad;
 Agus Caol-churn nan glas-stuadh
 Ag aomadh 's a brachadh,
 'S a dhaoin' anns a chlachan
 Fo ghlais nan clach fuara.

O 'n ghiorraich air m' anail,
 'S a dh' fhannaich mo ghluasad,
 'S nach dirich mi 'n Coire,
 Thoirt féidh as a mhonadh,
 Mo shoraidh, ceud soraidh,
 O, soraidh le Cruachan !

IAIN MUNRO.

Rugadh Iain Munro ann an Suardail an sgìre Chriche an Cataibh 'sa bhliadhna 1791. Chaidh e do Ghlaschu an 1808 gu bhith na chléireach. Chaidh e do Chataibh a shealltainn air a mhathair an 1825. Is ann an uair a bha e a deanamh deas gu dhol air an turas sin a rinn e an t-oran air Cataibh. Chaochail e an Glaschu an 1837. Bha e na dhuine math is na dhuine measail.

ORAN DO CHATAIBH.

LE IAIN MUNRO.

AIR FONN—"The Battle of the Boyne."

LUNNEAG.

O théid sinn, théid sinn, le suigeart agus
 aoidh,
 O théid sinn, théid gu deònach,
 O théid sinn, théid sinn, thairis air an
 t-Srùidh,
 Gu mùinntir ar dàimh is ar n-eòlais.

Ged bha sinn bliadhntan fada, fada bhuath
 Am Baile Chluaidh' a chòmhnuidh,
 Nis tamull beag gun tréig sinn ar gairm
 is gun téid sinn
 A dh' fhaotainn an gràidh is an còmhraidh.

Gu 'n doir sinn cuairt a rithist do 'n taobh
 tuath,
 Is théid sinn ruaig do Dhòrnach,
 Is chi sinn Droit Bhun Ath' is fa comhair
 air gach taobh,
 Caistealan is raointean is lòintean.

Chi sinn an Caol, air am faca sinn le gaoith,
 Na bàtaichean aotrom a seòladh;
 Chi sinn na beanntan, a ghleidheadh sneachd
 'san t-samhradh,
 Is chi sinn na h-àbhnaichean bòidheach.

Chi sinn na glinn san àit san d' rugadh sinn,
 'M bu ghnàth leinn bhi aotrom, gòrach,
 Is chi sinn na coilltean, le aighear is toil-
 inntinn,
 'M bu ghnàth leinn bhi cluinntinn nan
 smeòrach.

Chi sinn na cluain air am bitheadh laoigh
 is uain
 Ri mire gun ghruaim anns an òg-mhios,
 Is chi sinn na h-aonaich air an ionaltradh
 na caoraich,
 O'n d' fhuair sinn sàr aodaichean còmh-
 daich.

Chi sinn na raoin le blàth a bhealaidh
 chaoin,
 'S a chéitein 'bhios aobhach is bòidheach,
 Is chi sinn na bruachan fo sgàil a bharrach
 uaine,
 Gu tric anns na bhuain sinn an t-sòbhrach.

Chi sinn an lag, 's an t-eas gu beucach,
grad,
'S am bradan a leum suas na 'chòdhail,
Is chi sinn am badan, 'sam bitheadh coilich
bheadrach,
Ri co-chath 'sa mhadainn chiùin, cheòthair.

Chi sinn gach sliabh, air am bitheadh
greighean fhiadh
Ri mire air riasgan, 's air lòintean,
Is chi sinn an lagan eadar àrd nan cragan,
'S an caidleadh an earbag air chòintich.

Chi sinn gach loch o 'n tric an dugadh
steach
Bric mheanbh-bhallach, airgiodach, òr-
bhuidh,
'S mu 'm bitheadh an cù-donn, a shiubhl-
adh fo an tonn,
'S eal' a snàmh os a chionn ann am mòr-
chuis.

Chi sinn gun ghruaim a bhauarach le 'fuaim
'Sa bhuaile, gu duanagach, ceòlnhor,
A bleoghann a chruidh-ghuaillinn, is iad a'
sgur de nuallain,
Le taitneas toirt cluais agus deoin di.

'S iomadh, 's iomadh ni, a chi sinn anns an
tir,
Nach saoilteadh theachd innt' nuair bu
chlann sinn;
Thar aiseag na coit, tha ragha, ragha droit,
'S an àite na croit bail' a Bhàнна.

'S rathad rioghail, réidh troimh chragan 's
thalamh fas,
Is carbadan màl' air an òrdugh,
Gach latha sios le srann is gach latha suas le
deann,
Tre'n t-Sligeach 's mu bhonn phreas-an-
òrdain.

Is deagh fhearann ùr a rinneadh le mor
 shaoth'r
 Bho chruaidh bhlaran fraoich agus mòin-
 tich,
 Is iomadh leathad cruaidh bha riamh gu so
 gun bhuaidh,
 Le òg-ghiubhas uain' air a chòmhach.

Deòlaidh sinn as ùr an sud gaoth is athar
 cùbhr',
 Bheir slaint agus sùrd dhuinn is sòlas,
 Ar cairdean bheir dhuinn aran, cais agus im,
 'S deoch laidir de 'n dram, agus ceòl leis.

Ged tha sinn an céin an so 'n nochd o ar tìr,
 'S o 'r caomh chairdean gaòil is sean eòl-
 aich,
 Olaidh sinn le rùn, deagh shlainte dhaibh
 gach aon,
 Is buaidh do dha thaobh Caolas Dhòrnaich.

SEUMAS MUNRO.

Rugadh Seumas Munro aig Gearasdan Ionar-Lochaidh mu 'n bhliadhna 1794. Bha e re ùine mhoir na mhaighstir-sgoile aig Blàr Odhar. Bha e lan de sgoil, de cheol, 's de bhàrdachd. Chaochail e 'sa bhliadhna 1870. Cha robh e pòsda riamh. Tha an Gràmar Gaidhlig a chuir e am mach na leabhar ro-luachmhor. Air son riaghailtean gu Gaidhlig a sgrìobhadh gu ceart is e gràmar a's fearr a tha ann.

THA TAIGHEAN BEAG AGAM.

LE SEUMAS MUNRO.

Tha taighean beag agam
 Is lios agus pàirc,
 A chumas rium càl
 Is aran na 's leoir;
 Is feumaidh mi caileag
 A thaghadh gun dàil,
 A chumas mi blàth,
 'S an fhàrdach air seol.
 'S i gruagach gun uabhar
 'Bu luaidh leam a thaghadh;
 Cruinn-chuachag bheag shuairce,
 Gun bhruaidhleìn, mo roghainn;
 A bheireadh a gràdh dhomh
 Gach oidhche 's gach là,
 'S a chumadh air àird
 Gach ni mar bu chòir.

Bu mhath leam i suilbhear,
 Neo-chuilbheartach, òg,
 Le tuigs' agus fòghlum
 Freagrach do m' chàs;
 Té 'chumadh mo léintean
 Is m' éideadh air dòigh,
 'S a dheanadh dhomh ceòl
 Nam bithinn fo phràmh;
 I tàbhachdach, làmhach,
 Neo-bhà feadh an taighe;
 A dh' éireadh gu tràthail,
 'S an dàmhair a laigheadh;
 A chumadh na pàisdean,
 Nam bitheadh iad ann,
 Cho glan, cas gu ceann,
 Ri meann fir na cràichd.

B' i sud a bhean loinneil,
 A thoilleadh mo ghaol,
 'S am fulasgadh caoin,
 'S an caomhalas còrr;

'S gur mis' a bhiodh toigheach
 A cumail air saod,
 'S gun deanainn na dh' fhaodainn
 Rithe ri m' bheo.
 Bheirinn gùn d' i is rùn,
 Agus cliù dleasdhanach;
 B' i mo luaidh i gach uair;
 Ghabhainn cuairt, feasgar, leath'
 Feadh nam bruach dìtheineach,
 Misleineach, àigh;
 'S bhiodh ban-dia a ghràidh
 Ga fàiteach na 'r còir.

Fulasgadh, rocking. Toigheach, attentive, watchful, loving. Fàiteach, smiling.

AILEIN AN RIDGE.

Rugadh Ailein Domhnallach aig Allt an t-Srathain an Lochabar an 1794. Thàinig e do Cheap Breatunn an 1816. Bha e a fuireach air an Ridge, no am Màm, am Màbu. Theirteadh mar sin am bitheantas Ailein an Ridge ris. Dh' fhàg e an Ridge is thàinig e dh' fhuireach do 'n Abhainn-a-Deas, an siorramachd Antigonish, an 1847. Chaochail e an 1868. Bha e na 'sheanachaidh math is na 'dhuine taitneach.

ORAN

Do dh-Aonghus Camaran, mar gum b' ann le nighinn òig air an robh e a suiridhe,

LE AILEIN AN RIDGE.

LUINNEAG.

Och, mar tha mi is mi nam ònar;
 Gur h-e a chràidh mi nach robh sinn còmhla.
 Mo cheist an t-Ileach, mo leannan dìleas;
 Mo chreach 's mo dhìobhail bhith dhìth do
 chòmhradh.

Nàile, 's e mo ghaol an t-uasal
A dh' fhalbh an cuan; 's ann Di-luain a
sheòl e.

Do ghràdh tha 'm bhuaireadh a dh' fhag
cho truagh mi;
'S e fàth mo ghruamain nach d' fhuair mi
còir ort.

Mo cheist am fiùran a dh' fhàg an dùthaich
Le luing mhaith ùir fo cuid shiùil a seòladh;
Nach gabhadh cùram a dhol ga 'stiùradh,
'S a dheanadh iùl 's tu mu chùrsaibh eòlach.

Nan éireadh stoirm ort no séideadh gailbh-
each

Bu treun, neo-chearbach, air falbh nam
bòrd thu.

Bu ro mhath t' innleachd gu tarraim dìr-
each,

Fear mara 's tìr thu, 's bu dileas dòmh-s'
thu.

Làmh bu chinntiche 'thàirneadh sgrìobhadh,
Le ite pinn gum bu ghrìnn do mheòirean.

Bu sgoilear Beurl' thu bu ro mhath 'leugh-
adh,

Le barrachd céille, 's tu beusach, bòidheach.

Gach dealbh 'bu bhriagha 's bu taitneach
ionhaigh,

Bu mhath do mhiaraibh gu'n cur an òrdagh;

Gu 'n tarraim ceutach, gu dreachmhor,
éibhinn;

Thug mise spéis dhuit nach tréig ri m'
bheò mi.

Nam cluich a chiuil gum bu mhodhail,
ionnsaicht' thu;

Dausair sùndach air ùrlar bhòrd thu;

Do cheum troimh 'n ridhle 's e thogadh m'
iuntinn;

Gur h-ìomad nionag air tì do phòige.

Fear inich calma 'bu ghrinne dealbh thu,
'S tu cuimir, garbh, ged nach duine mòr
thu.

Nan togteadh suas thu gu trod no tuasaid,
Bu smearail cruaidh thu gu bualadh dhòrn-
aibh.

Gur mis' tha 'n éigin mu 'n fhear a thréig
mi,
'S a dh' fhalbh an dé air loch réidh Bhras
d'Or bhuainn;
Ach Aonghuis òig, gus an dig thu 'n taobh
so
Cha tog mi sùil ri fear eile phòsadh.

Is ann a mhuinntir Ile a bha Aonghus
Camaran. Is e maighstir-sgoil' a bha ann.

IAIN DOMHNALLACH.

Rugadh Iain Domhnallach—Iain Mac
Dhomhnaill mhic Iain—an Lochabar 'sa
bhliadhna 1795. Bha e na shealgair fhiadh
'san t-seann dùthaich. Thainig e do
dh-America an 1834. Bha e a fuireach an
Màbu an Ceap Breatann. Chaochail e an
1853. Bha e na dhuine measail.

ORAN DO DH-AMERICA.

LE IAIN DOMHNALLACH, AN SEALGAIR.

Mo shoraidh bhuan, an diugh air chuairt
Thar chuan do bhràigh nan gleann,
Gu tìr nam buadh, ge fada bhuan i,
Tìr nam fuar bheann àrd.
'S e tigh'nn a thàmh do 'n àit s' as ùr
A dh' fhàg mo shùilean dall.
Nuair sheol mi 'n iar, a triall bho m' thìr,
A rìgh gur mi bha 'n call.

Dh' fhàg mi dùthaich, dh' fhàg mi dùthchas;
 Dh' fhan mo shùgradh thall.
 Dh' fhàg mi 'n t-àite bàigheil, caomh,
 'S mo chàirdean gaolach ann.
 Dh' fhàg mi 'n tlachd 's an t-àit' am faict' e,
 Tìr nam bac 's nan carn.
 'S e fàth mo smaointinn bho nach d' fhaod
 mi
 Fuireach daonnan ann.

Dh' fhàg mi cuideachda nam breacan
 B' àluinn dreach is tuar;
 Armuinn ghrinne, laidir, inich,
 Gillean bu ghlan snuadh;
 Fir chalma, reachdmhor, gharbh, 's iad
 tlachdmhor,
 Bu dearg daite an gruaidh,
 Luchd an fhéile 'n am an fheuma
 Leis an éireadh buaidh.

Bhiodh Dòmhnallaich na 'n éideadh gasd',
 Cha cheum air ais bhiodh ann;
 Luchd fhéile ghartan, chòtan tartain,
 'S osain bhreac nam ball,
 'S nam boineid ùra, dùbh-ghorm, dathte
 Air tùs am mach na 'n rang.
 B' iad féin na seoid nach géill 's iad beo,
 Bu treun 'sa chòmhrag lann.

'S tric a dhìrich mi ri màin
 'S mo ghunna 'm làimh air ghleus,
 Mo mhiann 'san àm bhith siubhal bheann
 'S mo chuilein seang air éill,
 Dìreadh ghlacagan 'sa gharbhlach,
 Sealg air mac an fhéidh;
 'S tric a leag mi e le m' luaidhe,
 Ged bu luath a cheum.

Air maduinn chiuin bu mhiannach leam
 'Bhith falbh 's mo chù ri m' shàil
 Le m' ghunna dùbailte nach diùlt
 Nuair chuirinn sùil ri h-earr

Luaidhe 's fùdar 'chur na 'n smùid,
 'S i chéaird dh' an dug mi gràdh,
 Feadh lùbaibh cam air àird nam beann
 'S am bi damh seang a fàs.

B' e sud m' aighear-sa 's mo shòlas
 Crònanaich nam fiadh,
 Mu Fhéill-an-ròid bhith tigh'nn a chòir
 An fhir bu bhòidhche fianh,
 Bhith falbh nam bac ga 'n sealg 'sna glac-
 aibh,
 Nuair bu daite am bian.
 'S tric a tholl mi mac ua h-éilde
 Seal mu 'n éireadh grian.

An nis 's ann thréig gach cùis a bh' ann
 Mi 'n so 's mi 'm fang fo chis
 An tìr an t-sneachda 's nam feur seachte.—
 Cha b' e a chleachd mi-fhìn
 A bhith faicinn dhaoine cairtidh,
 Crannda, glas, gun bhrìgh,
 Le triùsair farsuinn, sgiùrsair casaig,
 'S cha b' e 'm fasan grinn.

Chi thu còmhlán ac' ag òl
 'S an stòr ma théid thu ann,
 Iad ri bòilich is ri bòsd,
 'S iad gòrach leis an dram;
 An àite rapach, poll fo 'n casan,
 Stòpan glas ri ceann,
 Rùsgadh dheacaid diu 's ga 'n stracadh,
 'S iad mar phaca chèard.

'S truagh, a rìgh, gun d' chuir mi cùl
 Ri m' dhùthaich le m' thoil fhìn,
 Le bhith an dùil 'san àit as ùr
 Nach faicinn tùrn ga m' dhìth;
 Ach còir air fearann, òr, is earras
 Bhith aig gach fear a bh' innt',
 Bha chùis gu baileach orm am falach,
 'S mheall mo bharail mi.

Thug mise cion nuair bha mi òg
 Do bhith an còir nam beann,
 Is saoilidh càch gun robh mi gòrach,
 'S gun iad eòlach ann.
 An spéis a thug mi 'dhamh na cròic
 Cha déid ri m' bheo a m' chom;
 Bhon dh' fhàg mi tìr na seilg 's nan sàr,
 Tha m' aigheadh cràiteach trom.

Cha chluinn mi dùrdan madainn dhrùchd'
 Am barraibh dlùth nan sliabh,
 Cha loisg mi fùdar gorm an stùc
 'S cha chuir mi cù ri fiadh.
 Bhon chuir gach cùis a bh' ann rium cùl,
 Dh' an dug mi rùn gu dian,
 'S tìm dhomh bhith na's tric' air m' ùirnigh,
 'S leanachd dlùth ri Dia.

1834.

 —◆—
 THA MO RUN AIR A GHILLE.

LE CEIT MHUNN.

LUNNEAG.

Tha mo rùn air a ghille,
 'S e mo dhùrachd gun dig thu;
 'S mi gun siubhladh leat am fireach
 Fo shileadh nam fuar-bheann.

Oidhche shamhraidh dhomh 's mi 'm ònar,
 Nam b' urrainn dhomh dheanainn oran;
 'S truagh a rìgh nach robh mi pòsd'
 Air òigeir a chùil dualaich.

O, gur h-e mo cheist an t-òigeir,
 Fear 'chùil duinn 's an leadain bhoidhich;
 'S mi gun siubhleadh leat thar m' eolais
 Ged tha 'n còta ruadh ort.

'S mór a thug mi 'ghaol do 'n fhiùran
 'Tha 'n mach a teaghlach Chill-Iùndainn;
 Sealgair fhiadh thu 'm beinn a bhùiridh,
 'S eilid lùth nan luath chas.

Ged a tha do phòcaid aotrom,
 Cha do lùghdaich sud mo ghaol ort;
 'S mi gun siubhleadh leat an saoghal
 Nam faodainn do bhuannachd.

Nàile 's e mo ghaol an t-oigear,
 Aig a bheil a phearsa bhoidheach;
 'Fhir chùil dualaich, chuachaich, or-bhuidh,
 'S fiamh an ròis ad ghruaidhean.

Phosainn thu 'dh-aindeoin mo chàirdean,
 Gun toil m' athar no mo mhàthar;
 Iain Saor a tha mi 'g àireamh,
 Gur h-e 'chnàmh a ghruag dhiom.

Tha 'n Nollaig a tigh'nn as ùr oirnn;
 Ged a tha gur beag mo shùrd rith',
 'S am fear nach fàgadh 'sa chùil mi
 Air chùl nan tonn uaine.

'S beag a shaoilinn fhìn an uiridh
 Gun tréigeadh tu mi cho buileach;
 Mar gun tilgeadh craobh a duilleach
 Dh' fhàs thu umam suarach.

AN T-URR. DONNACHADH MAC- GILLEAIN.

Rugadh an t-Urr. Donnachadh Mac-Gill-
 eain an Cill-Fhinn an siorramachd Pheairt
 'sa bhliadhna 1796. Bha e na sgoileir math
 Gaidhlig agus na dheagh bhàrd. Chaoch-
 ail e an Gleann-Urchaidh an 1899.

AN TUIL.

LEIS AN URR. DONNACHADH MAC-GILLEAIN.

Tha ghriau anns na h-àrdaibh ag éirigh
 gun ghruaim,
 'S an saoghal bu shàmhach a' dùsgadh a
 'shuain;
 Tha ceòlraidh na coille a' gleus' an cruit-
 chiùil,
 'Cur fàilt' air a' mhadainn le aighear 's le
 suund.

Tha maise a' chéitein air réidhlean nam
 beann,
 Air coille nam badan, 's air lagan nan
 gleann;
 Sgaoil samhradh na maise a bhrat air gach
 taobh,
 'S air aghaidh a' chruinne tha gear agus
 aoidh.

Tha choille a' lùbadh fo dhrùchd a' mhios
 Mhàigh,
 Barr-guc air gach fiùran, 's gur cùbhraidh
 an fàil';
 'S an barra nan ògan tha còisiridh nam
 fonn,
 Le 'n ribheidean ceòlmhor 's le 'n òrain
 nach trom.

Tha canach air mointich, tha neoinean air
 blàr,
 Tha fiùrain is ògain gu nòsar a' fàs;
 Tha fochann air comhnard 'tha lòdail gun
 dìth,
 Le 'phailteas 'cur solais is dochais 's a'
 chridh'.

Tha 'n ceannaich' r' a cheannachd, tha 'n
 treabhaich' ri stà,
 Tha ùpraid is iomairt gun tilleadh 's gach
 àit';
 Tha 'm buachail' gu h-aotrom ri aodanu
 nan càrn,
 Ag iomain nan caorach, 'chruidh-laoigh, is
 an àil.

A mach feadh nam bruachag is cluaintean
 an fheoir,
 A' mireadh 's a' ruagadh, gun ghruaman
 na 'n coir,
 Tha 'n comunn is beadraich', clann bheaga
 mo ghaoil,
 Gun chùram 's gun eagal, ri clcasachd neo-
 chlaoin.

Tha clanna an aighir an talla a' cheoil,
 Gun chùram, gun eagal, ri beadradh mu 'n
 bhord;
 Tha 'chuirn air a sgaoileadh, is aoibh air
 gach gnuis,
 'S chaidh curam an t-saoghail a thaobh is
 air chul.

Tha 'phìob is an fhidheal gu fileant' ri ceol,
 Tha 'n t-organ 's a' chlàrsach gu làbhar
 na 'n coir,
 Tha 'n t-oran 's an dàn ann tha abhachd is
 mùirn,
 Tha 'n cupa fo stràc ann, feala-dhà agus
 sunnd.

Tha 'n t-oganach rìomhach, 's an rìbhinn
 deas, ùr,
 Le 'n càirdean 's le 'n dìlsean gu dìleas
 r' an cùl,
 A' nasgadh am posaidh le deoin an luchd-
 gaoil;
 Tha aighear is sògh ann, tha sòlas is aoidh.

Ach dhorchaich an latha, tha 'n t-athar fo
ghruaim,
Tha cuantan a' beucaich, 's gur déist'neach
am fuaim;
Tha 'n talamh a' clisgeadh, 's a' briosgadh
gu 'bhonn,
Bhrùchd an cuan thar a' chladaich le sad-
raich a thonn.

Chaidh sgaoileadh gu h-obunn 's a' chom-
unn bha baoh;
O's iosal an cridhe 'bha mireag ri 'n taobh!
Ri mionaid na h-uaire ghlac uamhunn is
fiamh
An saoghal, mo thruaigh! a dh' fhas suar-
ach mu Dhia.

Tha 'n t-uisge a braonadh 's a taomadh gun
tamh,
Tha 'n dile a' sgaoileadh, le gaoir air gach
laimh,
Tha caoidh'rean 'tha craiteach 's gach ait a
dol suas,
Tha 'n saoghal ga 'bhathadh, tha 'm Bàs a
toirt buaidh'.

Tha 'n dile a' sgaoileadh, a' sgaoileadh gu
bras,
Thar broilleach gach aonaich is faoin-
bheanna cas;
Thar fireach gach monaidh is slinnean nam
beann,
Tha 'm bùrlam a' dòrtadh, a' dòrtadh na
dheann.

Tha h-eoin bheaga bhòidheach, bu cheòl-
mhor 'sa choill,
Gun ionradh air oran, fo dhòltrum is oillt;
Tha 'n spionnadh ga 'm fagail, cha dàn
daibh bhith buan,
Tha 'n nid bheag 's an àlach a' snamh air
a' chuan.

Tha 'n leoghamn 'bu laomsgaire 's faol-chu
nan càrn,
Tha sionnach an t-saobhaidh, is maoisleach
a chàth'r,
Tha damh a' chinn chabraich is earbag
nan tom,
An comunn a chéile 'dol eug feadh nan
tonn.

Tha 'n treun a bha gaisgeil, tha 'n lag a
bha caoin,
Tha 'n t-òg a bha sgairteil, an glacaibh an
aoig;
Tha 'm'hathair 's am macan a' greasad gu
teann,
A' streapadh 's a' dìreadh gu cìrein nam
beann.

B' i iomairt a' chruadail gun bhuidh leatha
bh' ann;
Tha 'n uisge a' bualadh ri cruachan nam
beann;
Tha 'n tuil air iom-sgaoileadh air raon agus
blàr,
Tha airde gach monaidh tha 'tonnan 'toirt
bàrr.

Tha 'n cath air dol seachad, an cath ud bu
chruaidh,
Is shìolaidh an éubhach bu déist'neach car
uair;
An tuil bhuaile a basan le aiteas is fonn,
Ag éubhach buaidh-chaithrim, 's an talamh
fo 'bonn.

Faic toradh a' pheacaidh, 's a bhreitheanais
chruaidh;
Faic caoibhneas is càirdeas an Ard-Rìgh
d' a shluagh;
An ciontach tha bàite'rinn tàir air a' chòir,
Am fìrean tha sàbhailt 'thug gràdh dhi le
deòin.

CUMHA

Do dh-Eoghan Mac-Lachainn, a chaoch-
ail 'sa bhliadhna 1822.

LEIS AN URR. IAIN MAC-AN-T-SAOIR, LL. D.

'S mi 'siubhal fo dhubhar a Mhill
'Tha 'sgàileadh na Cill so shuas,
Tha m' aigneadh trom, osnachail, tiom,
'S mo shòlas cha till ri luaths.

Tha mulad, tha mulad ga m' chràdh
Bhon chàireadhd tu 'n tàmh nan leac,
A chaoimhich 'bu dealasaich gràdh,
'Mhic-Lachainn nan dàn lán beachd.

Mo chreach! ged a b' òirdheirc do ghnàths,
Ge b' iomadach t' àireamh bhuadh,
Gum b' eudar dhuit strìochdadh do'n bhàs,
Is laighe 'n caol-thàmh na h-uaigh'.

Mo leon gun do strìochd thu cho tràth,
Mo bhròn gu'n do thàmh cho luath!
Dh' fhàg so sinn fo airtneal 's fo phràmh,
'S fo smalan 'san Airde Tuath.

Gun dug thu lom-sgriob oirnn, a Bhàis,
A dh' fhàg sinn gu cràiteach, bochd;
Ar n-ùr-choill, an àilleachd a fais,
A rùsgadh bho bhàrr gu stoc.

Gun d' fhàg thu Lochabar fo bhròn,
Cha leighis ar leòin ri luaths;
Gur geur so a chneidh a laigh oirnn
Bhon mheath thu ar dòchas bhuainn.

Gun d' spuinnt thu bhuainn tuigsear nan
teud,
A rianadh an t-séis le dòigh;
Ard-iulair na fileachd 's gach seud
'Bha 'n ealaidh na Gréig 's na Ròimh.

Fear-eòlais gach cainnt am measg sluaigh,
 Sàr thuigsear gach buaidh fo 'n ghréin,
 Sàr ghliocair gach rùnachd 'tha shuas
 'Feadh chian-imeachd cuairt nan speur.

An t-Abrach, Mac-Lachainn nan dàn,
 An Gàidheal a's àirde cliù;
 A bha de gach nàisinneachd làn,
 'S a dh' fhòghlum gach gnàths a b' fhiù.

Bu mhilis do chòmhradh 's do cheòl,
 'S gum b' fhileanta glòir do bhéil;
 Co 'n nis 'chuireas ranntachd air seòl,
 Mo nuar! bho nach beò thu-féin?

Tha filidh nan aimsir gun lùth,
 Air breathadh 'san ùir bho chian;
 Cha dearrs gath na gréin' air a shùil,
 'S tha spiorad a chiùil gun mhiann.

Thig earrach, thig samhradh mu 'n cuairt,
 'S thig foghar nan sguab na'n déidh,
 Thig geamhradh le ghailbhinnean fuar',—
 Ach co 'rannas duan ga'n seinn?

Ach nochdaidh an t-earrach, na 'thràth,
 Gu bheil e am bàigh do 'n t-seòd;
 Oir sgaoilidh e 'ghorm-fhalluinn àigh,
 Gu driuchdach, trom, tlàth air 'fhòid.

'S an samhradh le dhìtheanan suairc'
 Ni cionar mu bhruaich do theach;
 'S na dhéidh thig am foghar fo ghruaim
 A sgeadachadh t' uaigh le dreach.

S ge colgach, neo-bhàigheil dubh-ghruaim
 A gheamhraidh neo-thruacant', ghnùth,
 Gun siubhail e 'g osnaich mu d' thuam,
 A sileadh nam fuar fhras dlùth.

Tha mulad, tha mulad ga m' chràdh
 Bhon chàireadh tu 'n tàmh nan leac,
 A chaoimhich 'bu dealasaich gràdh,
 'Mhic-Lachainn nan dàn lan beachd.

TORMAID MAC-NEACAIL.

Phòs Domhnall Mor Mac-Neacail an Sgorrabreac Mairearad, nighean Thormaid Dhombnallaich an Sgalpa, agus bha seachd-nar chloinne aige rithe, Calum, Siusaidh, Seonaid, Tormaid, Lecsi, Iain agus Seoras. Bha Calum san arm. Thainig Tormaid, Iain agus Seoras do Mhearamasi an New Brunswick, ach chaidh iad as a sin do dh-Astràlitha. Rugadh Tormaid mu 'n bhliadhna 1798. Bha e measail air a bhith a sealgaireachd 's ag iasgach. Bha e na dhuine làidir, tapaìdh, agus na shnàmhaiche comharraichte. Chaidh a bhàthadh an Astràlitha.

Bha brathair mathar Thormaid na fhear-lagha an Duneideann. Chuir e litir gu Tormaid ag innse dha gun robh e ga chur fhéin ann an cunnart le bhith a marbhadh nam fiadh, agus a sparradh air sgur de 'n t-sealgaireachd.

ORAN.

LE TORMAID MAC-NEACAIL.

LUINNEAG.

'S gann gun dìrich mi 'chaidh
 'Dh-ionnsuigh frithean a mhunaidh;
 'S gann gun dìrich mi 'chaidh.

Fhuair mi litir a Duneideann
'G ràdh nach feud mi dhol do 'n mhunadh.

Pàdruig Mor aig Ceann Lochd-Aoinard,
Rinn e 'n fhoill 's cha d' rinn e buinnig.

Tha mo ghunna caol air meirgeadh,
'S cha 'n fhaod mi a dhearbhadh tuilleadh.

Tha e 'n crochadh air na tàirngean,
'S cha do thoill e 'àite fuirich.

'S iomadh latha sgìth a bha mi
'M shuidhe leis, 's e làn, air tulaich ;

'Gabhail seallaidh air na sléibh-tean,
Far am bi na féidh a fuireach.

Far am biodh an làn-damh brùit'
Nuair rachainn-sa le m' rùn air m' uilinn.

'S tric a mharbh mi fiadh nan àrd bheann
Air na glìnn a b' àille culaidh.

Ach on dh' fhàs an lagh cho làidir,
'S fearr bhíth sàbhailt o gach cunnart.

Nan robh crodh agam air buaile,
Dh' fhaodainn luaithe 'chur a gunna.

Ach an nis is feudar strìochdadh ;
'S fear gun chiall a theid an cunnart.

Fhuair mi rabhadh bho na h-uaislean,
Gun mi ghluasad le mo ghunna.

'S iomadh latha bha sinn còmhla,
Is mo làmh gu fòil mu mhuineal.

Bhon a chiad la fhuair mi còir air,
B' e mo shòlas is mo chuideachd.

Fàgaidh mi an nis an tir so
Cha'n fhaigh m'inntinn sìth innt' tuilleadh.

Bheir mi ruaig gu còrs' nan Innsean
Feuch an dean mi-fhìn ann buinnig.

Cha 'n fhaic Pàdruig mi air fàireadh,
'S cha ruig stàirneach chruaidh mo ghunn' e.

IAIN MAC DHOMHNAILL MHIC ALASDAIR.

Rugadh Iain Domhnullach, Iain mac Dhòmhnail mhic Alasdair, ann an Uig san Eilein Sgitheanach, mu 'n bhliadhna 1797. Bha e beagan bhliadhnachan 'san Reiseam-aid Duibh. Cha robh 'athair deònach e a bhith 'san arm, agus cheannaich e as e. An déidh an t-arm fhàgail thainig e air ais do Ghleann Uige. Thug e fichead samh-radh 's a h-ochd aig iasgach an sgadain. Bhiodh e aig an taigh 'sa gheamhradh. 'S ann aig an iasgach a bha e nuair a rinn e'n t-òran so. Chaochail e 'sa bhliadhna 1875. Rinneadh iomadh òran leis, ach 's e 's dòcha nach gabh iad faighinn an diugh.

ORAN.

LE IAIN MAC DHOMHNAILL MHIC ALASDAIR.

Dh' éirich mise maduinn chiùin
'S gun d' thog sinn siùil ri garbh-chroinn,
Chunn'cas dùbhradh mor is dùdlachd
'N dara taobh nuair dh' fhalbh sinn.

'S gun d' sheid i bras le borb-thuinn chas,
 'S i tigh'nn am mach gu gailbheach,
 'S i ruith le sugh air bhàrr gach stùchd,
 Ri togail smùid 'san fhairge.

Bu mhath bhi nuair sin 'n coire luachrach
 Shuas aig àiridh Uige,
 Far 'm biodh na h-uain 's na caoraich
 luaineach
 'Ruith mu 'n cuairt gu siubhleach;
 Mi fhin 's mo chruinneag ri mo ghualainn
 'S deamhais chruadhach dùint' aic';
 Gach fear is gille ruith mu 'n cuairt,
 'S bhiodh Domhnall Ruadh le 'chù ann.

Sud an gleann a's bòidheche sealladh
 Ann am madainn reòta,
 Le caoraich gheala, dhubh, is ghlasa,
 Cuid dhiu tarr-fhionn, bròcach,
 'S bidh làir le searrach 'm bun gach bealaich
 Suas ri srath nan lòintean.
 'S a dh' aindeoin gaillinn no fuachd
 earraich
 Cha 'n iarr mart ann cròdhadh.

'S iomadh caileag chuimir ghuanach
 'Th' ann ri cuallach spréidhe,
 Le cuman 's buarach dol do 'n bhuaile
 'S laoigh mu 'n cuairt di 'geumnaich.
 B' e 'n ceol nach b' fhuathach leam an
 duanag
 'S iad a luadh air cléithe,
 'S mi-fhin mu 'n cuairt daibh 's piob ri 'm
 ghualainn,
 'Cluich nan nuallan éibhinn.

'S iomadh caileag bhòidheach, chuimir
 'Th' ann, na 'n suidh' aig cuibhle,
 Sniomh nan rolag, seinn nan luinneag—
 Bidh gach iorram bhinn ac';

An snàth 's bòidhche falbh bho 'm meòirean
 Cothrom, còmhuard, sìnte;
 'S am falt na chuaich air chùl an cluais,
 'S e togte suas, is cir ann.

'S ann leam bu deonach bhith 'sa chòmhlán
 Madainn bhòidheach chéitein,
 Ag éisdeachd comhradh nam ban òg'
 Toirt stòireanan d'a chéile;
 Gach té toirt barr air té air bhòidhch',
 'S iad modhail, eòlach, spéiseil,
 Le 'n cleoca gorm' 's le 'n coileir dearg',
 Nuair bhiodh iad falbh do 'n Leughadh.

A chial 's a nàir! b' e 'm biadh 's am blàths
 A bhith nur càirdeas daonnan,
 Ri mire 's mànrán cridheach, gàireach;
 B'e sud gnàths mo dhaoine.
 Nan tachradh té dhibh bhith 'san àth'
 Air oidhche Mhàrt na h-aonar,
 Gun loisgte pàirt oirre de 'n ghràn
 Le gille bàn Beinn Mhaoineis.

Nuair bha mi òg, mu 'n d' rinn mi pòsadh,
 Bha mi gèrach, aotrom
 Falbh gu sporsail 'measg nan òighean;
 Sud an seòl bu chaomh leam.
 'S an té bhiodh còir 's a bheireadh pòg
 dhomh
 Shuidhinn stòld' ri taobh-se;
 'S o'n té nach fuilingeadh ball na còir dhiom
 Gheibhinn dòrn mu 'n aodann.

Nuair thig an geamhradh 's àm nam
 bainnsean
 Gheibh sinn dram bho 'n Toiseachd;
 Bidh nollaig chridheil aig cloinn-nighean
 'S aig na gillean òga;
 Bidh mnathan féin ann subhach, éibhinn,
 'S iad ag gleusadh oran,
 'S bidh dram aig bodaich anns an fhodar,
 'Sogan orra comhradh.

Gheibhteadh sgialachdan ro bhriagh'
 Aig bodaich liatha, cheanna-ghlas,
 B' iad sud na seoid nuair bha iad og
 Gu iomairt bhò feadh gharbhlach,
 Gu 'm biodh iad tric 'san Eaglais-Bhric
 Ag iomain cruaidh feadh gharbh-chrioch,
 'S cha rachadh bròg a chur mu 'n spòig
 Gu ruigte an ceo o 'n d' fhalbh iad.

Iain 'ic Thearlaich far do làmh,
 Tha sinne càirdeil daonnan;
 Tha thusa fàs is mise cràmh,
 'S mo cheann cho bàn ri faoileig.
 Bu mhor an toileachadh do phàisde
 Gheibheadh blath ri 'taobh thu;
 'S nuair thig an geamhradh bidh tu 'n sàs
 Aig nighinn bhàin Mhic-Mhaoilein.

'S iomadh oidhche fhliuch is fhuar
 A ghabh mi suas an t-àrd-chnoc
 A shealltainn air a chaileig ghuaanaich
 D' an robh na gruaidhean nàrach.
 Olc no math le luchd ar tuaileis,
 Dh' fheuch ri m' ghluas'd gu t' fhàgail,
 Phòs mi thu is thug mi uath thu,
 'S bha sud cruaidh le Pàdrraig.

Fhir a shiubhleas gu mo dhùthaich—
 'S ann a Uig a dh' fhalbh mi—
 Thoir beannachd dùbailte ga 'n ionnsuigh
 Chosdas crùintean airgid;
 Is can ri Seoc a th' anns a Chùil,
 An co-dhùnadh mo sheanachais,
 Gur barail leam gum faic mi 'ghnùis
 Mu 'n deid an ùir air Armchul.

UIRNIGH PHAISDEAN I.

LE LACHAINN MAC-GILLEAIN, LACHAINN NA
GAIDHLIG.

Tha sinn cruinn ann ad fhianais,
'Thi tha riaghladh gu h-àrd,
'Tigh'nn a dh' iarraidh ort eolais
Ann an oige air là,
Mar-ri saors' bho gach truailleachd
A tha gluasad na 'r crìdh :
Seall a nuas ann ad ghràs oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

Ann an linn Chaluim-Chille
B' e so innis an àigh,
Bha i ainmeil 'san Eorpa
Airson eolais is gràidh.
'Dhé na cumhachd 's na morachd,
D' am buin trocair gun chrìch,
Seall a nuas ann ad bhàigh oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

Ged is iosal ar bothain
Am measg chnoc agus ghleann,
Bha do mhac féin air docair,
'S e gun socair fo 'cheann.
Athair naoimh uile-ghloirmhoir,
Le 'm miann solas is sìth,
Seall a nuas ann ad ghràdh oirnn,
Is sinn pàisdean bochd I.

 IAIN MAC-AN-TOISICH.

Rugadh Iain Mac-an-Tòisich an Loch-
abar. Bha e gu math air a dhòigh aig aon
àm, ach chaidh e air ais na chrannchur.
Chaochail e an Glaschu 'sa bhliadhna 1868.
Gheibhear a chuid oran anns an Duanaire.

AM FARRAN.

LE IAIN MAC-AN-TOISICH.

Tha mise gu tric 'san tìm so
 Air mo dhìteadh le fìor bhaidrich;
 Their iad, on a chaill mi 'mhàileid,
 Nach b' fhiach gnàthachadh mo phearsa.
 Chunnaic mise lath' am pràbar
 'S thigeadh iad làmh rium g' an casaid;
 'S bheireadh iad an ad gu làr dhiu
 'Dh' iarraidh pàirt de na bhiodh agam.

Tha moran diu 'gheibhinn càirdeil,
 Cridheil, gàireach anns gach tachairt,
 Air tionndadh an diugh cho làsdail
 'S gur h-ann a ni ghràisg mo sheachnadh.
 Ged tha chùis air tigh'nn mar thà i,
 Tha min agam 's buntàt am pailteas;
 'S am fear nach gabh a chuid de'n dòigh sin,
 Bleidreadh e ròic far an taitneach.

DAIBHIDH CAIMBEUL.

Rugadh Daibhidh Caimbeul—Daibhidh
 mac Dhòmhnail mhic Ghilleasbuig mhic
 Dhòmhnail Bhàin an 1798, agus chaochail
 e an 1830.

ORAN SEASaidh CHOIS-A-BHILE.

LE DAIBHIDH CAIMBEUL.

LUINNEAG.

'Ribhinn ùr a chuil dualaich
 A fhuair buaidh thar gach mnà,
 'S e do ghaol 'rinn mo bhuaireadh
 'S a chuir truaighean am dhàil.

Ged a chuir thu mi suarach,
 'S ged a dh' fhuaraich do ghràdh,
 Bidh mi tuilleadh fo smuairean
 O nach d' fhuair mi do làmh.

'S mi bhi tamull air astar
 O àit m' altruim 'nam òig',
 Chualas sgeul nach cuis ghàire,
 Oigh mo ghràidh a bhi pòsd'.
 'S ged tha cuid rium ag ràdhainn,
 Gu dé 'n stà bhi ri bròn?
 'N gaol a thug mi am phàisdean
 Ni mi àrach ri m' bheò

Nan do rinn thu leam lùbadh,
 A gheug ùr nan sùl tlàth,
 'Chaidh cha'n fhaict' le luchd-dùthch' thu,
 'S tu fo chùram mu 'n mhàl.
 'S ann a bhiodhmaid gu sùrdail
 'Cur ri mùirn mar a b' àill;
 'S bhiodh daoin'-uaisle na dùthcha
 A toirt ùmhlachd do m' ghràdh.

Cha 'n fheil flur ann an gàrradh,
 Ged is dàicheil an snuadh,
 No lus grinn ann am fàsach,
 Fad o ghàirich a chuain,
 Cha do chinn an glaic aonaich,
 No air craoibh an coill' uain',
 Na ni coimeas do m' ghaolsa,
 Gradh nan daoin' o'n taobh-tuath.

Ach ge boidheach do phearsa,
 Is ge dreachmhor do ghnùis,
 Ged is binne do chòmhradh
 Na an smeòrach 'seinn ciùil,
 Ged is gile na 'n canach
 Do dheud tana geal dlùth,
 Is ge cùbhraidhe t' anail
 Na croinn mheala fo dhrùchd ;

Cha 'n iad sin, ge bu leoir iad,
 'Chuir mi 'n tòir ort, a rùin,
 Ach do mhisneach is t' eolas
 Thar uil' oigridh do dhùthch'.
 'S e bhi cuimhneach do chomhraidh,
 Is do sheol anns gach cùis,
 Is nach faod sinn bhi còmhla
 'Dh' fhag na deoir air mo shùil.

Rinneadh an t-oran so do Sheasaidh
 Mheinne an Cois-a-Bhile.

DOMHNALL MAC-CITHICH.

Rugadh Dòmhnall Mac-Cithich an Lios-
 mor. Bha e greis na sgalaig aig Aonghus
 Mac-Raing an Dail-an-Eas, agus greis
 eile a leanachd na mara. Bha Mac-Raing
 gu math air a dhoigh aig aon àm, ach
 chaidh e air ais, agus b' fheudar dha Dail-
 an-Eas fhàgail. Chaidh e an sin a chòmh-
 nuidh do dh-Achatriachadain an Gleanna-
 Comhann. Bha Mairi nighean Mhic-Raing
 na h-ainnir òig, bhòidhich. A réir an iom-
 raidh a tha 'dol phòs i Domhnall Mac-
 Cithich. Ma bha Domhnall cho math air
 obair 's a bha e air orain bu choir dha a
 bhith comasach air bean a chumail am
 biadh 's an aodach.

MAIRI BHAN DHAIL-AN-EAS.

LE DOMHNALL MAC-CITHICH.

Is mithich dhomhsa toiseachadh
 Is m' oran chur an géill;
 Gur fada bhon bu choir dha
 A bhith ann an òrdagh réidh,

Tha mi' inntinn cheart cho luaineach
 Ri gaoith tuath air bhàrr nan geug,
 'S mi smaointinn air a ghruagaich sin
 'Tha shuas ann an Gleann-Eit'.

Gur bòidheach leam a dh' fhàs thu
 Bho do bhàrr gu sàil do bhuinn.
 Cha 'n fheil aon chron ri àireamh ort ;
 'S tu bean an nàdair ghriinn.
 Nar mhealam-sa mo shlàinte
 Mur a b' fhearr leam na bhith 'm rìgh,
 Cead a bhith laighe làmh riut,
 Is mo làmh fo d' inhuineal mìn.

Gur lionmhor mais' ri h-aithris
 Air an ainnir a's glan snuadh ;
 Do shlios geal mar an caineal,
 No mar eala nan tonn uain'.
 Shiubhail mi bho 'n Apuinn
 Am mach gu uisge Chluaidh,
 'S bean t' aogais anns an astar sin
 Cha 'n fhaca mis', a luaidh.

Tha falt réidh bachlach, bòidheach ort
 Air dhath an òir na 'dhuail ;
 Gur fiamhach, sgiamhach, òr-bhuidh e
 An òrdagh ann an cuaich.
 Bha m' inntinn-sa làn sòlais
 Nuair a bha mi chòmhnuidh shuas ;
 'S a nise bhon a dh' fhàg mi e
 Cha 'n fheil mo thàmh ach truagh.

Their cuid rium gum bu neonach dhomh
 Mo ghaol cho mòr thoirt duit ;
 Gun robh mi cìinntinn gòrach
 Nuair bu chòir dhomh a bhith glic.
 Ach éisdidh mi ri 'm bòilich,
 'S a chaoidh ri m' bheo cha chreid
 Gum faigh fear eile còir ort,
 No gum pòs thu gun mo chead.

Tha nìonagan an àite so
 Ri tàir air m' aois gu mor,
 Ag radh gur seana-fhleasgach mi,
 'S nach freagair mi 'thé òig.
 Cha b' i an aois a liath orm
 Mo chiabhagan cho mor ;
 Ach sìoban nan tonn dùbh-ghorm,
 A tigh'nn bho chùl nan seol.

B' e sud an obair ànradhach
 Dh' an dug mi gràdh 's mi òg.
 Is iomadh oidhche gheamhraidh
 Bha mi rìofadh teann nan seòl ;
 Is iomadh la a stiuradh leam
 'S an sneachd air cùl mo dhòrn,
 Toirt eòlais as a chombaist ;
 Gum b' e sud pong an t-seoid.

Gur lionmhor anns an àite so
 Mo naimhdean bho chionn greis,
 A chionn gun dugadh gràdh leam
 Do 'n nigh'n bhàin tha 'n Dail-an-Eas.
 Tha fleasgaich anns na cearnaibh so,
 'S gum b' fhearr leo gun robh mis'
 An iomall tìr' air falbh bhuath,
 Gun earbsa ri tigh'nn as.

Ged bhithinn thall thar chuantan
 Ann an dùthaich dhuaichnidh, chéin,
 Bhiodh m' earbs' ri tigh'nn a nall aisde
 A dh' fhaicinn m' annsachd féin.
 Cha 'n fheil i anns an àl so,
 Is cha bhi 'san àl am dhéidh,
 Aon té le d' inhais', a Mhàiri ;
 'S tu 's àille 'tha fo 'n ghréin.

Is iseal a thuit m' inntinn-sa,
 'S cha dìrich i ri m' bheò ;
 A chaoidh cha deanar innseadh leam
 An ni sin tha ga m' leòn.

Ach gus an déid mo thiodhlacadh
 'An ciste dhionaich bhòrd,
 Cha tréig mi gaol na h-ighneige
 Dh' fhàg m' inntinn trom fo leòn.

DOMHNALL CAIMBEUL.

Rugadh Domhnull Caimbeul aig Dail-an-Spideil mu 'n bhliadhna 1798. Is e Pàl a b' ainm d'a 'athair, agus mar sin is e Domhnall Phàil a theirteadh ris am bith-eantas. Bha e greis mhor na chiobair an Baideanach. Chaochail e an Cinn-a-Ghiubhsaich, far an robh e a fuireach, 'sa bhliadhna 1875. Bha a mhac, Domhnall Og, na 'cheannaiche an Cinn-a-Ghiubhsaich.

DUANAG A CHIOBAIR.

LE DOMHNALL CAIMBEUL.

Gu bheil mulad air m' inntinn
 O'n là thainig mi 'n tìr so,
 'S nach faic mi mo nighneag dhonn òg,

O nach faic mi a chaileag
 Do an dug mi 'n cion falaich;
 'S ann a dh' fhàg mi i 'n Raineach nam bò.

'S ann a dh' fhag mise gruagach
 An fhuilt cham-lùbaich, chuachaich,
 An taobh thall do Dhruim-Uachdair an
 fheoir.

Tha deud snaighte mar dhìsnean
 Am beul meachair na ribhinn,
 'S gur a millse na fìoguis a pòg.

Ciochan corrach, 's iad glé-gheal,
Ann am broilleach a léine,
Mar chaoin aiteal na gréin' ri là ceò.

Slios mar eala nan cuantan,
No mar shneachda nam fuar-bheann,
Calpa cuimir 's troigh uallach am bròig.

Cha 'n fheil samhla do m' luaidh-sa
'Measg na chi mi mu 'n cuairt domh,
Ged is lionmhor an sluagh tha 'san t-Sròin.

Ged a chruinnicheadh an dùthaich
A chum féill Chinn-a-Ghiùbhsaich,
Cha bhiodh té ann dh' an dùraichdinn pòg.

Cha 'n e sud 'rinn mo chiùrradh
O'n là thainig mi 'n dùthaich,
Ach nach faod mi dhol null air do thòir.

Tha an t-asdar cho fada,
Is nach faod mi 'dhol dachaidh,
Eagal càch bhith gam fhàicinn 'san ròd.

'S bidh mo mhaighstir gam ionndrainn,
O'n tha 'n stoc air mo chùram;
'S mi ga 'n gleidheadh air cùl Bail'-a-Chrò.

'S mi gach latha mu 'n cuairt daibh
'S iad cho duilich ri 'm buach'lleachd
O'n a thain' iad gu tuath do 'n Chreig-
Mhòir.

'S mor gu 'm b' fhearr bhith ga'n cuallach
'Mach ri mullach na Guaille,
Far nach iarradh iad buachail' ri 'n sròin.

Far nach biodh orm bonn cùrainn
Nuair a chuirinn mo chù riu,
Ged a bhitheadh iad dùinte le ceò.

Ni mi litir a dhùnadh
 'N deidh a sgrìobhadh dha t' ionnsuigh,
 'S bidh tu cinnteach nach mùth mi mo
 sheòl.

'S ged a bhithinn seachd bliadhna
 Dol mu 'n cuairt anns na crìochan s',
 Caileag eile cha 'n iarrainn 's tu beò.

AN T-URR. IAIN MAC-LEOID, LL.D.

Rinneadh an t-oran so goirid an déidh
 blàr Alma, a chuireadh air September 20,
 1854.

GABHAMOID AN RATHAD MOR.

LEIS AN URR. IAIN MAC-LEOID, LL. D.

LUNNEAG.

Gabhamaid an rathad mór,
 Gabhamaid an rathad mór,
 Gabhamaid an rathad mór,
 Olc no mhath le càch e.

Gleus a phiob a's buadh-mhor fuaim,
 Dùisg mac-talla as a shuain ;
 Togaidh iomall tìr is cuain
 Caitheam bhuidh' nan Gàidheal.

Sgaoilibh bratach àrd nam buadh,
 Tàirneamaid na lannan cruaidh ;
 'Dheoin no dh-aindheoin gheibh sinn buaidh
 Mar bu dual do Ghàidhil.

'N éideadh cogaidh ri uchd blàir,
 'S tric a thog na laòich a ghàir ;
 'S bhiodh le 'n lannaibh anns gach àr
 Toiseach aig na Gàidhil.

Ged tha tir nam beann fo spréidh,
 Is fo chaoraich is fo fhéidh,
 Cuiridh sinne 'n cath gu treun ;
 'Chaoidh cha ghéill na Gàidhil.

'S ged a tha ar làrach lom,
 Ged tha sinn gun òr, gun fhonn,
 Seasaidh sinne bonn ri bonn,
 Gual' ri gual' mar Ghàidhil.

Ann's gach ànradh thig na 'r linn,
 'Bhanruinn àluinn seasaidh sinu ;
 'S annsa leatha tàmh 'sna glinn,
 Tha bàidh aic' ris na Gàidhil.

Eiribh, fheara, 'chlann nan treun,
 Tàirneamaid na lannan geur ;
 Tàirnibh 's dearbhaibh leis gach beum
 Gur gaisgich ghleusd na Gàidhil.

CAOIBHNEAS DE.

LEIS AN URR. IAIN MAC-LEOID, IAIN MOR NA
 MORAIRNE.

Tha mo thuras troimh 'n fhàsach an nis gu
 bhith réidh,
 Thàinig feasgar mo làithean is deireadh
 mo réis' ;
 Ach aidichidh mi leis gach taingealachd
 crìdh',
 An fhad so, a Dhia, gun do chuidich thu
 mi.

'S tric a shearg mi fo easlaint 's a ghuil mi
 fo bhròn,
 'S tric a ghluais mi gu deurach, gun éid-
 eadh, gun lòn ;
 Ach dh' earb mi a Dia anns gach deuchainn
 is dìth,
 'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu
 mi.

'S iomadh caraid 'bu chaomh leam a dhiob-
 air 's a thréig,
 'S iomadh dòchas, làn aobhachd, a mheall
 mi le 'sgeul ;
 Ach do chairdeas-sa sheas leam 's gach
 doilgheas is stri,
 'S an fhad so, a Thighearna, chuidich thu
 mi.

Agus seallaidh mi romham, is gabhaidh mi
 beachd,
 Air gach deuchainn is ànradh tha fathast
 ri teachd ;
 Ach m' anam fo gheilt no fo imcheist cha
 bhì,
 Oir an Dia nach do dhiobair cha diobair e
 mi.

UILLEAM MAC-AOIDH.

Rugadh Uilleam Mac-Aoidh — Uilleam
 mac Dhonnachaidh mhic Dhomhnaill—an
 Gleann-Urchadain'sa bhliadhna 1803. Phòs
 e Ciorstaidh Fhriseal an 1827. Chaochail
 e 'sa Bhlàr Bheag an 1887. Is e a mhac,
 Uilleam òg, a chuir am mach Eachdraidh
 Ghlinn-Urchadain, eachdraidh thaitneach,
 bhlasda, a tha na cliù do 'n fhear a sgrìobh
 i, agus na cùis-thoileachaidh do gach
 Gaidheal a leughas i.

'NIGHEAN DONN A BHROILICH BHAIN.

LE UILLEAM MAC-AOIDH.

LUNNEAG.

'Nighean donn a bhroilich bhàin,
 Chum a choinneamh rium Di-màirt,

'Nighean donn a bhroilich bhàin
Gum a slàn a chi mi thu.

Tha mo chion air do chùl donn ;
'S ged nach leamsa òr no fonn,
B' fhearr bhith còmhla riut air tom
Na bhith roinn nan dìleaban.

Ged bhiodh maoin agam na 'chruaich,
Bhithinn fhìn as t' aonais truagh,
Bhithinn aonarach 's tu bhuan
Ged bhiodh sluagh na tìre leam.

'S deirge leam do bheul na 'n ròs ;
'S millse leam na mhil do phòg ;
'S fallain t' anail seach an cròch ;
'S do phearsa bòidheach finealta.

'N spéis a thug mi dhuit 's mi òg
Chum mi fad' e bhuaite fo chleòc,
Is mar géilleadh m' fhuil is m' fheòil
Ri mo bheò cha 'n innsinn e.

Ged a bha mi reamhar, làn,
'S ged a bha mi daonnan slàn,
Rinn do ghaol mo thoirt a bhàn
Gus nach fearr na sìthich mi.

Their mo chàirdean, 's tu tha faoin,
A bhith sàraichte le gaol ;
Ach cha tàir mi bhith dheth saor ;
Cha ni faoin ri dhiobradh e.

A thé ghrinn a mhuineil bhàin
'S e mo dhùrachd a bhith 'd dhàil ;
Saoghal fada dhuit is àgh,
Is fear do ghràidh bhith sìnte riut.

DOTAIR RAHU AidHE.

Ged a bha Dotair Rahuaidhe na 'dhuine caoibhneil, measail, bha roinn mhor de ghòraiche pheacach fuaighte ris. Tha e na thoileachadh 'fhaicinn na 'shean aois na 'shìneadh air an fhraoch ag aideachadh a pheacannan agus a guidhe ri Slànaighear nam buadh agus nan gràs air son sàbhalaidh. A bheil bàrd againn an diugh a ghabhas coimeas ris an Dotair air son doimhneachd faireachdainnean?

TUIREADH

LEIS AN DOTAIR MAC-LACHAINN.

'S trom mo ghleus air uchd an stùic
Anns an fheasgar chùbhraidh Chéit';
Dealt nan speur a teannadh dlùth,
Inneil-chiùil am barr gach géig.

Chrom a ghrian; tha 'n iarmailt ruadh
Air cuan mor nan stuadhan àrd.
Feuch an long ag éirigh 'suas,
Mar thaibhs' fuar i seach an snàg.

Tha 'n oidhch' 'teachd le 'trusgan ciar,
'N àirde 'n iar th' air dol na 'smàl;
Thréig an téis bha 'm beul nan ian,
Ach cha 'n fheil mi triall o'n àird'.

Tha gach cuileag dhìblidh, fhaoin
Air gach taobh a gabhail tàimh,
'S mis' am shìneadh anns an fhraoch,
Làn de smaointinnean gun stàth.

On a thainig mi do 'n t-saogh'l,
 'S beag a rinn mi 'smaointinn glic ;
 Mar bhlàth cluarain air an raon
 'Ghluaiseas leis gach gaoith a thig.

Ach tha smaointinn thiamhaidh, bho chd
 'Nochd a mosgladh ann am chridh',
 'Tha mar fhàsach falamh, fuar,
 'S e gun luaidh air neach uo ni.

Cha 'n fheil agam leannan gaoil,
 No fìor charaid caomh fo 'n ghréin,
 Cha 'n fheil agam bean no clann,
 No neach 'b' annsa leam na chéil'.

Amhuil mar bhrùid air a mhàgh,
 Gun eagal, gun ghràdh, gun dùil ;
 Cha 'n fheil cùram air mo chridh',
 'S mi gun ni 'san cuir mi ùigh.

Ard-Rìgh nam feart, tionndam riut,
 'S air mo ghlùinibh guidheam ort ;
 Deònaich dhòmhsa cridhe nuadh,
 Eisd ri m' ùirnigh thruaigh an nochd.

Doirt a nuas do Spiorad caomh,
 Ris an t-saoghal bheiream cùl ;
 Dhuit, a-mhàin, O ! thugam gaol,
 Is na t' Aon Mhac cuiream dùil.

Eisd, a Shlànaighir nam buadh,
 Ri dian ùirnigh thruaigh mo chridh';
 Tha mo cheum air slighe bhàis,
 'Thriath nan gràsan sàbhail mi.

CUMHA NAM BRAITHREAN.

LEIS AN URR. DONNACHADH DUGHALLACH.

LWINNEAG.

Mo bheannachd, mo bheannachd
 Gu dlùth n' ur déidh ;

Mo bheannachd d' ur n-ionnsaigh
 Gu dùthchannaibh céin,
 Le dùrachd nam bràithrean
 'S nan càirdean gu léir;
 Gu'n stiùradh an Tighearn' sibh
 'S an t-sligh' anns gach ceum.
 Mo bheannachd, mo bheannachd
 Gu dlùth n' ur déidh.

Is tric m' inntinn ag ionndrainn
 Comunn rùnach mo ghràidh,
 Leis an tric bha mi mùirneach,
 'S nis an cùl rium gu bràth;
 Cuid diu sgapte feadh dhùthchan
 'S cuid fo dhùiseal a bhàis;
 Tha ar sgaradh bho 'chéile
 Mar na féithean o'n chnàimh.

Nuair a theid mi 'n taigh-ùirnigh
 Tha ur rùm an sin fàs;
 Ann cha 'n fhaic mi na gnùisean
 'S tric a dh' ùraich mo chàil;
 Is cha chluinn mi ur n-ùirnigh
 Leis an dùrachd 'bu ghnàth,
 Far an tric an do thùirling
 Oirnn an t-ùngadh bho 'n àird.

Amhuil eun air a spionadh,
 Feadh nan sliabh fo throm phràmh,
 E na ònrachdan cianail
 Bhon a thriall a chuid àil,
 'S gun de dh-iteach na sgiathan
 Nis na thriallas na 'm pàirt,
 Tha mo chor-sa le m' iargainn
 Air a bhliadhna tha 'n làth'r.

Tha ur sgaoileadh ro dhuilich;
 Cuid am Muile nam beann,
 Cuid an Cola 's am Barraidh,
 'S cuid air machair nan Gall.

Ceann-Loch-Gilb is Ceann-Tìre
Thug iad sgrìob oirnn uach gann,
Is America Thuathach,
Tir an fhuachd is nan crann.

Ged nach faod mi bhur-leantuinn-
Air feadh shrathan is bheann,
Bithidh m' inntinn g' ur leantuinn
'Chaidh le tairiseachd theann.
'S mur a faodar leinn tachairt
Air an talamh so th' ann,
Bidh ar sùil ris an latha
Far nach dealaich sinn thall.

AONGHUS DOMHNALLACH.

Rugadh Aonghus Domhnallach ann an
Gleann-Urchadain 'sa bhliadhna 1804. Bu
mhac e do dh-Iain Domhnallach a bha
comhnuidh am Bunlevit, agus a bha na
'mhaighstir - sgoile agus na cheistear.
Fhuair e roinn mhath de dh-ionnsachadh,
agus bha moran de dh-fhiosrachadh aige.
B' àbhaist da a bhith cumail sgoil-sheinn.
Bha e na bhàrd comasach. Chaochail e an
1874. Bu choir da luchd-dùthcha a dhàin
a chur am mach. Tha iad tuilleadh is
math gu 'm fàgail an cùil.

TUIREADH AIR SON A MHNATHA.

LE AONGHUS DOMHNALLACH.

Cha deid mi tuilleadh 'shealg an fhéidh,
Cha ruig mi 'bhein a dh' ianach ;
Theid bochd na céir ghil bhuam na leum,
Cha dean mi feum le tialadh.

Air coileach géig cha chuir mi éis,
 'S cha dean mi beud air liath-chirc ;
 Tha 'n t-sealg gu léir o m' luaidhe réidh
 Chuir bàs mo chéile sian oirr'.

Bha mais' is ceutaidh 'm bean mo rùin,
 Bha sgèimh na gnùis le suairceas,
 Mo ghaol an t sùil bu bhlàth 's bu chiùin,
 Gur dùint' an nochd 'san uaigh i ;
 Ged bha mi ciùrrte 'cur na h-ùir' ort,
 Tha e dlùth 's gach uair dhomh
 Gu bheil thu beò an tir na glòir',
 'S tu seinn an òrain bhuadhmhoir.

Tha thus' an nis aig fois 'san uaigh,
 'S tha mise truagh gu leòir dheth !
 Gach là is uair a call mo shnuaidh,
 A smuaintinn ort an còmhnuidh,
 Ged dh' fhalbh thu bhuam gu d' dhachaidh
 bhuaibh,
 Bidh mis' a luaidh ri m' bheò ort ;
 'S cha dig gu bràth ach Rìgh nan gràs
 'Ni suas a bhearna dhòmhsa.

Cha'n ioghnadh dhomh ged bhidhinn ciùrrt,
 Gun d' chaill mi m' iùl, 's b'e 'm beud e ;
 Ceann bu tùrail, tuigs' làn cùraim,
 'Dheanadh cùis a réiteach'.

Cha 'n fhaicteadh smùirnein air do ghnùis
 ghil

Leis an t-sùil bu ghéire,
 Ged bhiodh do chrannchur, mar nach b'
 ainmig,

Tuilleadh 's searbh ri 'leughadh.

O, Thus' a shiabas diar a bhròin,
 'Bheir sòlas do luchd-iargainn,
 A Lighich' mhoir 'ni 'n cridhe leòint'
 A chur air dhòigh mar 's miann leat,
 Dean mis' a threòrach ma 'sa deòin leat
 Anns an ròd gu t' iarraidh,

'S am faigh mi 'null thar bharr nan tonn,
Far an deach sonn nan ciad chath.

O, tuirling Thus', a Spioraid Naoimh,
A theachdair chaoimh an t-sòlais,
Is taom gu saor a cuan a ghaoil
'Tha 'n cridh' 'n Fhir-shaoraidh ghlòir-
mhoir,
Na bheir dhomh saorsa bho gach daors'
A th' ann an saogh'l a bhròin so,
'S am faigh mi buaidh, tre fhuil an Uain,
Air peacadh, truaigh', is dòruinn.

GILLEASBUIG CAIMBEUL.

Rugadh Gilleasbuig Caimbeul an Ionar-
chadainn am Bunraineach 'sa bhliadhna
1804. Chuir e am mach a chuid oran ann
an leabhar 'sa bhliadhna 1851.

MARBHRANN DO SHIR IAIN MAC- GRIOGAIR.

LE GILLEASBUIG CAIMBEUL.

'S ann air Diciadaoin thain' an sgeul
A dh' fhàg na ceudan cianail ;
An t-aon là deug de mhios a chéitein
Dh' eug am fear bu mhiann leinn.
Bha tuireadh bròin air aois is oig'
A ghabh gne eolais riamh ort.
Bhon dhùin am bàs do chaomh-shùil tlàth,
Tha iad gach là fo iargain.

Is ann air Eileinean na h-Oigh'
A fhuair thu còir mar riaghlair,
O Bhan-rìgh Bhreatuinn le lan deoin
Gu t' ordagh 'chur an gnìomh ann.

Ach 's gearr an ùin' a mhair thu beò ;
 Chnir Rìgh na glòir' ga t' iarraidh,
 'S ann aige fein a b' fhearr bha coir
 Air spiorad mor na fialachd.

Is e Sir Iain 'tha mi luaidh,
 An gallan uasal fìor ghlan.
 'S e fath mo bhroin gu 'n d' fhalbh thu
 bhuainn
 A null thar chuantan fiadhaich.
 'S ann air Di-luain chaidh chreubh bha fuar
 A chur 'san uaigh le ciadan,
 An dùthaich aineoil fada bhuainn
 An ciste luaidh' gu dìonach.

Chaidh iomradh air do bhàs an cein
 Air fad 's air leud na Crìosdachd.
 Gur h-ìomadh suil 'bha sìleadh dheur
 Nuair than' an sgeul gu 'n d' chrìoch thu ;
 Do chàirdean fein 's do chlann gu leir
 Rì tuireadh geur ga t' iargainn ;
 Is d' fhìor bhean chomuinn agus ghaoil
 Gu dubhach, caoineach, cianail.

Bha ciuchran truagh am measg do thuath'
 Mar uain an deidh an dioladh ;
 Na deoir a tuiteam sìos le 'n gruaidh
 Is osnaich chruaidh ga 'm pianadh.
 On thain' an sgeul thu bhi 'san uaigh,
 'S nach d' fhuair iad thu rì thiodhlaic',
 Tha sud mar shaighdean geur 'nam feoil
 A cur am broin am miadachd.

O, 's beag an t-ìoghnadh leam air dhoigh
 Ged tha am bròn ga 'n léireadh,
 'S a mhiad 's a phairtich thu le d' ghràdh
 Rì tuath, rì daimh, is feumnaich.
 Air truaghan riamh cha d' rinn thu tàir,
 Cha b' e do nàdar fein e,
 Ach iochd is gràdh o chridhe tlàth
 Nach dug bonn graidh do 'n eucoir.

'S ann thain' am buille drùiteach, trom,
 A dh' fhag ar fonn neo-eibhinn.
 An t-aon chrann uain' a b' aille snuadh
 Ri gathaibh buan na greine,
 Do thilgeadh sìos o 'bhonn gu luath,—
 Ceann-feadh'n' air sluagh 'bha treubhach.
 'S ged tha na fiurain og' a fàs,
 Tha sinn fo chràdh mu 'dheibhinn.

'S e 'n ròs a's traithe 'thig fo bhlàth
 Gu tric a's tràithe 'chrionas;
 'S e 'n t-ubhall àillidh 's fearr 'sa ghàrradh
 'S tràithe 'theid a spionadh.
 'S e gaoth a Mhàirt a dhochainn tràth
 An crùn a's àille fiamhachd;
 'S e reodh a cheitein 'sgath a bhlàth
 De 'n fhlùran àluinn chiatach.

IAIN MAC-COINNICH.

ORAN SUGRAIDH.

LE IAIN MAC COINNICH.

LUINNEAG.

Hoireann o gur mi tha tùrsach,
 Thriall mo mhàran, dh'fhàg mo lùgh mi,
 Cha 'n fheil càil agam gu sùgradh,
 Gus am faic mi rùn mo chéille.

'S truagh nach robh mo chaileag ghreannar
 Mar rium fein fo sgéith nam beanntan;
 Far am biodh a chuthag shamhraidh
 'Seinn 'sa ghleann an àm dhuinn éirigh.

Laidhinn oidhch' 'sa choill ri ceò leat,
 Far nach cluinneadh Goill ar còmhradh;
 Barrach nan crann ga nar còmhdach,
 Gus an éireadh deò na gréin' oirnn.

Bheirinn ruaig a bhuaib nan cnò leat,
 A ghuanag a ghluasaid mhòdhair,
 Far am bi coileach na smeoraich
 'Cuir fàilt' air an lò 'sna geugan.

Tha do ghruaidh mar shnuadh nan ròsan,
 Cha chuir sin ort uail no mòrchuis,
 Ged is gil' thu, 'luaidh na 'n t-òinean,
 'S na canach nan lon 'sa chéitean.

B'e mo mhiann is trian de m' àilleas,
 Teannadh dian ri bial do mhàrain,
 Cha 'n fheil ciall, no rian, nach fàg mi,
 Mur a tàr mi bho 'n a Chléir thu.

Tha thu aoidheil, cæoibhneil, càirdeil,
 Gun ghiomh, gun uabhar, gun àrdan,
 Ged a fhuair mi 'measg na gràisg thu,
 Bhiodh 'san t-sàile tarrauin éisg as.

Gu 'n d' fhuadaich iad mi 's tu Mhàiri
 Gu còsan nan creag mar fhàrdaich;
 'S bu cheol duinn fuaim nan tonn gàireach
 'Ruith gu tràigh gu càir-gheal, beucach.

'S trom mo chridb' an diugh ga t' fhàgail
 Aig na Gallaich, b'e mo chàs e,
 'S nach earbainn thu ri mo bhràthair,
 Ged 's mac mo mhàthar féin e.

Ged a thàr mi nise triall bhuat,
 Air m' fhacal cha b'e mo mhiann e;
 B' fhearr leam thu na nighean iarla,
 Gun dad ga do dhion ach léine !

Ach, a rùin, cha doir mi fuath dhut,
 A dh' aindeoin na their an slugh rium,
 Ged a thogadh iad ort tuaileas,
 Their mise gur buaithcam bréig e.

FIONNAGHAL NIC-EACHARN.

Rugadh Fionnaghal Nic-Eacharn an Calagaraidh am Muile, ach is ann a mhuinntir Thiriodh a bha 'h-athair 's a màthair. Dh'fhàs i a suas ann an Calagaraidh. Chaidh i as a sin do Lagan-Ulbha, agus a Lagan-Ulbha do Sgorrabreac 'san eilein Sgitheanach. Bha oganach an òr-fhuilt bhuidhe na gheamair. Bha e a suiridhe air Fionnaghal agus gheall e a pòsadh, ach chuir e cùl rithe. Phòs e te eile, agus chaidh e thar chuantan. Nach b' e 'n t-amadan truagh e nach do ghabh gu bhith na mnaoi is na màthair cloinne dha té aig an robh comasan inntinn 'Fhionnaghail? Rinn Fionnaghal oran dha an déidh dha pòsadh, ach cha 'n fhaca mi dheth ach an da rann so:—

Gur a mise th' air mo sgaradh,
 Liuthad oidhch' rinn thu mo mhealladh,
 'G innse gum bu mhi do leannan,
 'S nach biodh bean agad ach mi.

Gur a mise th' air mo léireadh,
 Anns a mhadainn an àm éirigh,
 Te eile pòsda riut, eudail,
 'S do ghealladh breugach dhomh fhìn.

OGANAICH AN ÒR-FHUILT BHUIDHE

LE FIONNAGHAL NIC-EACHARN.

LUINNEAG.

'Oganaich an òr-fhuilt bhuidhe,
 Leat a chinneadh sealg is sithionn;
 'S ann ad ghruaidh a bhiodh an rudhadh,
 Nuair a bhiodh tu 'siubhal bheann.

Nuair a dhìreadh tu na stùcan,
 Leis a ghunna chaol nach diùltadh,
 'S i do luaidhe ghorm is t' fhùdar
 Chuireadh smùid air feadh nan gleann.

Dhomhsa b' aithne cuid de t' àbhaist,
 Ged nach innis mi ach pàirt deth;—
 Iasg a linne 's fiadh o'n àruinn
 Nuair a thàirneadh cach an t-srann.

'Oganaich an òr-fhuilt shníomhain
 Dh' fhag thu sac 'tha trom air m' inntinn;
 Is mur till thu 'nall do 'n tìr so,
 Mo thoil-inntinn bidh air chall.

'S léir o'n bhlàth a th' air mo ghruaidh-sa,
 Gun dug mì dhuit gaol nach fuaraich;
 Dh' innis iad gun dug thu fuath dhomh,
 Ach cha chreidinn, 'luaidh, an cainnt.

Nam biodh cùisean mar bu mhath leam,
 Bhiodh tu 'd bhàillidh air an fhearann,
 Còir agad o laimh Mhic-Cailein,
 'S cha bhiodh m' earrannsa dhi gann.

Ged a bhithinn ann an iarainn
 Fhad 's bu bheò mi ga mo phianadh,
 Cha leiginn do ghaol air diochuimhn';
 So a bhliadhna 'liath mo cheann.

UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

Rugadh Uilleam Mac-a-Leith, no Mac-Dhunléibhe mar theireadh e ris fein, ann an eilein Ile an 1808. Chaochail e an 1870. Bha moran de dh-ionnsachadh 's de dh-fhiosrachadh aige. 'S e bàrd fìor chomasach a bha ann.

CHaidH GRUAIM NAN SIANN TAN A CHADAL.

LE UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

Chaidh gruaim nan sianntan a chadal,
'S tha fèath air talamh 's air cuan,
'S chaisg gaoth fhuaraidh na gaillinn
Gu sith a h-anail o thuath.
Tha neoil shoilleir na h-iarmailt
A sgaoileadh cian air an cuairt,
'S a pògadh gathan na gréine
'Chuir blàths a chéitein a nuas.

Thainig fosgladh nam blàithean,
'S tha lusan àillidh nan raon
Ag éideadh dìthreabh nam beann
Is sraithean ghleann air gach taobh.
Tha bheo chruitheachd na 'maise,
'S buair air faichean le 'n laoigh,
'S gach tulach uain' air a chòmhdach
Le breachnaich neoinein fo bhraon.

CUMHA LACHAINN MHOIR DHUBH- AIRT.

LE UILLEAM MAC-DHUNLEIBHE.

'Fhir mhoir an do leagadh thu -
Gu h-iosal,
Gun anail 's tu dìblidh,
Fo 'n fhòid, fo 'n fhòid,
Ad shìneadh.
Sgal, pìob, sgal pìob,
Nach éisd thu, nach éisd thu,
Na 's mò, na 's mò.
Nuair a thogar fir Alba
Gu feara ghniomh, gu feara ghniomh,
'S gun thusa le d' rìgh, le d' rìgh,
'S gun thusa le d' rìgh,

'S gun thu beò, 's gun thu beò,
 Bithidh na Leathanaich threun,
 'S ceann-catha nan Ileach
 Fo bhròn, fo bhròn,
 O nach dig thu mar b' àbhaist,
 Gu àros Rìgh Seumas, Rìgh Seumas,
 'S gun do thogadh leis féin thu,
 'S tu òg, 's tu òg.
 Cha 'n fhacas o d' latha air talamh
 Na h-Eòrpa, na h-Eorpa,
 Air talamh na h-Eòrpa,
 Fear eile do shamhuil. Do shamhuil,
 'Fhir àillidh, fhir àillidh,
 Cha d' fhàgadh ad dhéidh dhu'n, n,
 Ad dhéidh dhuinn, ad dhéidh dhuinn
 On a rinneadh do d' chreubh
 Caisil-chrò, caisil-chrò,
 On a rinneadh do d' chreubh
 Caisil-chrò.
 Fhuaradh do chlaidheabh ad ghlaic,
 Le gréim bàsmhor, gréim bàsmhor,
 'S cha 'u fheil fear ann
 'San àl so, 'san àl so,
 A's urrainn a làmhadh,
 Fo 'n t-sròl, fo 'n t-sròl.
 Togar do chumha le Muile,
 'S le Ile, 's le Ile ;
 Le urram a dh' innsear
 Do chòir, do chòir,
 Le urram a dh' innsear
 Do chòir.

IAIN MAC-CUITHEIN.

Bha Domhnall Og Mac-Cuithein—Domhnall mac Fhionnlaidh—a comhnuidh an Tota an Trotairnis san Eilein Sgitheanach. Dh' fhàg e Tota is chaidh e dh' fhuireach do Chille-Mhoire mu 'n bhliadhna 1824.

Phos e Peigi Pheutan, Peigi nighean Fhearchair Bhreabadair, agus bha coignear chloinne aige rithe, Alasdair, Iain, Domhnall, Mairi, agus Peigi. Rugadh Iain mu 'n bhliadhna 1809. Rinn e "C'àit an caidil an nionag" mu 'n bhliadhna 1828. Rinn e orain eile cuideachd. Bha e na dhuine laidir, foghainteach. Chaochail e le caith-eamh mu 'n bhliadhna 1835. Goirid an deidh bàs Iain thainig 'athair 's a mhàthair, Domhnall a bhrathair is a dhithisd pheathraichean do Cheap Breatann. Dh' fhuirich Alasdair 'san t-Seann Dùthaich. Bha e a comhnuidh aig Port Cheasaig.

Bha Alasdair Peutan a comhnuidh am bràighe Chille-Mhoire. Thainig e do Cheap Breatann mu 'n bhliadhna 1829. B' i Catriona a nighean an nionag air an do rinn Iain Mac-Cuithen an t-oran.

C'AIT AN CAIDIL AN NIONAG ?

LUINNEAG.

O c'àit an caidil an nionag an nochd ?
 O c'àit an caidil an nionag ?
 Far an caidil an nionag an nochd,
 Is truagh nach robh mi fhìn ann.

An uair a dh' fhàg an long an cala
 Bha mo leannan fhìn innt';
 Is b'e mo mhiann bhith air na tonnaibh
 Far an robh mo nionag.

An uair a thog iad rithe siùil
 Bha mise tùrsach, cianail,

Is shuidh mi air a chnoc a b' àirde
Gus an d' fhàg i m' fhianais.

Is truagh nach robh mi 'measg nam ball
Ri bàrr nan crann a dìreadh ;
'S gum faighinn sealladh de mo luaidh
Air druim a chuain ged bhiodhmaid.

'S ann agam fhin bha 'n nionag òg
Bu bhòidhche bha 'san tìr so ;
A deud mar chaile, a gruaidh mar ròs,
'S a pòg air bhlas an fhiona.

Cha robh duin' uasal bha mu 'n cuairt
A chunnaic snuadh mo nionaig,
Nach robh an geall air deanamh suas
Ri bean a chuailein riomhaich.

Is ann ort féin a dh' fhàs a ghruag,
'Tha buidhe, dualach, finealt' ;
Air dhreach an òir a's bòidhche snuadh
Na dhualaibh troimh na cìribh.

Ged bheirteadh dhomhsa na tha dh' òr
'S an Olaint 's anns na h-Innsibh,
Gum b' annsa leam bhith 'n nochd a seòladh
Còmhla ri mo nionaig.

Is mi 'tha diombach dhe mo bhràithrean,
'S dhe mo chàirdean dileas,
A chum air ais mi gun do phòsadh
'S tu cho bòidheach, finealt'.

Cha doir guth binn nan teud no oran,
'S cha doir ceol na pìoba,
Is cha doir té a théid na còmhdach
Air mo bhròn-sa diobradh.

An so ma dh' fhanas mis' am bliadhna
Fiachaidh mi le dìchioll,
Is seolaidh mi am mach a Grianaig
No a bhialaibh Lìte.

Theid mi do thìr nan coilltean mòra,
 'S gheibh mi pòg bho m' nionaig ;
 'N sin teichidh m' aairsneal is mo bhròn,
 Is tillidh sòlas cridh' rium.

DONNACHADH BAN CAMARAN.

Chaochail Donnachadh Bàn Camaran an
 Astralitha.

HO RO, MO RÙN, GUR CANNACH THU

LE DONNACHADH BAN CAMARAN.

LUINNEAG.

Ho ro, mo rùn, gur cannach thu,
 Ho ro, mo rùn, gur meallach thu ;
 'S tu 'n òg-bhean bhòidheach, chuimir,
 shuaire,
 A fhuair mo luaidh 's cha 'n aireach leam.

'S tu 'n tuairneag shuaicheant', shàr-mhais-
 each,
 Le d' chuailean cuachach, fàinneagach,
 Mu chùl do chiun na 'laighe sliom,
 'S gur math thig cìr an càradh ann.

Mar eal' a snàmh nan linneachan,
 Mar uainean bàn 's an fhireach thu,
 Mar uiseig chiuin-bhinnich nan speur,
 'S mar fhuaim nan teud tha m' annsachd-sa.

Mar tholman fo bhrat neoinean thu,
 Mar lili bàn nam mor-bheann thu ;
 Mar osaig chiùin air aghaidh flùir
 Tha anail chùbhraidh m' òg-bhean-sa.

Mar shoills' nan reul do thlàth-shuilean,
 Mar dhaoimean ann an sgàthan iad ;
 A sealltuinn caomh le 'n làn de ghaol,
 'S gu bheil gach aon fo thàir leotha.

IAIN SINCLAIR.

GLEANN DARUAIL.

LE IAIN SINCLAIR AN EILEIN A PHRIONNSA.

FONN:—Cumha Airdmèarnaig.

Slàn le gleanntan mo ghaoil,
 Is le beanntan an fhraoich
 Dhosaich, ghucagaich, chaoin, làn glòir,
 Le 'shugh meal' agus céir
 Aig na beachan 'sa ghréin,
 'S iad ga 'n sàsach' gu réidh le sògh ;
 'S e na fhasgath ri fuachd
 Do na caoraich 's do 'n uain,
 'S do na cearcagan ruadh, na 'lòn.

Slàn le bànrùinn gach glinn
 Gleann daruail mo chridh',
 Far an d' àraicheadh mi o m' òig';
 Gleann nan coilltean 's nan raon,
 Gleann nan glacag 's nan craobh,
 Gleann nan aighean, nan laogh 's nam bò,
 Gleann nam bradan, 's nan gris,
 Gleann nan cam-lùban mìn,
 Gleann a's pailte 'san cinn gach pòr !

Far am binne na h-eòin,
 Far an grinne na h-òigh'n,
 'S iad gu ceileireach, ceòlmhor, còir ;
 Modhail, beusach, gun ghruaim,
 Teistheil, cùirteil, ciùin, suaic',
 Tuigseach, fòghluimte, stuaim, gun phròis;
 Dreachail, meachair, gun mheang,
 Ann am pearsa 'san cainnt,
 'S iad deas, nòsail, gun sgraing, gun sgleò.

Is na fleasgaich is àill',
 Foinnidh, fearail làn bàigh,
 Uasal, smearail, air sràid 's aig mòd ;
 'S iad àrd-inntinneach, dian;
 'S anns an tìr am mor mhiadh ;
 'S iad a sheasadh gun fhiamh a chòir ;
 'Rachadh foirmeil gu strì,
 'Bheireadh naimhdean fo chis,
 Is nach géilleadh gu siorruidh beo.

Mun cuir gleann 'tha mu 'n cuairt
 Dheth trom chrann-dachd an fhuachd,
 Bidh gleann aillidh mo luaidh-s' na 'ghlòir;
 Bidh chraobh-ubhal fo bhlàth,
 Bidh an duilleach aig 'fhàs,
 'S ceileir cuthaig an sgàth nam fròg ;
 'S Mac-Gilleain le 'phiob,
 'N àm na gréin bhith 'dol sìos,
 A toirt fuaim às an trì le 'cheòl.

'Achadh-teangain an àigh,
 Soraidh slàn leat gu bràth,
 'S leis gach neach a tha 'tànfh air t' fhòid.
 Slàn le cuideachd mo ghràidh,
 Slàn le m' athair 's le m' mhàth'ir,
 Slàn le m' pheathraichean bàigheil, òg;
 Slàn le m' bhràithrean gu léir,
 Slàn le m' chàirdean 's luchd-spéis,
 Slàn le uiseag nan speur 's a ceòl !

'S éiginn dòmh-sa nis triall,
 'Dh-fhàgail dùthaich nan triath,
 Is nam filidh, nan cliar, 's nan seòd;
 Tìr na h-earba, 's an fhéidh,
 Agus iolair nan speur,
 Is na h-eala, nam peuc, 's nan còrr ;
 Tìr nan sìthean, 's nan cruach,
 Is nan dùn, is nam bruach,
 Tìr nan doire, nan cluan, is nan còs.

Ged tha 'n tir so lan bhuadh,
 'S iomadh diomb 'tha rith' fuaight';
 Cha chum ceileir na cuaich rium lòn.
 Tha na fearainn ro dhaor,
 Is na tuarasdail saor,
 'S cha 'n fheil farraid air saothair dhaoin òg.
 Ach fo 'siùil 'nis tha 'n long.
 'Tha gu m' aiseag thar thonn,
 Gu Astralitha, fonn an fheòir.

AN COMUNN COMHALACH.

LE IAIN SINCLAIR.

FONN:—"Mor nigh'n a Ghiobarlain."

LUINNEAG.

Air fàil il ithil ò ro,
 Is hò-rin-o, seinnidh mi
 Air fàil il ithil ò ro,
 Is hò-rin-o, seinnidh mi,
 Gu slàinte Comunn Chòmhail,
 Na seoid chridheil, eireachdail,
 A chumadh suas a Ghàidhlig,
 'S nach fàgadh air deireadh i.

Mo shoraidh-sa gu Còmhal,
 Tir bhoidheach nan lusanan,
 Nan seamair is nan neònain,
 Nan ròs is nan subhagan,
 Nan coilltean maiseach, ceolmhor,
 Le smeoraichean luinneagach,
 Nam machraichean 's nam mor-bheann,
 Nam frog is nan sruthan glan'.

Is i sin tir a chaoibhneis,
 An aoibhnis, 's an t-subhachais,
 An oilein, is an eolais,
 'S nan seod a tha curanta,

Is cumachdail, deas, ordail
 Bho 'm broig 'suas gu 'm mullaichean ;
 'S iad deas-chainnteach gun bhoilich,
 Is seolta gun chluipeireachd.

Cha leig mi 'chaoidh air di-chuibhn'
 An tim bha mi maille riu ;
 Is och! is och! mo léireadh,
 'S e dh' éignich thigh'nn thairis mi,
 'Bhith faicinn nach robh stàth dhomh
 'Bhith tàmh 'bheag na b' fhaid' an sin,
 'S na glinn ga 'n cur fo chaoraich,
 'S na laoich as an dachaidhnean.

Na fineachan d' an dualchas
 'Bhith uasal is eireachdail,
 Is dìleas d' an cinn-fheadhna
 'S d' an rìgh is do 'n eaglais ac',
 Ga 'm fogradh as an rioghachd
 Le màl, cìs, is eascairdeas
 Nan uachdaran mhi-thruacanta,
 Chruaidh-chridheach, bhleidireach.

Ge deacair so na 'r sùil-ne,
 Bha chùis air a suidheachadh ;
 Oir 's iomchuidh gum bi dùthchannan
 Ur' air an tuineachadh.
 'S gun Bhreatunnaich a shàrach'
 Cha 'n fhàg iad an t-eilein ac',
 Ged 's mor a b' fhearr do phàirt diu
 'Bhith tàmh an America.

Ma 's e 's gum bi iad grìdeil
 Is dichìollach, oidhirpeach,
 Gun mhi-fhortan bhith 'n dàn dhaibh,
 Ach slàn, laidir, adhartach,
 Mu 'm bi iad fad' san tìr so,
 Cho cinnteach 's tha coill' innte,
 Bidh aca crodh is caoraich,
 Biadh, aodach, 's mor ghoireasan.

Ged a tha 'n geamhradh cruaidh,
 Reota, fuar, sneachdach, gaillionnach,
 Bidh aca faighean blàth',
 'S teine làidir a gharas iad,
 Is cha bhith cùram fuachd daibh,
 'S coille bhuan ri 'gearradh ac'.—
 Ma thig sibh 'nall a Còmh'l,
 Tha mi 'n dochas nach aithreach leibh.

AN T-URR. D. MAC-RATH.

IORRAM NA H-IMRICH CHUAIN.

LEIS AN URR. DOMHNALL MAC-RATH.

Chaidh sinne gu tràigh,
 A choimheadachd chàich ;
 Cha till iad gu bràth an taobh so !

Long iaruin fo 'm bonn,
 A sadradh nan tonn ;
 Tha feadhainn am fonn, 's cuid tùrsach.

Clann bheaga ri gàir',
 Am màthair fo phràmh,
 Fir mhor' ann an sàs 's iad ciùrrte ;

'Fras-shileadh nan deur
 Gu tosdach, ach geur,
 A sealltuinn na 'n déidh le cùram.

Iad-féin dol an iar,
 'S an talamh 'dol siar ;
 Cha 'n fhaicear leo sion ach Mùirneag.

Seall! Mùirneag dol uap'
 'Dol fodha 'sa chuan,
 'S fir's mnathan gun tuar ga 'h-ionndrainn.

Tha 'n cridhe ga 'chnàmh,
A fàgail ri 'n là
Nan eolach 's nan daimh 'bha 'n rùn orr'.

Ni eil' tha na 'n déidh,
Ach 's nì e nach tréig,
Blàth chomunn là Dhé mu 'n chùbaid.

Fàr 'n tric 'chruinnich sluagh,
A Shàbaid 's a Luain,
Le mor aire 's cluas do 'n sgeula.

Mo ghuidhe gach là,
Gun ruig luchd mo ghràidh
Fa-dheoidh cala 's fèarr na Cùibeic.

An t-soiridh so bhuam
'Dh-America Tuath
Thun caoraich is sluagh mo chùraim,

'N deagh bhuachail' e-féin,
Biodh romhpa 's na 'n déidh
Ga 'n dìon o gach beud—sin m' ùirnigh.

BAINTIGHEARNA D'OYLY.

Phòs Maidsear Tomas Ros Iseabal, nigh-
ean do dh-Iain MacLeoid, triath Ra-asaidh,
agus bha da nighinn acà, Ealasaid is Isea-
bal. Bha Ealasaid na 'bana-bhàrd. Bha i
pòsda ri Sir Tearlach D'oyly. Chaochail i
'sa bhliadhna 1875.

MO RÙN AIR MO LEANNAN.

LE BAINTEGHEARNA D'OYLY.

LWINNEAG.

Mo rùn air mo leannan,
'S tu dhùraichdinn 'leantuinn;
Gur cùbhraidhe t' anail na ròsan.

Mo rùn air mo leannan,
 'S tu dhùraichdinn 'leantuinn;
 'S beag ioghnadh gach caileag bhi 'n tòir ort

'S math thig air mo ghràdh-sa
 Còt' grinn air dhath sgàrlaid;
 'S ann aig tha 'n cùl fainneach a's bòidhche;
 Sùil mheanmnach, chiùin, mheallach,
 Nach feargach a sheallas,
 'S bu dearbh thu ri d' ghealladh an còmh-
 nuidh.

Nuair chiteadh air làr thu,
 Ged b' eireachdail càch ann,
 Do cheum-s' bheireadh bàrr air na 's leòir
 dhiu;
 'S air sràidean Dhuneideann,
 'S tu gluasad gu h-eutrom,
 Bhiodh miann aig gach té air do phòsadh.

Bha fleasgaich na dùthcha
 Gam shireadh le sùgradh,
 'S bha iomadh fear cùirteil an tòir orm.
 'S i 'n uaisle 'bha 'd ghiùlan
 A choisinn mo rùn-s',
 Ach 's e mealladh do shùilean a leòn mi.

MAIRI NIGHEAN IAIN BHAIN.

ORAN

Do Thearlach Friseal-Mac-an-Toisich 'sa
 bhliadhna 1876.

LE MAIRI NIGHEAN IAIN BHAIN.

LUNNEAG.

O, soraidh slàn a Thearlaich leat,
 Bho 'n chaidh thu suas do'n Phàrlamaid,
 'Chur impidh mu na Ghàidhlig
 Air a càirdean 's air a Bhan-rìgh.

An uair a ni thu éirigh ann,
 Tha dùil agam gun éisd iad riut,
 Bhon 's e do chiall 's do reusantachd,
 'S ar spéis dhuit a chuir ann thu.

Nuair fhuair ar clann an t-ùghdarras,
 Gun d' dhearbh iad uil' an dùrachd dhuit,
 Le t' onair aird a dhùblachadh,
 Ga d' chur an cùirt na Ban-rìgh.

Gun d' dhearbh thu dhuinn le d' ghnìomh-
 aran,
 Nach robh thu na do spìocaire ;
 'S gur h-onarach a chrìochnaiceadh
 Gach ni a bha fo d' làimh-sa.

Gur h-iomadh bochd is feumach
 Dh' an do shìn thu làmh na déirce,
 Ach cha chualas riamh o d' bheul e,
 No ga 'leughadh air a chàbhsair.

Gur h-e a dh' fhag cho bàigheil thu,
 Na fiurain bho 'n do thàrmaich thu,
 'Thaobh t' athar is do mhàthar ;
 B' ainneamh àit am faict' an samhladh.

Cha b' asgart air a thlàmadh thu,
 Air taobh no taobh o'n dàinig thu,
 Ach smior an lìn a b' fhearr,
 Is craobhan àrda le 'n cuid mheanglan.

'S a bhàrr air buadhan nàdarra,
 Is uaisle air bheag stàtalachd,
 Nuair choinnicheas tu do chàirdean,
 'S ann sa Ghàidhlig 'ni thu cainnt riu.

Ma dhiult iad i 'sa Phàrlamaid,
 'S nach doir iad meas no àite dh'i,
 Gun cum sinn air an àilgheas i,
 Bhon 's cànan tha gun mheang i.

A chànan ghasda mhòralach
 A dh' ionnsaicheadh na 'r n-òige dhuinn,
 C'ar son a leigt' an deò aisde,
 'S gu leoir dhi air a Ghalldachd.

Cumaidh sinn na h-òranan,
 Na sgeulachdan 's na stòraidhnean,
 'S na thug an t-Olla Leòdach dhuinn
 An òirdheirceas ar caiunte.

Nuair bha sinn òg is gòrach,
 Agus sgoilean gun an òrdachadh,
 Chuir esan ugainn leabhraichean
 'Bha neònach anns an àm ud.

'S nuair chrìochnaicheadh a chùrsa leis,
 Cha b' ann mar chraoibh gun ùbhlán e,
 Oir dh' fhàgadh measan cùbhraidh leis,
 'Bheir ùrachadh 'sa ghleann duinn.

Gach soirbheachadh, a Thearlaich, leat,
 Is dùrachd math nan Gàidheal dhuit;
 'S gun labhair sinn 'sa Ghàidhlig riut
 Nuair thig thu bhàn 'san t-samhradh.

Bha Albannach nam Mor-bheann
 Tabhairt iomraidh air do phòsadh dhuinn,
 'S ni clann na Cloiche sòlas,
 Gabhail òran air do bhangaid.

Ni Torr-a-Bheathain gàirdeachas,
 Dun-ian agus Creag-Phàdrui, g,
 'S bidh tein-aighir air gach àirde dhiu,
 'Cur fàilt' air bean-na-bainnse.

Gun deasaich iad na ròstachan,
 Na bonnaich choire' is eòrna dh'i;
 'S gum faigh gach aon a dh' òlas
 Pailteas fion', is beoir, is branndaidh.

Bidh clann na Cloiche dìchiollach,
 'Cur connaidh suas na phìleachan,
 'S bidh lasair le toilinntinn ann,
 A chìtear 'san Ruigh-Shamhraidh.

Nis beannachd leat, a Thearlaich,
 Agus dùrachd luchd-na-Gaidhlig dhuit,
 Is cumhachd bho na h-Ardaibh
 Ga do shàbhaladh bho aimhleas.

Cha 'n urrainn mi ga t' fhàgail,
 Ged nach ruig mi air mo làmh 'thoirt duit,
 Le taing air son do bhàighealachd,
 'S do chàirdeis do na bhantraich.

Albannach nam Mor-bheann, "The Highlander," paipear naidheachd. A Chlach, Clach-na-Cùdainn, baile Inbhirnis.

EOGHAN MAC-COLLA.

Is ann a mhuinntir Ghlinn-Aora a bha Seonaid Nic-an-t-Saoir. Bha 'm Bàrd gu trom ann an gaol oirre agus a rùnachadh a posadh. Cha robh i ach og nuair a chaochail i. Is e Iseabal Walkinshaw a b' ainm do Rosan an Leth-Bhaile. Bha a h-athair a fuireach ann am Paisley. Is e Nic-Lachainn a bha na màthair. Bha fìor mheas aig a Bhard air Sìne Chaimbeul, "Sìne bhoidheach," ach phos i fear eile. Bha e 'n gaol air Seonaid Stiubhart ré sheachd bliadhna. B' i an coigeamh leannan, agus an leannan mu dheireadh a bh' aige, gus an d' amais an te a phòs e ris.

MARBHRANN DO SHEONaid NIC-
AN-T-SAOIR.

LE EOGHAN MAC-COLLA.

LUINNEAG.

O, seinnibh, 'illean, seinnibh leam
Rann gaoil mu m' cheud ghradh boidheach;
'S a ghleann 's an tric a choinnich sinn
Cha 'n fhaic sinn tuilleadh Seonaid.

O, seinnibh cliu na h-ainnir ud
Nach cùm rium tuilleadh còmhail,
Far am bu tric, ga 'faotuinn leam,
Mo chridhe leum le sòlas.

O, seinnibh nuair a thàrladh dhomh
Bhith faighinn failte 's poig uaip',
Cia mar bu mhomha 'm shuil sud
Na coir air crùn rìgh Deorsa.

O, seinnibh nach b' e 'n t-ioghnadh
Mi bhith 'n sud mu m' rùn cho spòrsail;
Bu leoir a dreach 'chur eibhnis
Air an fheur a bha fo brògan.

Droch fhortan oirre 'mheall i bhuam
Gu bhith 'measg Ghall a comhnuidh!
Ceart mar mo chridhe 'spionadh bhuam
Bha dhomhsa dìth mo Sheonaid.

Mo thruaigh mi nach sgeul bréige dhomh
An sgeul tha 'n diugh gam leonadh!
Mo léir-chreach gun do chaochail i,
'S tha 'n saogh'l na eallach dhomhsa.

OIGHRIG BHOIDHEACH ACHA-
CURRACH.

LE EOGHAN MAC-COLLA.

FONN:—Young Munro.

LUNNEAG.

Rùn mo chléibh-sa 'n eiteag lurach,
Maighdeann ghrinn a mheadhoin chaoil,
Oighrig bhòidheach Achacurrach ;
'S iomadh gille 'thug dh'i gaol.

'N raoir, 's mi air mo leaba 'bruadar,
Shaoil mi, 'luaidh, thu bhith ri m' thaobh ;
Dhùisg an sòlas tuille 's luath mi ;
B' fhada bhuam thu 'n sin, a ghaoil !

'S truagh gun a bhith 'n diugh, 's tu làmh
rium,
Aon uair eile 'n sgàth nan geug ;
Far an tric mu d' mhuineal tlàth-gheal
Bha mo làmh, 's mo bheul ri d' bheul.

C'uin a ris an coill Dhailcheanna
'Bhios baird bheag nam preas, le eud,
'G éisdeachd lean do choireall binnealt,
Dh' fhàg neo-mhilis an cuid theud ?

Ciod an stà dhomh a bhith 'g innse
Maise t' iomhaigh ghloin gun bheud ?
Dealbh mo ghaoil a tharruing cinnteach,
'S bàrd a mile dheanadh feum.

Stadaibh gus an dig an t-samhainn ;
Bidh lionn-dubh air cuid nach saoil,
'Faicinn Oighrig, neo-ar-thaing dhaibh,
Na bcan-bainns' aig fear a gaoil.

ORAN DO SHIR COINNEACH
GHEARRLOCH.

LE CAILEIN SIOSAL.

LUINNEAG.

Gum a slàn do Shir Coinneach,
'Sheas a choinneamh mar a b' àbhaist,
Cridheil, uasal, eolach, cliùiteach,
Mar cheann-iùil do Chlann nan Gàidheal.

Ochd ceud deug, naoi deug 's tri fichead,
Sin a bhliadhna 's math leinn àireamh ;
Fhuair sinn innte leinn Sir Coinneach,
'N gaisgeach tapaidh 's triath air Gearrloch.

Iuchair-ghliocais an taoibh tuatha,
Gum a buan an urram àrd e,
Ceann na céille, steidh nam buadhan,
Deagh Shir Coinneach uasal Ghearrloch.

Cha 'n fheil Gaill aige ga 'n àrach,
'S iad na Gàidheil féin a's cìinntich';
Sheas iad cruadalach, ro dhìleas,
Le craoibh-shìnusridh oighre Ghearrloch.

Tha gach tighearna 's duin' uasal
'San taobh tuath gu léir ag ràitinn,
Nach h-fheil uachd'ran ann cho buadhach
Ri Sir Coinneach uasal Ghearrloch.

Tha gach òganach 's gach buachail',
Tha gach tuathanach 's gach àrmunn,
Deas gu éiridh leis gu h-uallach,
Mar bu dual do mhuinntir Ghearrloch.

'S mairg a dhùisgeadh anns an uair sin
Aobhar gruaim no culaidh thàire,
'S grad a chìosnaichte gach fuathas
Le Clann Eachainn Ruaidh á Gearrloch.

Fhad 's a ruitheas uisg' á fuaran,
 Fhad 's a ghluaiseas tonn air sàile,
 Gus an tràigh na h-eoin na cuantan
 Gun robh buaidh air teaghlach Ghearrloch.
 1879.

AN T-URR. D. B. BLAR, D.D.

MAIRI LURACH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUNNEAG.

Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri ghrinn,
 Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri bhinn,
 Hó! mo Mhàiri lurach,
 'S tu mo Mhàiri ghrinn;
 Mhàiri bhoidheach laghach,
 'S tu mo roghainn fhìn.

Nuair a théid mi dh' fhuireach
 Anns a choille mhoir,
 Bidh mi aoibhneach, subhach,
 Aighearach gu leoir,
 Ma bhios Mairi mar-rium
 Teichidh gal is bròn;
 Cha bhi 'n aimsir fada
 'Gabhail thairis oirnn.

O! thig leam do 'n fhàsach,
 Fàg do mhuintir féin;
 Tir do bhreith is t' àraich,
 Fàg sin air do dhéidh.
 Ged a bhiodh e cruaidh leat
 Sgaradh uath gu léir,
 Na cuireadh e ort smuaircean
 Dol thar chuan leam féin.

Thig air falbh gun dàil leam,
 Fag do mhàthair chaomh,
 Do phiuthar is do bhràthair,
 T' uile chàirdean gaoil;
 Is thig leamsa thairis
 Dh' Ameirig nan craobh,
 Tir ro ghreadhnach fharsuinn,
 Ged nach faicear fraoch.

'S truagh nach robh thu, Mhairi,
 Leam 'san fhàsach thall,
 Feadh nan coilltean dlùth 's an
 Dùthaich tha gun cheann.
 Cha bhiodh bròn no airsneal
 Orm, no fadal ann;
 Nam biodh tusa làmh-rium
 Bhithinn slàn gach àm.

Ach mar déid thu leam-sa,
 Bidh mi tùrsach trom;
 Cha bhi gean no sunnd orm,
 Bidh mi ciurrt' am chom;
 'Chaidh cha seinn mi òran,
 Luinneag, ceòl, no fonn.
 Ni do ghaol ro shearbh mi
 Mur a falbh thu leam.

Iona, July 29, 1851.

TUIREADH

nìghinn air son a leannain ann an tir Phic-
 tou.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUINNEAG.

Thug mi gaol, gaol, gaol,
 Thug mi gaol do 'n fhear bhàn,
 Thug mi luaidh dhuit a ghaoil,
 Och cha 'n fhaod mi bhì slàn.

Och is mise tha fo leòn!
 'S mi na m' ònar an tràth s';
 'S cruaidh leam aobhar mo bhròin,
 Fhuair mo Dhònallach bàs!

Shiubhlainn leat air feadh an t-saogh'l
 'S luchd mo ghaoil air mo chùl;
 Nam biodh tusa ri mo thaobh
 Bhitbinn aotrom fo shunnd.

Shiubhlainn leat air muir is tìr,
 Feadh nan Innseachan thall;
 Nam biodh tusa na mo chòir
 Cha bhiodh leòn orm no call.

Ach a nis bho 'n chaidh tu eug
 Bidh mi deurach do ghnàth;
 Och! is trom air an fheur
 Bhios mo cheum h-uile là.

Ged a sheasas mi aig t' uaigh,
 'S brònach truagh leam an t-àit;
 Cha bhi choinneamh ud ach cruaidh,
 'S tus' am fuar-ghlaic a' bhàis.

A nionaga nan leadan donn,
 Feadh nan tom so tha tàmh,
 Deanaibh maille rium co-bhròn,
 Oir cha bheò fear mo ghràidh.

O! nach gabh sibh riumsa truas,
 'S mi gu truagh air mo chlaoidh,
 Cosmhuil ris a chaillich-oidhch',
 Feadh na coilltean a caoidh.

A nigheana na Beinne Guirm,
 Cha chuis-fharmaid mi féin,
 Bho 'n nach faic sibh fear mo ghaoil,
 Ri mo thaobh air an fhéill.

Nuair a bhios mi ann am shuain,
 Bidh mi bruadar gun tàmh
 Air an òganach shuaire,
 Bha na b' uaisle na càch.

Chuir mi umam culaidh bhròin,
 Ged bu neònach an gnàth ;
 'S tha mi cianail gu leòr
 Ged nach eòl sin do chàch.

Tha mi fàsgadh nan dòrn,
 Air mo leòn 's air mo chràdh,
 Bho 'n nach d' fhuair mi bhi pòsda
 Ri òigear mo ghràidh.

RUAIG NAN TIGHEARNAN.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

An cuala sibh an nis an sgeul,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Theich na creachadairean geur,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Dh' fhalbh na Forsairean 's na féidh,
 Theid na caoraich as an déidh,
 Gheibh an sluagh an fearann réidh,
 Bidh iad éibhinn, cridheil ann.

Sud na fir a rinn an call,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Chreach iad daoine bochda, fann,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Chlaoidh iad mnathan agus clann,
 Loisg na tighean os an ceann,
 Ged bhiodh sneachda 's reodhadh teann,
 A cur greann is crith orra.

Sud na daoine bha gun truas,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !
 Bha neo-bhàigheil ris an tuath,
 Haoi ! Ho ! na tighearnan !

Chaidh am màl a thogail suas,
Thàinig bochduinn agus truaigh,
Dh' fhàg sin tana, glas, an gruaidh,
Cha robh snuagh sam bith orra.

Leis an ainneart fhuair iad còir,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Air an oighreachd nach bu leò,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Tha iad sanntach air an òr,
Ghlac iad fearann pailt gu leòr ;
Dh' fhuadaich iad gach duine beò,
Sean is òg mar chitheadh iad.

Ann an Cataobh dubh gun tuar,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Rinneadh obair a bha cruaidh,
Haoi ! Ho ! na tighearnan !
Cha robh iochd ann ris an t-sluagh,
Ach am fògradh thar a chuain,
Gus na coilltibh farsuinn, buan,
An ceann tuath America.

AISEIRIGH NA GAIDHEALTACHD.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

“Togaidh na Gaidheil an ceann,
Cha bhi iad am fang na 's mò,”
Rùisgte fo chasaibh luchd sannt,
Na'n truaghanaibh fann gun treòir ;
Bidh daoin' a siubhal nam beann,
Air srathaibh nan gleann gu leòir ;
Chithear ann mnathan is clann
A mireadh le dannsa 's ceòl.

Teichidh na caoirich 's na féidh
Nuair chluinneas iad éibh an t-sluaigh,
Ruithidh 's cha seall iad na 'n déidh
'S iad uile gu léir na 'n ruaig ;

Theid ciobairean mora nan treud
 Nam breislich a spleuchdadh suas ;
 'S forsairean luinnseach, gun fheum,
 Na 'n deannaibh a leum nan cruach.

Tha fearann fada na 'thàmh
 Gun duine gu àiteach ann ;
 Chuireadh an sluagh as an àit
 Air fògradh thar-sàile thall ;
 Tha caoirich mhaol-cheannach bhàn
 Air srathaibh is àird nam beanu,
 Is uain a mireadh 's a leum
 Mu 'n tulaich 's an b' éibhinn clann.

Far an robh soisgeul nan gràs
 Cha 'sheirm ann an càirdeas dhuinn,
 Pobull a tional gach tràth
 Air laithibh na Sàbaid cruinn,
 Cha chluinnear ach langanaich fhiadh
 A bùirich air sliabh 's air beinn,
 'S comhartaich chon air an leirg
 'San àit an robh sailn ga 'n seinn.

Theid cuibhlean Freasdail mu 'n cuairt,
 Bidh 'n taobh a tha 'n uachdar shios,
 Is éiridh an t-ìochdar 'suas
 Le ceartas bith-bhuan an Triath
 Togar na làraichean aosd',
 Na h-ionadan sgaoilt o chian,
 Bailtean tha fàsail is faoin
 'S tha nise làn fraoich is ian.

Càirdean nan Gàidheal le fonn
 Tha nis air am bonn 's gach àit,
 Cothrom gu fhaotainn do 'n t-sluagh
 An deas agus tuath gun dàil,
 Le rùn gun aisigear dhaibh
 Am fearann a chaill iad fein
 Nuair dh' fhògradh mach iad gun taing
 Le h-ain-ìochd is ainneart geur.

Theid Clanna nan Gaidheal gu léir
 An guailibh a chéile cruinn,
 Mar anns na làithibh o chéin
 Rinn Calgach an treun, 's na suinn
 A chog ri *Aighriochol* garg
 'S ri cumhachd armailt na Ròin
 Le còmhrag fuileachdach searbh
 Aig slios a Gharbh-mhonaidh mhòir.

Gaidheil America thall
 'S a chlann a thàinig na 'n déidh,
 Cuidichidh leotha san àn,
 Mar chairdibh nach meall 's nach tréig ;
 Togaidh so 'm misneach o'n làr,
 Is ni iad co-spàirn le chéil',
 A chum gum faigh iad air ais
 Gach coir a bha aca bho chéin.

Slan gu robh Gladstone an àigh
 A's caraid a ghnàth do 'n Tuath,
 An t-uasal ainmeil thug bàrr
 Le ghliocas ro àrd gun uaill ;
 Deonaicheadh Freasdal nan gràs
 Mor aois dha le slàinte bhuaibh,
 Gu ceartas fhaotainn do chàch
 Le reachd na Pàrlamaid nuaidh.

Ceud fàilt ! air gaisgeach nám buadh
 An inbhear nan stuadh aig Neis,
 A thionusgail Sgeuladair nuadh ;
 Ar dùrachd-ne buaidh bhi leis
 Na oidhirp a chobhair an t-sluaigh
 An aghaidh nan uaibhreach borb,
 A chreach iad le foireigin chruaidh
 Gun chàirdeas, gun truas nam bolg.

'S le Dia an talamh 's a làn
 Is chuir e sliochd Adhaimh ann,
 Dh' ullaich e 'n Cruinne so dhoibh
 Mar oighreachd dhiongail nach gann ;

Cha d' aithn e 'chur fo na féidh,
 No fhagail aig spréidh is eòin ;
 Ach chuir e gach ni fo 'n ghréin
 Fo riaghladh sliochd Eubh' le còir.

Co a thug comas na truaigh'
 Do dhaoineibh tha uasal àrd
 Fearann a thabhairt o'n t-sluagh,
 'S am fògradh thar chuan gun bhàigh ?
 Nach b' fhearr bhi faicinn nan gleann
 Lan bhan, sgus clann na 'n làimh,
 Na brùidean fiadhaich gun chéill
 A siubhal an t-sléibh le 'n àl ?

TRIALL NAN CROITEARAN.

LEIS AN URK. D. B. BLAR, D. D.

Gabhaidh sinne 'n rathad mór,
 Gabhaidh sinne 'n ratlad mór,
 Gabhaidh sinne 'n rathad mór,
 Olc air mhath le càch e.

Olc air mhath le bodaich bhaoth,
 Bhios ag earbsa as am maoin,
 Le 'n cuid threudan air gach raon,
 Caoraich mhaola, bhàna.

Chaidh gach gleann is ailean réidh,
 Chur fo mheanbh chrodh agus spréidh,
 No mar àros aig na féidh,
 Air na sléibhtibh àrda.

Shaltair iad fo 'n cois gun truas,
 Daoine bochda, falamh, truagh,
 Agus dh' fhògair iad an sluagh
 Le 'n lagh cruaidh, neo-bhàigheil. .

Cha robh cùisean mar so riamh
 Aig ar n-athraichibh o chian,
 Nuair a b' àbhaist daibh bhi triall
 F'eadh nan sliabh 's nam fàsach.

'S bochd ri aithris e gu fìor,
Thàinig caochladh air an tìr,
Cha 'n fheil òigridh loinneil, ghrinn
Anns na glinn mar b' àbhaist.

Ach thig leasachadh gu luath,
Theid a chuibhle chur mu 'n cuairt,
Nithear ceartas ris an t-sluagh,
'S gheibh na h-uaibhrich bàirlinn.

Nuair theid Gladstone air an stiùir
Anns an riaghladh mar cheann-iùil,
Tòisichidh gach ni as ùr,
Is cha bhi chùis mar bhà i.

BRAIGH' ABHAINN BHARNAIDH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

Thig an àird' leam gu Bràigh'
Abhainn Bhàrnaidh do 'n choille ;
Far am fàs an subh làir,
'S cnothan làna gun ghainne.
An lon* àrd bidh na uail
Gabhail cuairt ann gu loineil,
'S bidh an fheòrag le srann
Null 's a nall feadh a dhoirean.

Gheibhear fìor-uisg' nach truail
Anns na fuaranaibh fallain,
Agus àile glan, ùr
Feadh nam flùr is a bharraich.
Bheir sinn sgrìob feadh nan stac,
Feadh nan glac is nan gleannan,
'S bidh sinn sòlasach, ait,
Leis gach taitneas nar sealladh.

Anns a gheamhradh neo-chaoin
Thig a ghaoth le fead ghoineant',
'S bidh cruaidh ghaoir feadh nan craobh,
'S iad fo shraonadh na doininn.

Bidh sneachd trom air gach gleann,
 'S cathadh teann mu gach dorus ;
 Ach bidh lòn againn 's blàths,
 'S bidh sinn màrranach, soua.

Thig na h-eoin le 'n ceol réidh,
 Nuair a dh' éireas an t-earrach,
 Theid an geamhradh air chùl
 Agus dùdlachd na gaillinn.
 Bidh gach àilein is cluain
 'Sealltainn uain'-fheurach, maiseach,
 'S bidh gach creutair fo àgh
 Is am blàths tigh'nn air ais uc'.

Thig an samhradh mu 'n cuairt
 Chuireas snuadh air an fhearann ;
 Cinnidh blàthan a Mhàigh†
 Agus neoineanan geala.
 Aig Loch Bhrùra an àigh,
 Air gach àird agus bealach,
 Bidh sinn aoibhneach gach là,
 Ma bhios slàinte m' ar teallach.

* Elk, moose. † Mayflowers.

ORAN POSAIDH.

LEIS AN URR. D. B. BLAR, D.D.

LUNNEAG.

Chaidh an comunn, an comunn,
 Chaidh an comunn air chùl ;
 Chaidh an comunn o chéile,
 Cha dean feum ach fear ùr.

Soraidh slàn le mo mhàthair,
 A thug gràdh dhomh o thùs ;
 'S òg a rinn i mis' àrach
 Na mo phàisd air a glùn.
 Tha mi 'nise ga 'fàgail
 Air son Màiri mo rùin ;

Og-bhean uasal nam blàth-shùl,
'Rinn mo thàladh le mùirn ;

Maighdean uasal ro àluinn,
Thug mi gràdh dhi as ùr ;
'S i mo roghainn gu bràth i,
Cuiream càch air mo chùl.
Bidh i leam anns gach àite,
Oir 's i làn mo dha shùl.
Cha sgar ni ach am bas sinn,
Sud an tràth so mo dhùil.

Mar a's ait leinn, am Blàrach
Thig gu 'r tàthadh ri 'chéil',
Do réir riaghailt an àite,
Agus àithne na cléir'.
Nuair a gheibh mi air laimh i
Ni mi gàirdeachas réidh ;
Cha bhi duine 'san àite
'Bhios cho sàsaicht' rium féin.

'S i bean chomuinn mo ghràidh i
Fad mo làithean fo 'n ghréin,
Air mo thuras troimh 'n fhàsach
Dh' ionnsaigh Pàrras mo Dhé.
'S e mo ghuidhe le làn-toil,
I bhith sàbhailt' gach ré,
Ann an comunn an Ard-rìgh
A thug gràdh dhuinn nach tréig.

August 1, 1882.

AN T-EILEIN MUILEACH.

LE DUGHALL MAC-PHAIL.

LUNNEAG.

An t-Eilein Muileach, an t-Eilein àghmhor,
An t-Eilein grianach mu'n iadh an sàile ;
Sar Eilein buadh-mhor nam fuar-bheann
àrda,
Nan coiltean uaine, 's nan cluaintean fàsail.

Ged tha mi 'm fhògarrach cian air m' ain-
eol
'S a Chaisteal-Nuadh 's an taobh tuath de
Shasunn,
Bidh tìr mo dhùthchais a tigh'nn fainear
dhomh,
An t-Eilein Muileach 'bu Iurach beannaibh.

Bu taitneach, cùbhraidh, 's bu réidh an
t-àilean,
Le 'bhlàthan maoth-bhog 'bu chaoine fàil-
eadh ;
Bu ghlan na bruachan mu 'n d' fhuair mi
m' àrach
An Doir'-a-chuilinn aig bun Beinn-bhàirn-
each.

Air Lusa chaisleach nan stac 's nan cuartag
Bhiodh bradain thàrr-gheal nam meanbh-
bhall ruadh-bhreac,
Gu beò-bhrisg, siùbhlach, le sùrd ri luath-
chleas,
Na 'cuislibh dùbh-ghorm gun ghrùid, gun
ruadhan.

Bu chulaidh-shùgraidh do dh-ògfhir uall-
ach,
Le gathan tri-mheurach, rinneach, cruaidh-
ghlan,
Air caol-chroinn dhìreach, gun ghiamb, gun
chnuachd-mheoir,
'Bhith 'toirt nan làn-bhreac gu tràigh mu
'bruachan.

Gheibhteadh an ruadh-chearc 'sna coilltean
iseal ;
'S a coileach tùchanach dlùth ga brìodal ;
'S ged bha na beanntan gun fhaing, gun
fhrithean
Bha daimh na cròice na 'n còrsaibh lion-
mhor.

B' e 'n sòlas inntinn leam a bhith 'g éisd-
eachd
Ri còisir bhinn-ghuthaich ghrinn a Chéitein;
A seinn gu sùndach an dlùths nan geug-
an,—
A choill fo liath-dhealt 's a ghrian ag
éirigh.

'Nis chlaon gach sòlas dhiu sud mar
bhruadar,
'S mar bhrisdeadh builgein air bhàrr nan
stuadh-thonn,
Ach soraidh slàn leis gach loinn is buaidh
A bh' air eilein àghmhor nan àrd-bheann
fuara.

FEARCHAIR DOMHNALLACH.

MOLADH NAN GAIDHEAL.

LE FEARCHAIR DOMHNALLACH.

LUINNEAG.

Hug o-ho, laill o-ho,
Lail o-ho, ro i,
Hug o, laill o-ho,
Lail o-ho, ro i,
Gur fearail na Gaidheil
Mar b' abhaist 's gach linn.

Bha 'n t-urram a ghnàth
Aig na Gaidheil 's gum bì,
'S gun canadh na bàird sud
O làithibh mhic Fhinn;
Na fiurain neo-sgàthach,
Bhuaidh-ghàireach 'san strì,
'S iad cinneadail, dàimheil,
Ro chàirdeil 'san t-sìth.

Gum faighear deagh chliù orr'
 'S gach dùthaich fo 'n ghréin,
 'S gun cuirear air thùs iad
 'S gach tùrn agus euchd,
 An misnich, an cruadal,
 An uaisle 's an céill,
 An onair, am fìrinn,
 'S an dìlseachd d'a réir.

Na giomanaich lùghar
 'Bu shunndach 'sa bheinn,
 'S tric 'dhearbh iad le 'n armaibh
 'Bhì marbhteach 'san fhrith,
 Bidh 'n coileach 's a leannan,
 'S an eala gheal mhin,
 An fheadag, 's a ghuilbneach
 Le 'n cuims' dol a dhith.

Bidh 'n earbag bheag luaineach,
 'S an ruadh-bhoc clis, fiat,
 'S an damh a ni 'n crònan
 Gun deò air an t-sliabh.
 'S 'n àm pilleadh gu h-anmoch,
 Gur tarbhach an triall,
 Aig fleasgaich nam mor-bheann
 Nach sòr cosg ri fion.

Gur h-ait leo bhì 'g iasgach
 'S an fhial-mhadainn chaoin,
 Le cuileagan brianach
 Ri driamlaichean caol'.
 Bidh 'm bradan, 's a gheadag,
 'S am breac air gach taobh
 Gu bruachan ga 'n tarruing
 Aig clannaibh mo ghaoil.

Gur maraichean cròdh iad,
 Deas, eòlach air cuan,
 Nach meataich a ghaillionn
 'S nach greannaich am fuachd.

Nuair bhitheas na dùilean
 Ga 'n sgiùrsadh gu cruaidh,
 Bidh iadsan gu làmh'chair,
 Gun sgàth air an gruaidh.

Cha 'n ioghnadh am barrachd,
 'S an aitim o'n d' bhuain
 Na fineachan ñalaidh
 Bha fiachail 's gach buaidh,
 Ro ainmeil an gliocas,
 Am misnich, 's an cruas ;
 'S nuair b' fheumail, bu sgaiteach
 Na gaisgich 'chur ruaig.

Nan cluinneadh iad nàmhaid
 'Cur càis air an tìr,
 Gum faict' o gach àird iad
 A tearnadh na 'm mill,
 Gu breacanach, armaichte,
 Tarbhanta, grinn,
 Fo bhrataichean balla-bhreac',
 'S ri garbh phort nam piob.

Bu fhathail na h-àrmuinn
 A fàgail an gliun,
 A chosnadh buaidh-làrach,
 Mar b' àbhaist dhaibh bhith.
 'S gur tric thug iad crathadh
 Air cathraichean rìgh,
 'S cha philleadh gu 'n dùthaich
 Gun chùmhnanntan sìth'.

Nuair thàrladh dhiu còisir
 An seòmar nam pios,
 Bu chridheil mu 'n òl iad,
 Ri òrain ga 'n seinn ;
 Fir mhànranach, cheolraidheach,
 Chòmhruidhteach, ghrinn,
 A thràghadh na buideil,
 'S nach sgrubadh a phrìs.

Nuair ghlacas am bàs mi,
 'N aon àite 'g am bi,
 Gun guidhinn-sa Gàidheil
 'Bhith 'n làthair mo chrìch',
 Bhith righeadh mo chnàimhean
 'S a sgàileadh mo chinn,
 'S mo ghiulan 's mo chàradh
 Fo 'n fhàd anns a chùill.

IAIN DUGHALLACH.

Bu mhac Iain Dùghallach do Dhonnachadh Dùghallach, ministear Baisteach a bha ann an Tiriodh. Bha e a còmhuidh am Baile-phuill. Chaochail e an 1855. Thiodhlaiceadh e-fein agus 'athair 'san aon latha.

Bha an té a' chuir an t-sùil a Pailot na searbhanta aig Iain Dùghallach. Bu bhràthair an Cùbair—Domhnall Cùbair—do 'n Bhàrd Mac-Gilleathain.

CHUIR IAD AN T-SUIL A PAILOT.

LE IAIN DUGHALLACH AN TIRIODH.

LUNNEAG.

Chuir iad an t-sùil á Pailot bàn,
 Chuir iad an t-sùil á Pailot ;
 Chuir iad an t-sùil á Pailot bochd,
 'S gun fhios ciod an lochd a rinn e.

Diol mo chuid mulan aig muéan a Chùbair!
 Chuir iad na 'n smùid an raoir iad ;
 'S beag bha dh' fhios agam-s' gun robh iad
 'san dùthaich
 Fhad 'sa bha 'n t-sùil am Pailot.

Ghleidheadh e sàbhailt' dhomh gàradh a
chàil

Bho dhorcha gu blàths na soillse ;
Freiceadan baile cha 'n fhacas air sràid
A b' fhearr gu faire 'san oidhche.

Bha e deas, tapaidh, is math air crodh
fhuadach,

Chuireadh e suas ri beinn iad ;
Dh' fhàgadh e oisinn an taighe gu siubh-
lach,

'S ruigeadh e Tùr-an-t-saighdeir.

'S tric bha mi tamull am mach air a chuan,
'S gun tilleadh gu uair na h-oidhche ;
Thìgeadh mo chuilein is gheibheadh e mi
Ged rachainn air tìr an Haighnis.

'S beag an nis gheibh mi nam leaba de
shuain,

Le balaich mu 'n cuairt 'san oidhche ;
Ach dh' fhanadh iad uil' aig a bhaile na 'n
tùr,

Nan d' fhagadh an t-sùil am Pailot.

Smaointichibh féin ; nach b' i chaile gun
nàire,

'N té ghabh an gràp' le foill dha !
Bhuail i sa mhal' e gu farumach, goirt,
Gu 'chumail na 'thosd 'san oidhche.

'S truagh an gill' òg a bheir dhachaidh a
bhéisd,

An déidh mar a ghréidh i Pailot :
Feumaidh e daonnan bhith dh'ise na thràill ;
Mur bi, gheibh e 'n gràp' 'sa choinlein.

Chuir mi fios-tagraidh a dh-ionnsaigh na
Bàn-ruinn,

'Dh' inuse mar dh' fhàgadh Pailot ;
'S thuirt i gun cuireadh i gini am dhòrn
A chuireadh suil òir le loinn ann.

ALASDAIR DOMHNALLACH.

Rugadh Alasdair Dòmhnallach, Alasdair Ailein Mhóir, an Gleann-Uig am Mùid-eart 'sa bhliadhna 1820. Tha e a fuireach an dràs d aig Mèinn Cnoc-an-Fhuarain. Cho fad agus is aithne dhòmhsa is e bard Gàidhlig a's fearr a tha 'n diugh an America.

CUMHA

D'a mhnaoi, Mairi Nic-Gilleathain, a dh'eug sa bhliadhna 1880.

LE ALASDAIR DOMHNALLACH.

Fonn:—“*Of a' the airts the wind can blaw.*”

A shaoghail, 's cruaidh leam bhuin do
ghruaim,
Le m' shuaimhneas 'chur air chùl;
Le m' ghaol 'thoirt bhuam nach robh dhomh
buan,
'S i 'n diugh na 'suain san ùir.
Gur faoin na déidh gach ni fo 'n ghréin
'Thoirt slàint' do m' chreuchd as ùr;
Cha 'n fheil ann léigh a ni dhomh feum,
'S nach beò thu féin, a rùin.

Gur lionmhor creuchd a th'ann am chreubh
Ga m' chlaoidh nach léir do chàch,
'S nach cuir mi 'n géill, 's gun chainnt
dhomh réidh
Bho 'n dh' fhalbh mo chéile gràidh.
'S e 'n crannchur péin dhomh bhi leam féin,
'S e 'dh' fhag mi 'n éis mar 'tha,
'S mi 'g ionndrainn bhuam gach la is uair
An té 'tha 'n suain a bhàis.

Ged bheireadh drùchd an t-samhraidh
chiùin

Gach maoth phreas ùr fo bhlàth,
'S ged thilleadh eunlaith bhinn nan speur
A sheinn 'sna geugaibh àrd',
Cha till mo rùn a dhealaich rium,
A thoirt dhomh mùirn is slàint';
An té gun ghruaim cha dùisg a suas,
'S i 'n leabaidh fhuair a bhàis.

Gur caomh le m' chridh gach gorm lag min
'San tric am biodh do cheum,
'S gach bachdan àrd far 'm biodh mo
ghràdh

Mu chul an àil 's an treud.
Bu tric gu dian thu 'cur ri gnìomh
Mu 'n dearrsadh grian air feur,
Ged tha thu 'n diugh gun lùths am miar,
'S tu 'n cnoc nan diar leat fein.

O! osaig chaoin 'thig thar an raoin
Bho uaigh mo ghaoil, bi fòil,
'S gu'n gabhainn-s' thu am phòraibh dlùth,
Oir 's cùbhraidh leam thu 'm chòir;
Gu m' chuimhn' thoir mùirn na chaidh air
chùl,

'S mi 'n dràs an dùsal bròin,
'S gun ann ach roinn diom 's mi gun
sgoinn,
Gun dreach, gun loinn, gun dòigh.

Gach àbhachd 's mùirn bha saor dhomh,
'rùin,

Bho 'n fhuair mi 'n tus ort còir,
Air sgéith chaidh bhuam mar bhlàths roi
'n fhuachd,

'S mi 'n diugh gun smuain ach bròn.
An te gach là bha dhomh 'n a h-àgh
Tha sìnt' fo sgàil nam bòrd;

A' caoidh na 'déidh tha mi gun fheum,
'S mar neach leis fhéin an ceò.

Cha b' ionndrainn bhuam gach maoin is
luach,

'S gach ni mu 'n cuairt gu léir,
Seach rùn mo chrìdh' a bhi ga m' dhìth,
'S mi fann gun chli na déidh ;
Mar ànrach truagh air bhàrr nan stuadh
'S gun long-phort cuain da réidh,
Ach dùint' an ceò gun stiùir, gun seòl,
'S gun iùl air còrs' fo 'n ghréin.

O, m' annsachd féin thar chàich gu léir,
Bu tu mo léigh 's mo shlàint' ;
Bu tu mo dhion bho fhuachd nan sian
Ged dh' fhalbh sud dhìom mar sgàil'.
Le d' bhàs gu 'n d' chrìon mo bhlàth dhìom
'sios

A chaoidh nach dean rium fàs ;
Le m'ionndrainn bhuaig gu bheil mi truagh,
Shùigh m' inntinn bhuam gu làr.

Na d' chuailean briagh' cha robh, a chiall,
Aon snìomhan liath le aois,
Ged dhùin an uaigh gun iochd e bhuam
Na cruaidh-ghlais fhuair nach sgaoil,
'S an dig la luain, san eirich 'suas
Bho thir 's bho chuan gach aon,
A dh-fhaotainn duais a réir mar ghluais,
Bho laimh an truais 's na maoin.

Bho 'n chaill mi m' aonta dhìot 's mo chòir,
'S gu 'n dùil riut beò bho 'n eug,
Bidh m' earbsa dhian 'san Ti 'thug dhìom,
'Dhol, aig mo thriall, a'd' dhéidh.
B'e 'n sòlas nuadh a bhi le m' luaidh
An dachaidh bhuaig Mhic Dé,
An cal' an àigh, 's an comunn gràidh
Nach sgaoil an bàs bho chéil'.

IAIN MAC-AN-T-SAOIR.

Rugadh Iain Mac-an-t-Saoir sa bhliadhna 1821. Bu mhac e do Phàdruig Mac-an-t-Saoir, am fear a rinn an t-òran air Cruachan Beann. Bha e cumail an taigh-litrichean an Cille Chrèanain, aig Loch-Odha. Chaochail e 'sa bhliadhna 1897.

TAOBH LOCH-ODHA.

LE IAIN MAC-AN-T-SAOIR.

LUINNEAG.

'S cianail mi bho 'n dh' fhalbh an comunn,
Luchd mo ghaoil 'bha taobh Loch-Odha ;
'S cianail mi bho 'n dh' fhalbh an comunn.

Gur a mise 'tha fo éislean,
Is mi 'tàmh an Cill-a-Chreanain,
'Faicinn moran de luchd Beurla,
Far an robh na Gaidheil ga 'n togail.

'Nuair a bha mi an tùs m' òige,
B' iomadh gaisgeach fearail, tèdha
'Bha 'sa Bharrabreac a chòmhnaidh:
Daoine còire, seòcail, foinnidh.

Bha iad càirdeil, bha iad suairce,
Bha iad cothromach na 'n gluasad ;
Bheireadh iad di-bheatha 'n truaghan,
'S iad gu h-uasal, caomh, gun ghoinne.

Moch air latha na bliadhn' ùire,
'S an Lòn-mhor le camain ùra,
Chuireadh bàir mar bu dùth dhaibh,
'S iad gu sunndach gun droch oilean.

Chuir am *Factor* spéis 's na caoirich,
'S chaidh na teaghlaichean a sgaoileadh,

Fhuair iad bàirlinn a bha daor leo,
Chum an saodach' bho Loch-Odha.

Ach tha sòlas dhuinn mar tha iad,
Thug iad buaidh a mach 's gach cearna,
Chum iad urram 's cliù nan Gaidheal,
Mar a b' àbhaist taobh Loch-Odha.

'Chuid tha còmhnaidh 'measg nan Gall
dhiubh,
Tillidh ruinn 'nuair thig an samhradh,
'S cùbhraidh fallaineachd nam beann leo,
'S gur e m' annsachd bhi na 'n coinneamh.

Gu 'm bu slàn a thig 's a théid iad;
Cumaidh iad a' Ghàidhlig spéiseil,
Is a dh' aindeoin luchd na Beurla,
Labhraidh sinn i réidh 's gach coinneamh.

'S mor a thug mi féin de ghràdh dhi,
Cainnt a dh' ionnsaich mi o m' mhàthair;
'S nar an tig an latha dh' fhàgas
Fuaim na Gàidhlig taobh Loch-Odha!

IAIN CAIMBEUL AN LEIDEIG.

Bha Iain Caimbeul na dheagh bhàrd.
Cha 'n fheil ach trì no ceithir de bhliadhn-
achan o'n a chaochail e. Is math a's fiach
a leabhar oran a luach.

AN CARAID 'BU MHATH LEAM.

LE IAIN CAIMBEUL AN LEIDEIG.

Thoir dhòmhs' an aghaidh fbosgailte,
Thoir dhòmhs' an cridhe fial,
Gun dùbailteachd, gun lùbairteachd,
Ach dìreach glan na 'thriall.

Thoir dhòmhs' an càirdeas dìongmholta,
Nach tionndaidh 'null no nall ;
A sheasas daingeann air a bhonn
Ged thigeadh tuil nan gleann.

Thoir dhòmhs' an spiorad fìrinneach
A nì an nì a their,
'S, mur toill mi e, an stoirm no 'm fèith,
Nach tilg mi air an sgeir.

O sud an caraid 'dh-iarrainn-sa
An saoghal fiar is fàs,
Is buidheachas gu bheil iad ann,
Ged 's ainneamh iad 's gach àit.

Ach ainneamh anns gach àit mar tha,
Nuair thachras iad ri chéil',
Tha 'n càirdeas daingnicht' leis a ghràdh,
Nach fàilnich anns an stéidh.

RANN AIR SON CLACH-CHINN.

Gabh rabhadh bhuam, a leughadair,
Bi réidh ri Dia gu luath ;
Tha mise ann an siorruidheachd,
Tha thusa air a bhruaich.

IAIN MAC-DHUGHAILL.

Rugadh Iain Mac-Dhughail ann an Ion-
ar-Sannda an Aird-g hobhar mu 'n bhliadh-
na 1825. Bha e na sgoileir math. Bha e
greis a cumail sgoil 'sa Mhorairne. Bha e
a bheag no mhor de dh-ùine an Glaschu na
gheardanach no na pholiceman. Bha e na
dhuine mor, sgairteil, le pailteas de dh'
fheusaig ruaidh. Phòs e Mairearad Nic-

Fhionghain 'sa Mhorairne 'sa bhliadhna 1861. Chuir e am mach a chuid oran an 1870. Bha e a fuireach 'san àm sin faisg air Ionar-Lochaidh.

ORAN

D'a mhnaoi goirid an déidh dhaibh pòsadh

LE IAIN MAC DHUGHAILL.

'S ann aig an Dòirlinn thachair sinn
 Nuair ghabh mi tlachd de 'n dòigh ;
 Bean fiamh a gnùis cha 'n fhacas leam,
 'S i snasmhor anns gach dòigh.
 Ged chinn mi lag bha aiteas orm,
 Is m' air' air guth a beòil,
 B'e smuain mo chridh' nam faighinn i,
 Nach dìbrinn i ri m' bheò.

Bha cuailein cuachach, bàn-bhuidhe,
 'S e dearrsadh mar an t-òr,
 Air sniomh a sios na 'dhualaibh,
 Is bha gruaidh air dhath nan ròs.
 Bha gorm-shuil làn de dh-aidhealachd,
 'S a mala chaol gun sgòd :
 A beul bha tairis, tana, dearg,
 'S bu bhinn a seanachas beòil.

Air imeachd air an t-slighe dhuinn
 Mu thimchioll mìl' no 'n còrr,
 A chum na comhnuidh aobhaich sin
 'San robh na daoine còir'
 Gu'n d' ghlac mi misneach 's dh' innis mi
 Gu'n robh mi oirre 'n tòir,
 Is chuir mi ceist is mi fo gheilt,
 'S bha 'm freagradh seirceil dhòmhs'.

Nuair dh' aontaich i gu 'm pòsamaid
 Le òrdagh dùthch' is cléir

Cha deachaidh tàmh air m' inntinn
 Gus an d' fhuair mi i dhomh féin.
 'N sin dh' imich sinn gu sòlasach,
 'S bha cuid ri bròn na 'r déidh ;
 Is ghabh sinn còmhnuidh anns an Oban,
 Toilicht', sòmhail, réidh.

Mo bhean gur ulaidh phrìseil i
 A's fearr na ni no luach ;
 'S cha ghabhainn òr nan Innsean oirr',
 No rioghachd, deas no tuath.
 Ma bhios i oidhch' le càirdean bhuam
 Cha 'n fhaigh mi tàmh no suain,
 'S mi smaointeachadh le gràdh gu dian
 Mu h-ìomhaigh 's i gun ghruaim.

Gur banail, beusach, aoibhinn i,
 'S i rianail, caoibhneil, còir,
 Gun chron, gun ghianh, gun fhoill innte,
 Gun mhaoim, gun sgaoim, gun bhòsd ;
 Le ciall is meas is irisleachd
 A fiosrachadh an t-slòigh,
 'S ga 'n aonadh chum na cuid a's fearr
 Nuair theid iad cearr na 'n dòigh.

Gach fasan ùr mu 'n cuala sinn,
 A fhuaradh san Roinn-Eorp'
 Gu'n gearr's gu'm fuaigh mo Mhairearad-sa
 Gun chearbaiche le 'meòir.
 Tha gnìomh a làmh ro fhìnealta
 'Measg lionmhoireachd nan sròl ;
 'S gur math air buain i air na cluain
 Gu h-uallach gearradh dhlòth.

Gu'n snìomh i snàth gu earradh dhuinn
 Nuair cheannaicheas mi dh'i clòimh,
 'S bidh blàth na deagh bhean-taighe orm
 'S gach àit 'san tachair slògh.—
 'S e 's aois dh'i bliadhn' air fhichead,
 Is ged 's sine mis' gu mòr,

Cha chluinnear i ri tàir no caoidh,
Ach mi bhith caoibhneil, còir.

Gu'n iarnaich i mo léintean dhomh,
'S bidh iad gu léir mar 's còir;
Gu'm fóghnadh iad le 'm briaghad
Do mhac iarl air miad a phròis.
Nuair thig mi dhachaidh annoch
Bidh an gealbhan aic air dòigh;
'S gur fritheilteach i 'ghnà do m' fheum,
A cur a bhéidh air dòigh.

Ma bhios sinn slàn 's gur maireann duinn,
Dad ghainne cha bhi oirnn;
Bidh tachdar mar' is tìr againn
Fhad 's mhaireas lùths nan dòrn.
'S ged bhiodht' gu daor ga cheannach leinn,
Bidh beannachd na 'r cuid stòir,
Ma ghluaiseas sinn an neart an Ti
A rinn gach ni gu 'ghlòir.

Cha 'n fhaicear tuilleadh diomhain mi,
A falbh 'n déidh nionag og'
No cosd mo chuid, guu fheum ann dhomh,
A ceannach sheud no 'g òl;
'S ma bhios mi ann an trioblaid
Gur a math dhomh is' am chòir.—
'S beag 's eol do dh-fhear nach do chuir
snaoim
Mor chaoibhneas na mna-pòsd'.

DOMHNALL RUADH MAC-FHION- GHAIN.

Rugadh Dòmhnall Mac-Fhionghain an
Lochàluinn sa Mhorairne. Chaochail e
nuair a bha e na dhuin' òg, uaireigin an
déidh na bliadhna 1858.

ORAN GAOIL.

LE DOMHNALL RUADH MAC-FHIONGHAIN.

LUNNEAG.

Mo nighean chruinn, chuimir thu,
Mo nighean chuimir, ghuanach ;
A ghruagach dhonn a's bòidhche,
Ri m' bheò cha doir mi fuath dhuit.

Do chuailean riomhach, barranach,
Na 'chamagan 's na 'dhualan,
'S gur bòidhche leam na sìod' e,
Nuair a chìreas tu an cuaich e.

Do shùilean mar na h-àirneagan,
Fo mhala tha gun ghruaman,
Beul meachair o 'n tig gàire,
Ged a chaidh do thàladh uamsa.

Mo bheannachd-sa le dùrachd bhuam
A t' ionnsuigh ann an uaigneas,
Nam faighinn fear a thaghladh
Anns a ghleann an taobh so 'n ghualainn.

Is truagh nach robh mi thall ud leat,
'San lagan sam bi 'n luachair,
'Sa ghleannan bhòidheach, bhadanach,
Fo dhubhar nan geug uaine.

Cha 'n iongantach, cha 'n iongantach
Mo chridhe-sa bhi luaineach,
A cuimhneachadh mar dhealaich mi
Ri ainnir a chùil dualaich.

Is ùr a' choill, 's gur h-àlainn i,
'San d' fhàs thu, àilleag uasal,
Gu h-ùrail, dìreach, dosrach,
Is cha dochair gaoth a chuain thu.

Cha 'n fhaicear air an t-sràid thu
 Am measg ghuanag ghràisgeil, shuarach;
 'S ann bhios ort sìoda 's fàinneachan
 An seòmar àrd a fuaghal.

ALASDAIR STIUBHART, LL.D.

(Nether Lochaber.)

Rugadh an t-Urr. Alasdair Stiubhart, LL.D., aig Beinn-a-bhaoghla an Uidhist mu 'n bhliadhna 1829. Shuidhicheadh mar mhinistear e an sgìre Bhaile-Chaolais agus Airdghobhar an 1851. Chaochail e air an t-seachdamh la deug de'n Gheanair, 1901.

ORAN LEANNANACHD.

LEIS AN URR. A. STIUBHART, LL.D.

Tha Peigi 'sa mhonadh ag iarraidh a
 chruidh;

Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?

Tha 'ghrian air dol fodha,

'S iad uile ri 'm bleodhan;

Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?

Tha Peigi na 'cailin cho grinn 's tha 'san
 dùthaich,

Ceanalt na 'nàdar, 's i blàth-chridheach,
 sùndach;

Cha d' fhairich mi coire ann am Peigi co-
 dhiù; ach,

Saoil dé 'tha ga 'cumail cho anmoch?

B' i màthair mo Pheigi 'bha labhairt nam
 briathran,

Saoil dé 'bha ga 'cumail cho anmoch:

A ghrian air dol fodha,

'S an crodh iad ri 'm bleodhan,

Saoil dé 'bha ga 'cumail cho anmoch;

Cha ruigeadh i leas 'bhith cho fada ga 'n
 sireadh,
 Thuirt a màthair, 's i càramh fòid mòin' air
 an teine,
 Cha robh iad tra-nòin ach air lon Dhail-
 na-mine,
 Saoil dé 'tha ga 'cumail cho annoch?

Bha mise le Peigi ag iomain a chruidh,
 Cha robh cabhag no guth e 'bhi annoch!
 Gu 'n dug mi mo phòg dhi,
 'S mo ghealladh a pòsadh;
 'S e sud 'bha ga 'r cumail cho annoch.
 Mu dheireadh, nuair dh'fhàg mi mo ghràdh
 aig a chachaile,
 Thuirt a màthair ri Peigi, Dé idir a thach-
 air dhuit?
 Mur biodh Cailein, am fleasgach òg, speis-
 eald' air tachairt ort,
 'S e mo bheachd-sa nach biodh tu cho
 annoch!

Air feasgar Di-haoine 's ann rinn sinn an
 còrdadh:
 B' e mo bheatha ged dh' fhan mi glé
 annoch;
 'S air an t-seachdain na dhéidh sin,
 Gu 'n d' fhuair mi dhomh féin i,
 'S thug mi leam do Ghleann Eit' i 'san
 annoch.
 Tha mi nise cho sona ri neach anns an
 dùthaich,
 'S mo Pheigi ri m' thaobh an àm cadail is
 dùsgaidh;
 'S mor gur fearr leam na stòras an righ
 air a chrùn,
 A bhith briodal ri m' rùn moch is annoch.

IAIN CAMARAN.

AN TIR 'SAN D' RUGADH MI.

LE IAIN CAMARAN.

LUINNEAG.

O chi, chi mi na mòr-bheannan ;
 O chi, chi mi na còrr-bheannan ;
 O chi, chi mi na coireachan—
 Chi mi na sgoran fo cheò.

Chi mi gun dàil an t-àit' 'san d' rugadh mi,
 Cuirear orm fàilt' 'sa chainnt a thuigeas mi ;
 Gheibh mi ann aoidh is gràdh nuair
 ruigean,
 Nach reicinn air tunnachan òir.

Chi mi a ghrian an liath nam flaitheanas,
 Chi mi 'san iar a ciar nuair laigheas i ;
 Cha 'n ionann 's mar tha i ghnàth 'sa
 bhaile so
 'N deatach a falach a glòir.

Gheibh mi ann ceol bho eoin na Duthaige,
 Ged a tha 'n t-àm thar àm na cuthaige,
 Tha smeoraichean ann is annsa guth leam
 Na piob, no fidheall mar cheòl.

Gheibh mi le lìontan iasgach sgradain ann,
 Gheibh mi le iarraidh bric is bradain ann ;
 Nam faighinn mo mhìann 's ann ann a
 stadainn,
 'S ann ann is fhaid' bhithinn beò.

Chi mi ann coilltean, chi mi ann doireachan,
 Chi mi ann màghan bàn' a's torraiche,
 Chi mi na féidh air làr nan coireachan,
 Falaicht' an trusgan de cheò,

Beanntaichean àrd' a's àillidh leacainnean,
 Sluagh ann an còmhnuidh 's còire cleachd-
 ainnean,
 'S aotrom mo cheum a leum ga'm faicinn,
 Is fanaidh mi tacan le deòin.

Fàgaidh mi ùpraid, sùrd, is glagaraich,
 Dh'fhaicinn na tir an cluinnt' a chagaraich,
 Fàgaidh mi cùirtean dùinte, salach,
 A dh' amharc air gleannaibh nam bò.

Fàilt' air na gorm-mheallaibh tolmach,
 tulachach!
 Fàilt' air na còrr-bheannaibh mora, mull-
 anach!
 Fàilt' air na coilltean! fàilt' air na h-uile!
 O! 's sona bhith 'fuireach na 'n còir.

IAIN MAC-A-CHLEIRICH, M. D.

SEUD NAN GLEANN.

LE IAIN MAC-A-CHLEIRICH, M. D.

LUNNEAG.

Ha ho ró, mo chruinneag féin,
 Dh'fhàg mi thù 's bu trom mo cheum;
 'S tha mi 'n diugh air bheagan feum',
 A caoidh mar b' fheudar dealachadh.

Shaoil leam uair mi bhith cho treun
 Ri òg-chraoibh an cois an t-sléibh;
 Ach nuair chuir mi cùl riut féin
 Bha 'n cridhe treun a fannachadh.

'S iomadh uair am shuain an raoir
 Chuala mi do dhuanag aosd'
 'G ràdh, A ris gu gleann nan craobh
 O, till a ghaoil 's mi fadalach.

Thillinn féin ri éigh an duain,
 Mar eal' fhionn ri glaodh a chuain ;
 Ach cha 'n fhaodar leam a luaidh,
 Ge mór mo smuain 's mi airsnealach.

'S ionndrain mhor an sùgradh blàth
 Bho 'n òigh chiùin a fhuair mo ghràdh,
 'S a sùil ghorm a shealladh tlàth
 Ag innse gràidh nach d' aidichear.

Ged bheir smeòrach ceòl o'n chrann,
 'S uiseag fos o cheò nam beann,
 'S beag mo spéis diu anns an àn
 Gun seud nan gleann bhith maille rium.

MAIRI NIC-EALAIR.

Rinneadh an t-oran bòidheach so le Mairi
 Nic-Ealair, bana-bhàrd Chlann Chamaroin.

AN IARRAIDH DHIOMHAIN.

LE MAIRI NIC-EALAIR.

Fonn:—“*Flow gently sweet Afton.*”

O c'ait a bheil fois, agus c'ait a bheil tàmh?
 O c'ait a bheil fois, agus c'ait a bheil tàmh?
 O c'ait a bheil iocshlaint do chridhe fo
 phràmh?
 No c'ait a bheil suaimhneas o naimhdean 's
 o chràdh?

Mar thonnan na fairge a bualadh gu dlùth,
 'S ri nuallan is monmhur mu oirean nan
 stùc,
 Tha luasgan is gluasad 'san t-saoghal mu'n
 cuairt,
 'S gach nì cho beag socair ri broilleach nan
 stuadh.

Chuir mi flùr, 's rinn e fàs ann an gàrradh
 ri deas,
 'S nuair shaoil mi e cùbhraidh le drùchd
 agus teas,
 'S ann thainig gaoth reot', 's air mo ròs
 thainig bàs,
 'S bha dhuilleagan caoin' a dol aog air a
 bhàrr.

Thug mi ian as a choill 'dheanamh seinn
 domh gu binn,
 'S nuair shaoil mi bhith 'g eisdeachd a
 cheileiridh ghrinn,
 'S ann shuidh e air géig, 's e gu h-éislein-
 each, trom,
 Gu marbh-shuileach, tùrsach, 's e tùchte
 gun phong.

Thug mi suil anns a ghleann airson fois
 agus tàimh
 Ri latha geal samhraidh 's a ghrian anns
 an àird';
 'S mu 'n deach i 'san iar, gu 'n robh 'n iar-
 mailt fo ghruaim,
 Is beithir 's beum-sléibhe a reubadh nam
 bruach.

Dh' iarr mise gu fois agus dh' iarr mi gu
 sìth,
 Is dh' iarr mi gu teicheadh o chogadh 's o
 strì;
 'S nuair shaoil mi gu 'n d' fhuair mi gu cala
 nam buadh,
 'S ann bha mi gu h-ànrach air taisdeal nan
 stuadh.

Och, dh' iarr mi gu fois, is gun fhois air an
 t-saogh'l,
 Is leag mi mo cheann air geal-bhroilleach
 mo ghaoil;

'S bha 'chluasag ud làn de chaoin-dhuil-
each nan ròs,
Ach, ochan! nam measg gu 'n robh dris
mar bu nòs.

O, ciamar bhiodh fois ann an àraich nan
tuagh,
'S gur cruaidh bhios an cogadh mu 'n cois-
inn sinn buaidh ;
Bidh leagadh, is leonadh, is dòbheirt 'san
strì ;
'S ged 's truagh e, gur diomhain bhith 'g
iarruidh na sìth'.

Nuair choisneas sinn buaidh mar is dual do
gach sonn,
Air a gheal-ghainnigh airgid 'tha thall
thar nan tonn,
Gheibh sinn àgh a bhios buan thar gach
uamhunn is strì,
'S bidh sinn crùnte le gaol an taigh aobh-
ach na sìth'.

ORAN AN LATHA 'N DIUGH.

LUINNEAG.

Ho ró, mo dholar gaolach,
Ho ri, mo dholar gaolach,
Mo dholar laghach, gaolach,
Co thaobhainn ach thu ?

A dholair, 's e mo shòlas
'Bhith breith ort ann am chrògan ;
Gur cumadail 's gach dòigh thu,
'S gur bòidheach do ghnùis.

Thug mi le m' chridhe gaol dhuit,
Nach dealaich rium ri m' shaoghal ;
'S nam b' urrainn mi gun slaodainn
Ri m' thaobh thu do 'n ùir.

Biodh amadain gun stòldachd
 A ruith an déidh nan òighean ;
 Ach cumaidh mis' an còmhuidh
 Do ghlòir-sa roimh m' shùil.

Biodh daoine' air bheagan léirsinn
 Ri duanagan ag éisdeachd,
 Ach 's mise nach doir spéis dhaibh ;
 'S leat féin mi gu m' chùl.

1901.

CAIRISTIONA CHAIMBEUL.

Thug mi gràdh dhuit thar gach nionaig,
 Chairistiona Chaimbeul,
 'S posaidh mi thu air an t-samhuinn,
 'S fad on tha mi 'n geall ort.
 Dh' aindeoin co a thig 'san rathad,
 Bheir mi dhachaidh leam thu.
 Tha thu bòidheach, tha thu laghach,
 'S tu mo roghainn 's m' annsachd.

'S taitneach leam do chruth is t' iomhaigh,
 Chairistiona Chaimbeul ;
 'S binne leam do ghuth na 'n fhiodhull,
 Nuair a bhios tu teann orm.
 Tha do ghruaidhean mar na dearcan
 'S deirge dreach 'san t-samhradh,
 'S tha do mhuineal mar an sneachda
 'S gil' air stac 'sa gheamhradh.

Thig an t-samhuinn an ceann miosa,
 Chairistiona Chaimbeul ;
 Theid an t-snaoim an sin a cheangal,
 Cha déid la air chall oirnn.
 Ni sinn banais chridheil, thaitneach,
 Cha bhi neach fo champar ;
 Bruichear tunnagan is geòidh dhi,
 'S cluinnear ceòl is danns' aic'.

Bidh ar cuim le sonas lionte,
 Chairistiona Chaimbeul ;
 Ged bhiodh againn deichnear chloinne,
 Cha dig gainne teann oirnn.
 Gheibh sinn aodach dhaibh is caiseart,
 Aran blasd is annlann ;
 Chi sinn againn na ni 'n gnothuch,
 'S bidh sinn toilicht', taingeil.

Feb 3, 1903.

A PHOLAIDH GHRINN.

LUINNEAG.

Hó ró air son an t-slàigh sin,
 Hó ré air son an t-slàigh sin,
 A thàinig thar nam mòr thonn
 A chòmhnuidh do 'n tìr s'.

B'e sud an là mi-shealbhach
 Do thir nan Gaidheal calma,
 'S an d' fhuair na triathan dalma,
 Na'n seilbh i 's fo chis.

Chaidh bàillidhean 's luchd-oighreachd
 Gu dàn ri obair oillteil,
 Le uabhar is lon saibhreis,
 'S gach aingidheachd cridh.

Air falbh chuir iad na treun fhir
 'Bu mhath, le 'n clàidhean geura,
 A dhol a sios do 'n teugn-hail,
 Nuair shéideadh a phiob.

Chuir iad gun iochd na 'n smàlaibh
 Gach bothan is gach bàthach,
 A bheireadh dìon do mhàthair,
 'S do phàisdean gun chli.

Chuir iad na coin 's na caoirich,
 'S na ciobairean neo-fhaoilidh

An àite nam fear aoidheil
A shaothraich 'sna glinn.

Ach moladh gu 'n robh Dhàsan,
'Tha riaghladh anns na h-àrdaibh,
Gu 'n tug e nall do 'n àit so
Na Gàidhil bha 'n dìth.

Thug E á tir na daors' iad
Do dhùthaich 'sa bheil saorsa,
Is thug E biadh dhaibh 's aodach,
Is aobhachd is sith.

Na daoine fearail, còire,
Na mnathan laghach, bòidheach,
Bu taitneach air gach dòigh iad ;
Na 'n còmhradh bhiodh brigh.

Ged bha iad greis fo ghruaman
Bha misneach laidir bhuan ac',
Is neart a sheasamh cruadail,
'S tha buaidh leo 'san stri.

Tha 'n clann an diugh gu dòigheil,
Tha fearann saor an còir ac',
Tha taighean farsuinn mor ac',
'S gu leoir de gach ni.

'Sa chaoidh cha déid á 'n cuimhne
Am fiachan do na suinn sin,
A bh' air a Pholaidh ghrinn
'Tigh'nn troimh thuinn o Phort-Rìgh.

Ged dh' fhògair Breatann bhuaip' iad,
Theid carragh-cuimhn' a suas daibh,
A dh' innseas mu 'n deagh bhudhan
Do shluagh anns gach linn.

August 7, 1903.

IORRAM NAM FOGARACH.

Eisdibh ri m' dhàn-sa mar a dh' éisd sibh
riusan

A sheinn le sunnd dhuibh ann an tìr nam
beann ;

An luinneag thùrsach togaibh suas gu
làidir,

'S biodh neart nan làmh a cur a bhàt' na
deann.

Tha 'n talamh fial 's gur briagh' na coill-
tean aosd',

Ach 's fòg'raich sinn bho thìr 's bho
shluagh ar gaoil.

Eadar am fonn so 's bothain chaoin ar
càirdean

Tha beanntan àrda 's fàsach de thuinn
dhoirbh,

Ach tha ar cridheachan 'san tìr 'thog suas
sinn,

'S gur tric na 'r bruadair sinn mu 'cluain-
tibh gorm'.

A chaidh cha 'n fhaic sinn glinn is cnoic
na h-àilleachd,

Le 'n uillt ghlan ghàireach 'ruith a sios gu
réidh ;

Cha 'n fhaic sinn sluagh le uaill mu 'n
triath an òrdagh,

No leac nan seòd 'bu dìleas, tèom' 'san
streup.

Nuair bha ar sinnsre, iomad linn roimh 'n
là so,

A dion le 'n clàidhean àite taimh na saors',
Cha robh ac' smuain gun cuirt' an clann

à 'n dùthaich,

Gu tuilleadh bhrùidean 'thoirt do dh-uachd-
'rain bhaoth'.

Ma chruinnicheas feachd an aghaidh Bhreat-
ainn mhòrail,
Bidh feum air connspuinn chròdha, dhian,
nach géill ;
Ach c'ait am bi iad anns an tìr r'am faot-
uinn,
'S na Gaidhil aobhach thar nan cuan gu
léir ?

Jan. 1, 1904.

Biographical Sketches.

Page 25.—The Rev. Norman Macleod, who became minister of the parish of Morvern, was born in 1775. He married Jean Morrison, by whom he had several children. He died in 1824. Norman, his second son, became minister of Campbelton in 1808, of Campsie in 1825, and of St. Columba Church, Glasgow, in 1836. He published *An Teachdaire Gaidhealach* in 1829 and 1830 and *Cuairtear nan Gleann* in 1840 and 1841. He was a man of great ability, and one of the most charming writers that Britain has ever produced.

P. 65.—The Rev. John Macleod, D.D., was the fourth son of the Rev. Norman Macleod, minister of Morvern. He was born March 31, 1801. He succeeded his father in Morvern in 1824. He was six feet seven inches in height, and stout in proportion. He married, in 1834, Margaret, daughter of John Maclean of Bore-ray, and had two sons and two daughters. He died in 1882.

P. 69.—John Maclachlan was born at Rohoy in Morvern. He studied medicine at the University of Glasgow. He practised his profession in his native district. He was a tall and well-built man. He was kind-hearted and pleasant in his ways. He died at Tobermory in 1874. His poems were published in 1880. They are delightful compositions, having both good matter in them and musical words. All who take an interest in Gaelic poetry should read them carefully.

P. 76.—John Mackenzie was born at Mealan Thearlaich, Gairloch, in 1806. He was educated in the parish school of his native district and the Tain Academy. He collected and published the poems of William Ross in 1832. He became book-keeper in the Glasgow University Printing Office in 1836. He published *Sàr-Obair nam Bàrd Gaidhealach*—a valuable and useful work—in 1841. He died at his father's house at Lon-dubh, Inverewe, August 19, 1848. He was a patriotic man and did all he could in the interest of the language and literature of the Highlands.

P 85.—Peter Sinclair was a farmer and drover in Glendaruel, Argyleshire. He married Mary Crawford, by whom he had Hugh, John, Peter, and others. He died some time before 1840. In that year his widow and children came to Prince Edward Island. Hugh, his eldest son, died in Australia. Peter, his third son, now the Hon. Peter Sinclair, lives at Summerfield, P. E. Island.

John Sinclair was born in 1811. He taught school for a few years in Scotland and for more than twenty years in Prince Edward Island. He composed quite a number of songs, but there are only three or four of them now in existence. He composed "*Slàn le gleanntan mo ghaoil*" in 1839, the occasion being the departure of a cousin of his, Duncan Crawford, to Australia. He composed "*Mo shoraidh-sa gu Còmhal*" in 1874, and sent it to D. C. Maclean, President of the Glasgow Cowal Society. He died in 1885.

P. 91. Mary Macdonald was born at Skye, March 10th, 1821. She was married

in Glasgow in 1848 to Isaac Macpherson, a shoemaker by trade, and had four children. After the death of her husband, in 1871, she supported herself and her children by nursing in Inverness, Glasgow, Greenock, and other places. She returned to Skye in 1882. Her poems were published in 1891. They are very much to her credit, and are worth reading both for their poetic ideas and idiomatic Gaelic.

P. 94.—Evan MacColl was born at Kenmore, Lochfyne-side, September 21, 1808. He published the first edition of his poems in 1836, and the second edition in 1838. He was appointed to a clerkship in the Liverpool Custom House in 1839. He came to Canada in 1850, and was appointed to a clerkship in the Kingston Custom House, a position which he held until 1880. He published the third edition of his poems in 1886. He was married twice, and had a large family. He was a well-read, kind, and pleasant man.

P. 98.—Thomas Blair lived in the parish of Dunoon in Cowal in 1760. He had five sons, John, Dugald, Donald, William, and Duncan. John married Ann Blair from Strath-Lachlan, and had four children, Malcolm, Thomas, Mary, and Janet. He died about 1798. Thomas, his younger son, was born in November, 1788. Thomas was a shepherd by occupation. He married in 1814, Catherine, daughter of Ewen Macgregor in Strachur, Cowal. He lived in Glenaladale from some time in July 1815 to May 1823, at Inverscadale in Ard-gour from May 1823 to May 1825, and at Gallovie in Badenoch from May 1825 to the summer of 1849. He removed then to

Glentruim, where he passed the remainder of his days. His wife died in February 1865. He was called away himself in February 1880. Duncan Blair, a son of one of the four brothers of John Blair, settled at Goirtean-an-taoid in Islay.

Duncan Black, eldest child of Thomas Blair and Ann Macgregor, was born in Strachur July 1st, 1815. He studied for the ministry in Edinburgh, and was licensed to preach in 1844. He came to Nova Scotia in 1846, and became minister of Barney's River and Blue Mountain in 1848. He married Mary Sibella, daughter of Capt. Hector Maclean, in 1851. He died at Laggan, Barney's River, June 4th, 1893. He was a scholar, a theologian, and a poet.

P. 108.—Dugald Macphail was born in 1818 at Stracoil, Strath Caol, at the head of Glenforsa in the Isle of Mull. He was the son of Donald Macphail—Domhnall mac Dhomhnaill mhic Dhùghaill mhic Dhomhnaill mhic Dhomhnaill mhic Dhomhnaill mhic Ailein. His ancestors had lived in Glenforsa at least since the year 1400. Donald Macphail, the poet's father, married Catherine Campbell, and had by her five children, Dugald, Alexander, Catherine, Móra, and Mary. Alexander died in Australia. Dugald received a good education in his native parish. He was originally a joiner by trade. He spent twelve months in Newcastle, England, as clerk of works and surveyor. "On leaving England he settled in Glasgow where he passed the remainder of his days. He married Janet Merrey, by whom he had Donald, John, a son whose name I do not know, William, and three daughters.

Donald, John, and the third son were doctors. William was a minister in the Free Church of Scotland." Dugald Macphail was an excellent singer, and could give an address in Gaelic in first-rate style. He wrote an essay on the Highland Clearances. He contributed several interesting articles to the Gael over the signature of "Muileach." He died in 1887. He was the author of a number of excellent songs.

P. 119.—John Campbell, grandfather of the poet, belonged to the Craignish branch of the Campbells. He was born at Bunawe in the parish of Muckairn. He was a farmer at Dailnacàbaig, near Oban. Colin Campbell, the poet's father, was born at Dailnacàbaig. He received a good education, and was for thirty-five years schoolmaster in the General Assembly's school at Ledaig in the parish of Ard-chàttan. He married Janet Cowan, a native of Oban, and had a family of three sons and four daughters. John, the second child and the eldest son, was born in Oban on September 22nd, 1823. He was two years of age when his father moved to Ledaig. He was educated in his father's school. He was a gardener by trade. He was appointed post-master at Ledaig in 1859. He was an elder and Sabbath-school teacher in the Free Church congregation at Ardchattan. He published his poems in 1884. He died May 4th, 1897. He was married and left five daughters. He was a good man and a good poet.

P. 129.—Mary Cameron was born at Fort William on the 1st of October, 1834. She spent the greater part of her life with her grand-parents in Corrybeg. She was married to John MacKellar, captain and

joint-owner of the ship *Glencoe*. She accompanied her husband in several voyages, and thus had an opportunity of visiting several cities in England, France, Germany and Russia. In course of time her husband and herself disagreed and separated. She wrote Gaelic and English with ease and in a clear and interesting style. She took a deep interest in the history of her own clan and was well acquainted with it. She had good poetic talents. She published her poems in 1880. She resided during the latter part of her life in Edinburgh. She died September 7th, 1890. She was buried at Kilmallie.

Notes and Corrections.

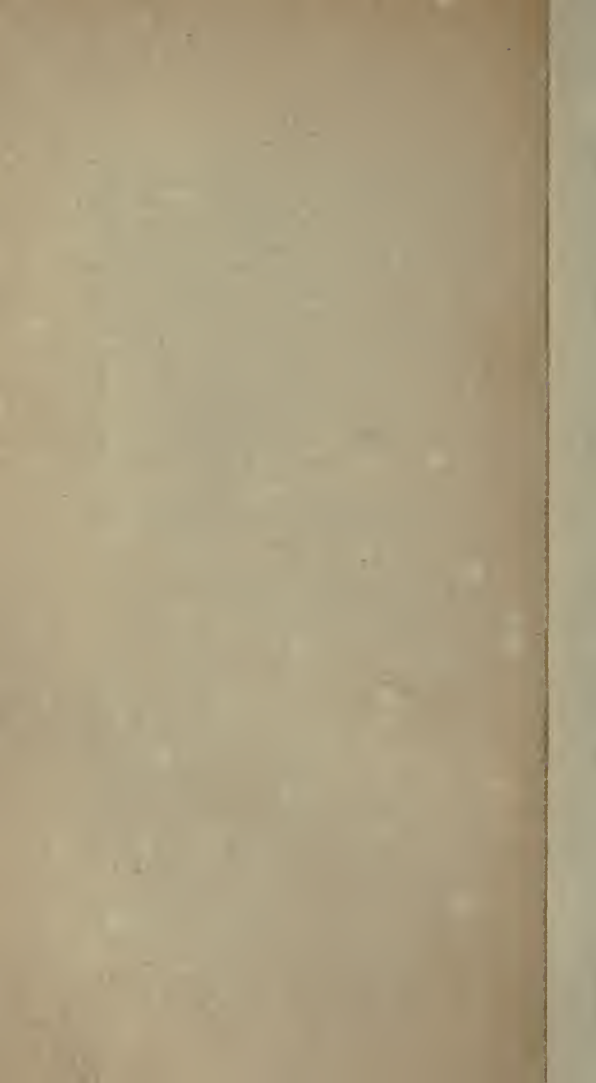
The statements under *Dotair Rahuaidhe* on page 69 and *Eoghan Mac-Colla* on page 94 were intended to be used as notes after the poems before which they appear.

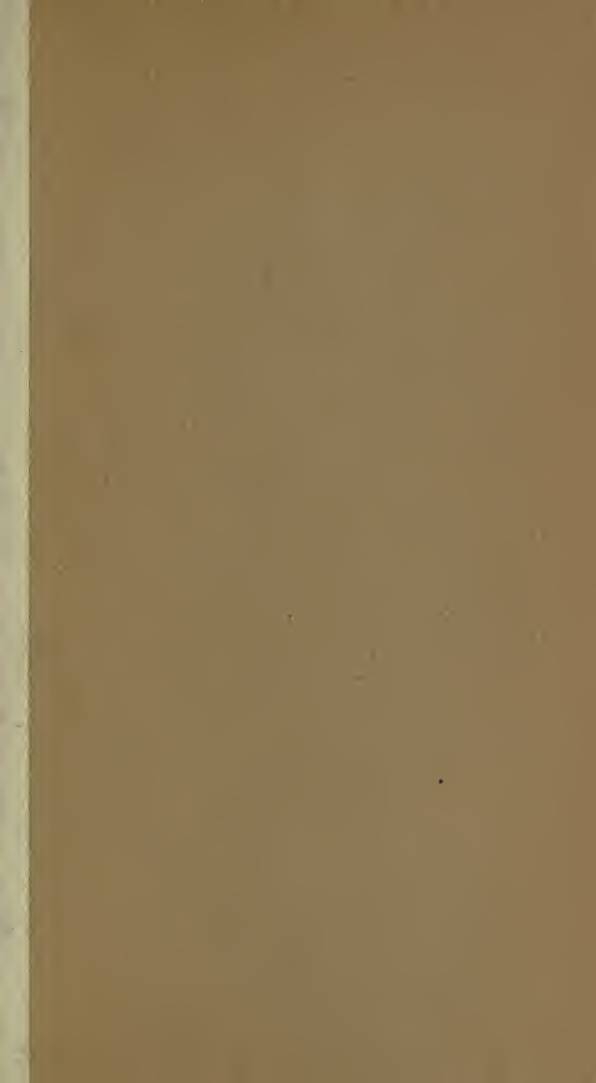
The editor of this work was married by the Rev. D. B. Blair, D.D., August 1, 1882. He received from his old pastor a long and instructive address at the marriage, and some time afterwards the song which appears on page 107.

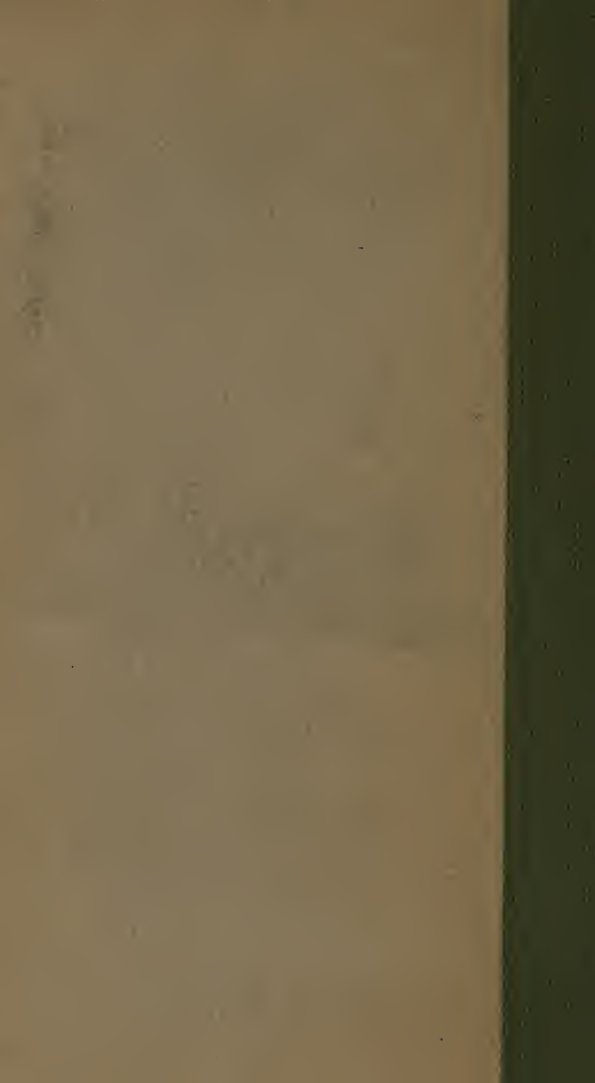
Page 1, 14.—For *cloinne* read *chloinne*. 14, 30.—For *anns a Bhlàthaich* read *am Blàthaich*. 27, 5.—For *a ghuailibh* read *o ghuailibh*. 29, 20.—For *agam, 's nam* read *agam nam*. 29, 29.—For *is meallaiche* read *a's meallaiche*. 31, 13.—For *greannaich* read *greannach*. 34, 9.—Perhaps *Droit Bhun Ath'* should be *Droit an àigh*. 69, 11.—For *faireachdainnean* read *fhair-eachdainnean*. 72, 17.—For *Bunlevit* read *Bunleoit*. 72, 29 and 30.—For *bhein* read

bheinn and for bochd read boc. 75, 2.—
For chuir read cuir. 75, 20.—For Is
d' fhiar read is t' fhiar. 119, 20.—For an
Leideig read 'san Léideig, and for Cha 'n
fheil, &c. read Chaochail e sa bhliadhna
1887. 127, 2.—For an tir 'san d' rugadh
mi read An t-àit san d' rugadh mi.

Belfast, P. E. I., March 12, 1904.

PB
1633
S55

Sinclair, Alexander Macle
The Gaelic bards from
1825-1875

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

